

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**FRANSA VE TÜRKİYE' DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN
KARŞILAŞTIRMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Hülya GÜREL**

İSTANBUL, 2008

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**FRANSA VE TÜRKİYE' DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN
KARŞILAŞTIRMASI**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:
Hülya GÜREL

Öğrenci No:
050712018

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Seval AKBIYIK

İSTANBUL, 2008

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi, Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim. ..../...../.....

Hülya GÜREL

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

...../...../2008

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Eğitim Yönetimi ve Denetimi* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden **050712018** numaralı **Hülya GÜREL'in** "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "FRANSA VE TÜRKİYE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN KARŞILAŞTIRMASI"* konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun ..../...../2008 tarih ve 2008/ sayılı toplantısında seçilen ve Fakülte binasında toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (...) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında oybirliği/oyçokluğu ile **Kabul** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 6 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü' ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Seval AKBIYIK

ÜYE

FRANSA VE TÜRKİYE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KARŞILAŞTIRILMASI

Tezi Hazırlayan: Hülya GÜREL

Özet

Eğitimin amacı; olumlu davranışlar ve beceriler kazandırmak, kendine yetebilen topluma yararlı, sağlıklı, demokratik ve çevreyi koruyan bireyler yetiştirmektir. Toplumlar ancak eğitim sayesinde gelişip ilerleyebilirler. Hangi ülke olursa olsun devlet örgütlenmesi içinde en büyük teşkilat milli eğitim bakanlığıdır. Her mahallede: sağlık merkezi, hastane, polis, adliye, vergi dairesi vb. kurumlar yoktur. Ama her mahallede en az birkaç tane ilköğretim veya okulöncesi kurum vardır.

Eğitimin ilk basamağını okulöncesi kurumlar oluşturmaktadır. Çocuğun gelişiminde davranışlarının temellerinin atıldığı dönemdir. Bu dönemde kazanılmayan davranışlar çocuğun gelişiminde eksikliklere veya yetersizliklere yol açabilmektedir.

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Fransa'nın ve Türkiye'nin eğitim sistemlerinin kısa bir tarihsel gelişimi ve bunun içinde yer alan okul öncesi eğitimi sistemleri, uygulama durumları ülkelerin milli eğitim bakanlıklarına bağlı olan, okul öncesi eğitimi kapsayan verilerden ve ulaşılabilen kaynaklardan yararlanılmıştır.

Bu araştırma sonun da elde edilen bulgular: Ülkemizde okul öncesi eğitimin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını, özellikle son basamağı olan 6 yaş hazırlık sınıflarının zorunlu eğitim kapsamına dâhil edilmesi, okul öncesi eğitime yerel yönetimlerin katkılarının yaygınlaştırılması, Türkiye'de okullarda sınıfların fiziki özelliklerinin; büyüklüğü, malzemelerin düzenlenmesi ve ilişkin temel standartların geliştirilmesi, okul öncesi eğitimle ilköğretim arasında geçişliliği sağlayan ara sınıfların bulunması, ülkemizde bütçeden eğitime ayrılan payın, okul öncesi eğitimin milli eğitim bakanlığındaki payının artırılması, okul öncesi eğitiminde aile katılım çalışmalarına önem verilerek ailelerin programa dâhil edilmesi, özel eğitim öğretmeni ve yardımcı personel vb. elemanların olması, hizmet içi eğitimlerin kısa süreli ve yetersiz olması şeklinde bulgulara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı eğitim, eğitim sistemi, okul öncesi, yönetmelik, program.

COMPARISON OF THE PRESCHOOL EDUCATION OF FRANCE AND TURKEY

Author To The Thesis: Hülya GÜREL

Abstract

The purpose of education is to provide one with new skills and to enable him to conduct right, as well as to bring up individuals who are self-sufficient, beneficial to the society, healthy, democratic and sensitive to the environment. Societies can only progress by education. Take whichever country into consideration, the ministry of education is the biggest organization in the whole state structure. While it is not possible to see at every district a health center, a hospital, a police station, a courthouse or a tax authority, etc, one can be sure that he will see at least a few preschool institutions or primary schools at every district.

The first step of educational system is the preschool institutions. This is a time at which the seeds of a child's behaviors are sown. Behaviors that are not gained at this stage can lead to various deficiencies or insufficiencies in a child's further development.

In this research, scanning has been used as the research model. Providing the readers with a brief of the historical progression of the educational systems of France and Turkey, this thesis has made use of the data and other accessible sources of information pertaining to the two countries' preschool systems under the ultimate management of their ministries of education together with the implementation thereof.

Findings of this research have led to suggest that: the preschool education in our country be improved and provided widespread, particularly the final step of such education being the age of six preliminary classes be covered under the compulsory schooling, contributions by the local governmental authorities to the preschool education become a common practice, the physical properties of the classes at schools in Turkey be improved and especially basic standards be introduced relating to the size of the rooms and the organization of the educational materials, intermediary classes be formed in order to enable better transition from the preschool to the primary school, the stake of the contribution to the education made from the country budget be increased and particularly the contribution

of the ministry to the preschool system be raised, more importance be attached to the participation of the families to the preschool educational system also by covering their participation within the program, special education tutors and supporting personnel be employed, the on-the-job training courses be lengthened and reinforced.

Key Words: Education in comparison, educational system, preschool, commune, program.

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler (Abstract)	
Tablolar Listesi	iii
Şekiller Listesi	IV
Kısaltmalar	V
Giriş	1

I.BÖLÜM

EĞİTİM YÖNETİM SİSTEMİ	4
1. EĞİTİM SİSTEMİNE YÖNETİMSEL YAKLAŞIM	8
2. TÜRK VE FRANSIZ EĞİTİM SİSTEMİNİN GELİŞİMİ VE TEŞKİLATI	14
2.1. Türk Eğitim Sisteminin Tarihsel Gelişimi	14
2.2. Fransız Eğitim Sisteminin Tarihsel Gelişimi	17
2.3. Tarihsel Gelişiminin Karşılaştırması	20
3. TÜRK FRANSIZ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TEŞKİLATLARI	23
3.1. Türk Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilatı	23
3.2. Türk Milli Eğitim Sisteminin Yasal Dayanakları, Amaçları, İlkeleri, Görevleri	26
3.3. Fransız Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilatı ve Görevleri	28
3.4. Fransız Milli Eğitim Sisteminin Politikaları, Yasaları	32
3.5. Türk Fransız Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilatlarının Karşılaştırılması	33
4. TÜRK VE FRANSIZ MİLLİ EĞİTİM YAPILARI	35
4.1. Türk Milli Eğitim Sisteminin Yapısı	35
4.2. Fransız Milli Eğitim Sisteminin Yapısı	37
4.3. Türkiye ve Fransa'da Okul Öncesi Sistemleri	39
4.4. Türkiye ve Fransa'da İlköğretim Sistemleri	40
4.5. Türkiye ve Fransa'da Orta Öğretim Sistemleri	44
4.6. Türkiye ve Fransa Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırması	48
4.7. Türkiye ve Fransa'da Özel Eğitim ve Rehberlik	50
4.8. Türkiye ve Fransa'da Yaygın Eğitim Karşılaştırması	52
4.9. Türkiye ve Fransa'da Yüksek Öğretim	53
4.10. Türkiye ve Fransa'da Aile Birliği Yönetmeliği	60

4.11. Türkiye ve Fransa’da Denetim	62
4.12. Türkiye ve Fransa’da Finansman	64

II.BÖLÜM

TÜRKİYE VE FRANSA’ DA OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TARİHSEL VE KARŞILAŞTIRMASI	66
1. TÜRKİYE’ DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TARİHÇESİ	66
2. FRANSA’ DA OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TARİHÇESİ	73
3. OKUL ÖNCESİ TARİHÇELERİN KARŞILAŞTIRMASI	75
4.TÜRKİYE VE FRANSA’ DA OKUL ÖNCESİ YÖNETMELİĞİNİN KARŞILAŞTIRMASI	77
4.1. Amaç, Kapsam, İlkeler ve Çalışma Kuralları	77
4.2. Okul Öncesi Eğitimde Kayıt - Kabul	83
4.3. Okul Öncesi Eğitimde Devam Devamsızlık	85
4.4. Binanın Kullanılması ve Güvenlik	88
4.5. Yabancı Kişilere Verilen Eğitim İçi Yetkiler	93
4.6. Personelin Görev Yetki ve Sorumlulukları	95
4.7. Okul İçi Sağlık	101
5. TÜRKİYE VE FRANSA’ DA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRMASI	103
5.1. Okul Öncesi Eğitim Programların Özellikleri	103
5.2. Programdaki Etkinliklerin Karşılaştırması	105
5.2.1. Psikomotor Alan- Vücutu Kullanma ve Hareket Etme	108
5.2.2. Sosyal Duygusal Alan- Ortak Yaşamı Paylaşma	110
5.2.3. Dil Alanı - Temel Eğitimde Dil	113
5.2.4. Bilişsel Alan - Ortamı Tanıma	116
5.2.5. Öz Bakım Becerileri - Hissetme, Yaratma	120
5.2.6. Genel Hedefler ve Kavramlar	122
Sonuç	132
Kaynakça	137
Özgeçmiş	141

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>Tablo No:</u>	<u>Sayfa</u>
1. İlkokullardaki Ders Saatleri	87
2. Gözetimin Denetimin Düzenlenmesi	90
3. Dönem Programındaki Hedefler	123
4. 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Kavram Listesi	129

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Sekil No:</u>	<u>Sayfa</u>
1. Merkezi Olmayan Bir Sistemde Eğitim Politikasının Oluşumu	6
2. Merkezi Bir Sistemde Eğitim Politikasının Oluşumu	7
3. Bir Sistem Olarak Okul	10
4. MEB Teşkilat Şeması	24
5. Türk Milli Eğitim Sistemi Şeması	36
6. Fransız Eğitim Sistemi	38

KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
AB	Avrupa Birliği
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim Örgütü
UNİCEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
IDEN	Fransız Milli Eğitim Genel Müfettişliği
IUFM	Fransız Öğretmen Eğitim Enstitüleri
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
a.g.k.	Adı Geçen Kitap
ÖSYM	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

GİRİŞ

Yaşadığımız 21. yy.' da Bilim ve teknoloji çok hızlı gelişmekte ve değişmektedir. Çağımız insanı bu duruma uyum sağlamakta güçlük çekmektedir. Bu bilimsel teknolojik gelişmeler eğitim yapısı iyi ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu ülkeler kurdukları çok uluslu şirketler yoluyla dünyaya yayılarak üretim ve pazarlama yapmaktadır. Ülkeler arası veya ülkelerin oluşturduğu (bölgesel) topluluklar arası anlaşmalarla, dünya adeta ortak pazardan alış veriş yapmaktadır. Bu süreç ekonomik, politik, hukuksal ve eğitimsel vb alanlarda işbirliğini beraberinde getirmektedir. Türkiye' de Avrupa Birliğine girme süreci içindedir. Tabi ki bu tesadüfî değildir. Tarihi, coğrafik, ekonomik ve sosyal ilişkiler bağlamının bir sonucudur.

19. yy.' ın ikinci yarısından itibaren Osmanlı eğitim sistemini yönlendirmiş bir ülke ve AB üyesi olması nedeniyle, Fransa eğitim sistemi, Türk eğitim sistemi için önemlidir. Fransa, Amerika, Almanya, Rusya, İngiltere gibi ülkelerle birlikte dünyanın eğitim laboratuvarlarından biri olarak kabul edilmektedir. Her iki ülkenin de üniter bir yapıda olması, idari sistemlerinin benzer birçok noktasının bulunması ve Fransa'nın okul öncesi eğitiminde köklü bir geçmişinin bulunması nedeniyle, Türk eğitim sistemine ve gelişme aşamasında olan okul öncesi eğitimine katkısı olacağı için bu inceleme yapılmıştır.

Fransa ve Türkiye' de okul öncesi eğitim sistemlerinin karşılaştırılması ve AB' nin Türkiye' den okul öncesi beklentilerine yönelik kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Bu araştırmanın okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve sistemindeki, sorunların giderilmesinde yapılacak çalışmalara ışık tutacağını düşünmekteyim.

Okul öncesinde eğitim sorunlarının çözümünde değişik ülkelerin deneyimlerinden yararlanmak hızlı yol almamızı sağlar. Bu ülkelerin geliştirdikleri yöntemler benzer sorunlarla karşılaşan ülkeler için örnek olmaktadır. Bu nedenle karşılaştırılmalı eğitim analizlerinin yapılması eğitimin gelişmesini sağlamaktadır.

Türkiye yalnızca jeopolitik konumundan ötürü değil, kültürel ve antropolojik yapısıyla da yüzyıllar boyu doğu ve batı arasında bir köprü olmuştur. Yetmiş milyon civarındaki nüfusu ile 814.578 km bir alana yayılmış olan Türkiye, günümüzde de Asya, Avrupa ve Ortadoğu' yu birleştiren bir kilit nokta görevi görmektedir. Türkiye' deki eğitim sistemi çeşitli etkenler göz önüne alınarak hazırlanmış ve yıllar içinde günün ihtiyaçlarına uygun düzenlemeler yapılmaya çalışılmaktadır.

Ülke kalkınmasında eğitim çok önemli rol oynamaktadır. Değişmelerin çok hızlı olduğu günümüzde yaşadığımız toplumun yaşam koşullarını daha iyi bir seviyeye getirmek ve refah seviyesi yükseltmek için, gelişmiş eğitim sisteminin oluşturması zorunludur. Eğitim sorunlarının çözümlenmesinde bu konuda ileri olan ülkelerin eğitim sistemlerinin araştırılması ve sonuçlarından ülkemize uygun olanlarından yararlanılması gerekmektedir.

Görünüşte daha çok bir ülkede belirlenen eğitim sorunlarına çözüm getirmede karşılaştırmalı eğitim çalışmalarına yer verilmekte ve değişik ülkelerde benzer sorunların nasıl çözüldüğüne bakılmaktadır. Ancak sorunları çözerken belli bir ülkenin yaptıklarının aynısını yaparak değil, o ülkenin kendi gerçeklerine göre en uygun çözüm yolunu bularak hareket etmek gerekir.

Eğitim doğumla birlikte ailede başlar. Sonra eğitim kurumlarında devam eden, bu süreç, artık çağımızda yaşam boyu eğitim merkezleriyle, hızlı bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyumumuzu sağlar ve ölümle son bulmaktadır.

Eğitim mikro düzeyde bireyin gelişimini, refahını, mutluluğunu sağlar, makro düzeyde ise devlete kendine bağlı vatandaşlar yetiştirerek, ülkesinin gelişmesini, refah seviyesini yükseltmesini ve güçlü olmasını sağlar.

20. yy son çeyreğinde insanlık bugüne kadar yaşamadığı seviyede ve hızlilikta değişim yaşamıştır. Bu değişim yapılarda, anlayışlarda ve her alandaki uygulamalarda görülmektedir. Toplumsal yaşantıda teknolojide ve kullanılan araçlarda 40-50 yılda görülen değişimler, farklılaşmalar artık bir yıl, bir ay gibi sürelerde gözlenmektedir.

Bilgiye ulaşma yolları ve bilgi değişmekte, yönetim yaklaşımları, metotları, eğitim anlayışları değişmektedir. Her alanda olduğu gibi daha iyisini ve işlevselini hızlı ve etkilisini arama çalışmaları eğitimde de görülmektedir. Bu arayış eğitimin kalitesini arttırmanın yanında yönetimin kalitesini de arttırmayı içermektedir.

Türkiye ve Fransa arasında Okul Öncesi Eğitimin karşılaştırmasındaki amaçlar: Eğitim sorunlarının çözülmesinde uluslararası deneyimlerden yararlanmak gerekmektedir.

Türkiye' de okul öncesi eğitimin yaygınlaşması ve kalitesinin artması için gelişmiş olan ülkelerin uygulamalarının incelenmesi gerekmektedir.

Fransa ve Türkiye' nin üniter bir yapıda olması, idari sistemlerinin benzer birçok

noktasının bulunması ve Fransa' nın okul öncesi eğitiminde köklü bir geçmişinin bulunması nedeniyle, Türk eğitim sistemine ve gelişme aşamasında olan okul öncesi eğitim sistemine katkısı olacağı için bu inceleme yapılmıştır.

Tez çalışması AB ülkesi olarak ve okulöncesi eğitimde %100 okullaşma sağlamış olan Fransa'nın bu başarıda izlemiş olduğu deneyim ve çalışmalardan yararlanmak ve AB uyum sürecinde %25' lerde olan okul öncesi eğitim basamağımızın oranını yükseltmek ve kalitesini arttırmak amacıyla;Türk ve Fransız eğitim sistemindeki; tarihsel gelişim, eğitim politikaları, öğrencinin eğitim hayatı ve yönlendirilmesi, zorunlu eğitim yılı, okul türleri, sınav not ve puanlamaları, yüksek öğretim kurumlarına giriş, okul öncesi eğitimin yönetmelik ve programları, öğretmen eğitimindeki benzerlik ve farklılıkları bulmak için yapılmıştır.

Araştırmada karşılaştırmalı eğitim metodu kullanılmıştır: Karşılaştırmalı eğitim farklı kültürlerde ve memleketlerde, iki yada daha fazla eğitim sistemini teorik ve pratik anlamda farklılık ve benzerlikleriyle inceleyen bir araştırma alanıdır. Analizler yapılırken, bu modeldeki dikey ve yatay yaklaşımlar kullanılmıştır. Dikey yaklaşım, eğitim sistemlerinin tarihi evrimleri izlenerek yapılan bir yöntemdir. Yatay yaklaşım ise, karşılaştırmalı eğitim alanında eğitim sistemlerinin tüm unsurlarını ayrı ayrı ve birlikte inceleyerek yapılan araştırmadır.

İki ülkenin okul öncesi eğitim sistemlerinin bugünkü yapı, yönetmelik ve program çalışma özelliklerini belirlemek için Türk ve Fransız eğitim sistemlerinin, Milli Eğitim Bakanlıklarının klavuz ve yayınlarından, ayrıca internet sayfalarındaki bilgilerden yararlanılmıştır. Bunun yanı sıra Türkiye' de konu ile ilgili diğer yazılı yayınlardan, Fransız Konsolosluğunun İstanbul' da bulunan kitaplığından, anaokulundaki web sayfasından yararlanılmıştır.

I. BÖLÜM

EĞİTİM YÖNETİMİ SİSTEMİ

Eğitimde sistem yaklaşımını anlamak için ilk olarak sistem konusunu ele alacağız. İkinci dünya savaşından sonra her alanda olduğu gibi yönetim bilimlerinde gelişme hızlandı. Daha önce gelişen yapısal, yönetsel, davranışsal ve nicel yönetim kuramlarının yeniden irdelenmesiyle ortaya çıkan eksikliklerin tamamlanması yolları arandı. Bu sırada canlı organizmalarla örgütlerin arasında yaşayış ve işleyiş benzerlikleri dikkati çekti. Canlıların sistem özelliklerinin, örgütlerde bulunup bulunmadığı araştırıldı.

“1950’ den önce, örgütü, insan ilişkilerinin bir ağı olarak betimleyenler, gereksinmelerin doyurulması amacıyla, ortaklaşa etkileşimin yarattığı dinamik toplumsal bir sistem olarak tanımlamışlardı. Bunlar bireyleri, örgütleri, satıcıları ve alıcıları, bir çevrenin parçaları olarak görmüştü. Bir sistemin işleyişinin yönlendirmek için çevresinden aldığı dönütlere dikkati çektiler. Araştırmacılar örgütün yalnız bir parçasının değil, sistem bütünlüğüyle tümünün ele alınıp incelenmesi gerektiğini savundular ve bu görüşü uyguladılar. Genel sistemler kuramı sistemlerin kapalı olmadığını savundu. Bilgisayarların gelişmesiyle sistem kuramları daha da gelişerek yayıldı. Böylece sistem kuramları çağdaş yönetim kuramları olarak benimsendi.”¹

Sistem, bir amaç için bir araya gelen parçaların, düzenli bir biçimde birbirine dayanarak ve birbirini etkileyerek oluşturduğu bir bütündür.²

Çağdaş yönetim kuramları örgütü bir sistem olarak kabul etmiştir. Bir sistemin amacı yaşamaktır. Sistem yaşamak için üretmek zorundadır. Bir sistemin, genel olarak benimsenen öğeleri, girdiler, girdilerin işlenmesi, çıktılar, çıktılarından alınan dönüt ve sistemin içinde yaşadığı çevredir. Açık ve kapalı sistem olarak ikiye ayrılır ancak tümüyle kapalı sistem olmadığı gibi, tümüyle açık sistem de yoktur. Tümüyle kapalılık da tümüyle açıklık da sistemi ölüme götürür. En açık olduğu sanılan sistem dünyadır. Dünya, tek bir girdi alır; o da güneş enerjisidir. Dünya bile güneş enerjisini ozon tabakasıyla denetler ve ayarlar. Girdisini denetleme olanağı bulamazsa Dünya ölür.

Batı’da endüstriyel örgütlerde uygulanmaya ve olumlu sonuçlar alınmaya başladıktan sonra, sistem yaklaşımının kamu kuruluşlarında da uygulanmasına ilişkin girişimler başladı. Okulun yapısını kurmada sistem yaklaşımı eğilimi ise henüz çok yenidir. Sistem

¹ Başaran, İ. E., Eğitim Yönetimi, Ankara, 2000, s.38.

² Eren, E., Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, İstanbul, 2001, s.46.

kuramlarına göre yapılandırılan örgütlerin, amaçlarına daha uygun çalışabildiği gözlenmektedir.

Kamu örgütleri yapılarını ve yönetimlerini yenileştirmede geleneğe sıkı sıkıya bağlıdır, okul ise geleneğine en bağımlı olanıdır. İlk bakanlığın sistem yaklaşımını benimsemesi ve buna göre yapılanması beklendiğinde, asıl eğitim hizmetlerini üreten okulların bu sistem kuramlarından yararlanması çok gecikecektir. Okul yönetimi, kendi yetkileri içinde var olan geleneksel yapıyı, sistem kuramından yararlanarak etkili çalışmaya yöneltebilir.³

Sistem yaklaşımına göre, bir okulun, amaçlarını gerçekleştirebilecek bir yapıya ulaşabilmesi için alt sistemleriyle birlikte bir sistem bütünlüğüne kavuşması gerekir. Tıpkı insan bedeninin de olduğu gibi, okullu oluşturan alt sistemlerinde, okulun amaçlarını gerçekleştirmek için, birbiriyle eş güdümlenerek bir bütünlük içinde çalışmasını sağlayacak bir örgütlenmeye gereksinim vardır.

Eğitim sistemleri yönetsel açıdan genel olarak üç farklı düzeyde yapılıdır. Bunlar bakanlık ve yüksek öğretim kurulu gibi eğitimden sorumlu merkez örgütlerin oluşturduğu üst sistemler, yerel düzeydeki eğitim örgütlerinden oluşan aracı üst sistemler ve okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim okulları ile yaygın eğitim merkezinden oluşan temel sistemlerdir.

“Genellikle temel sistemler eğitimde üretimin gerçekleştirildiği, üst sistemler kararların alındığı ve aracı sistemlerde üst sistemin kararlarının temel sisteme ulaştırıldığı yerlerdir. Her alt sistemin genel sistemdeki rolü ve etkisi ülkeye göre değişebilir. Bazı ülkelerde üst sistem daha baskın olabilir bunlar merkezi odaklı yönetim sistemleridir. Bazı ülkelerde ise alt sistem daha baskın olabilir, bunlar yerel odaklı eğitim sistemleridir. Bazı ülkelerde ise Alt ve üst sistemler birbirini dengeleyecek bir yapıdadır, bunlara hem merkezi hem de yerel odaklı eğitim sistemleri diyoruz.”⁴

Milli eğitim sistemlerinin oluşmasında birçok etmen rol oynar. Bunlar ülkenin tarihi, siyasal sistemi, ulusal birlik duygusu, coğrafi etkenler, demografik etkenler, dil, din, ırksal etkenler, sosyal sınıf etkenleri, teknolojik etkenler, ekonomik etkenler vb.

“Eğitimi kimlerin yönetmesi ve denetlemesi, eğitim için kimlerin vergi ödemesi gerektiği her ülkenin kendi tarihi felsefesine göre cevaplamaya çalıştığı sorular olmuştur. Buna göre merkezi bir sistemde eğitim politikasının ve merkezi olmayan bir sistemde

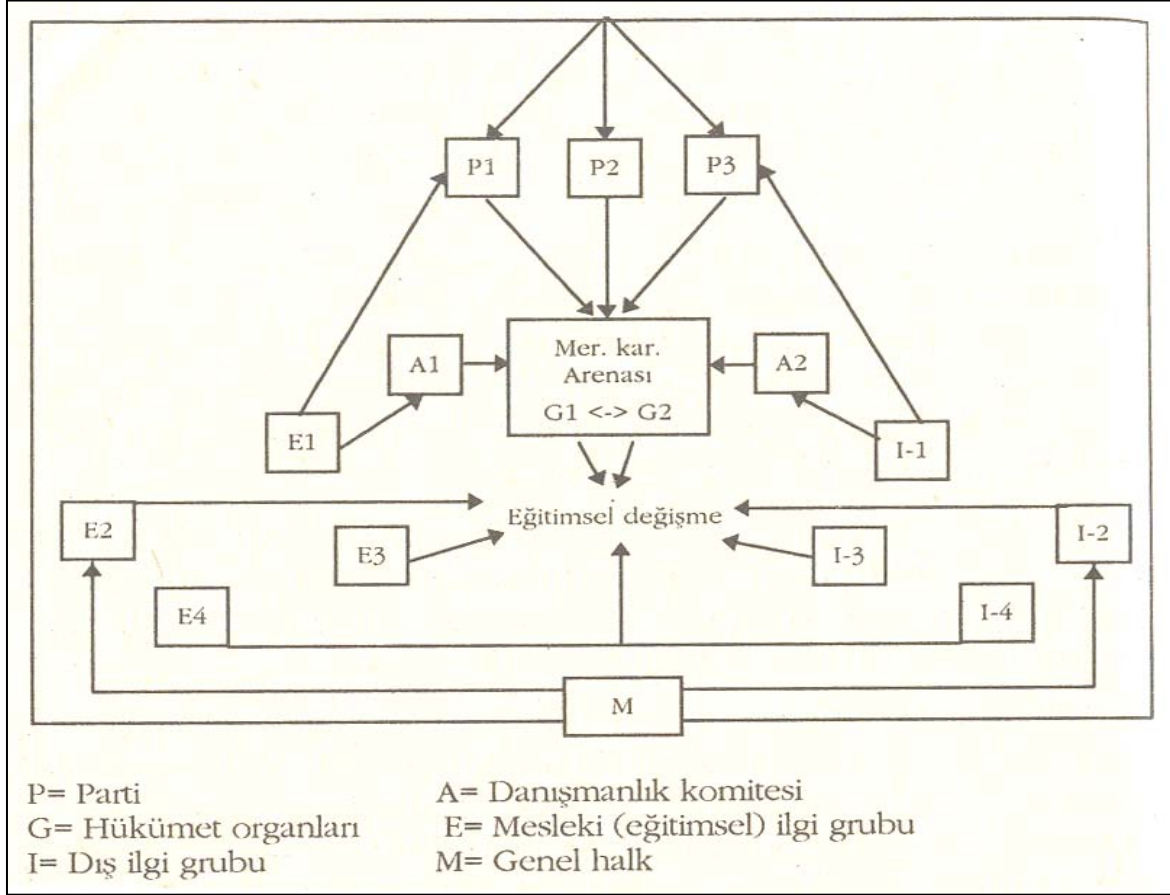
---

³Başaran, a.g.k., s.39.

⁴Erdoğan, İ., Çağdaş Eğitim Sistemleri, İstanbul, 1998, s.42.

eğitim politikalarının oluşunu aşağıdaki şemalarda verilmiştir.”⁵

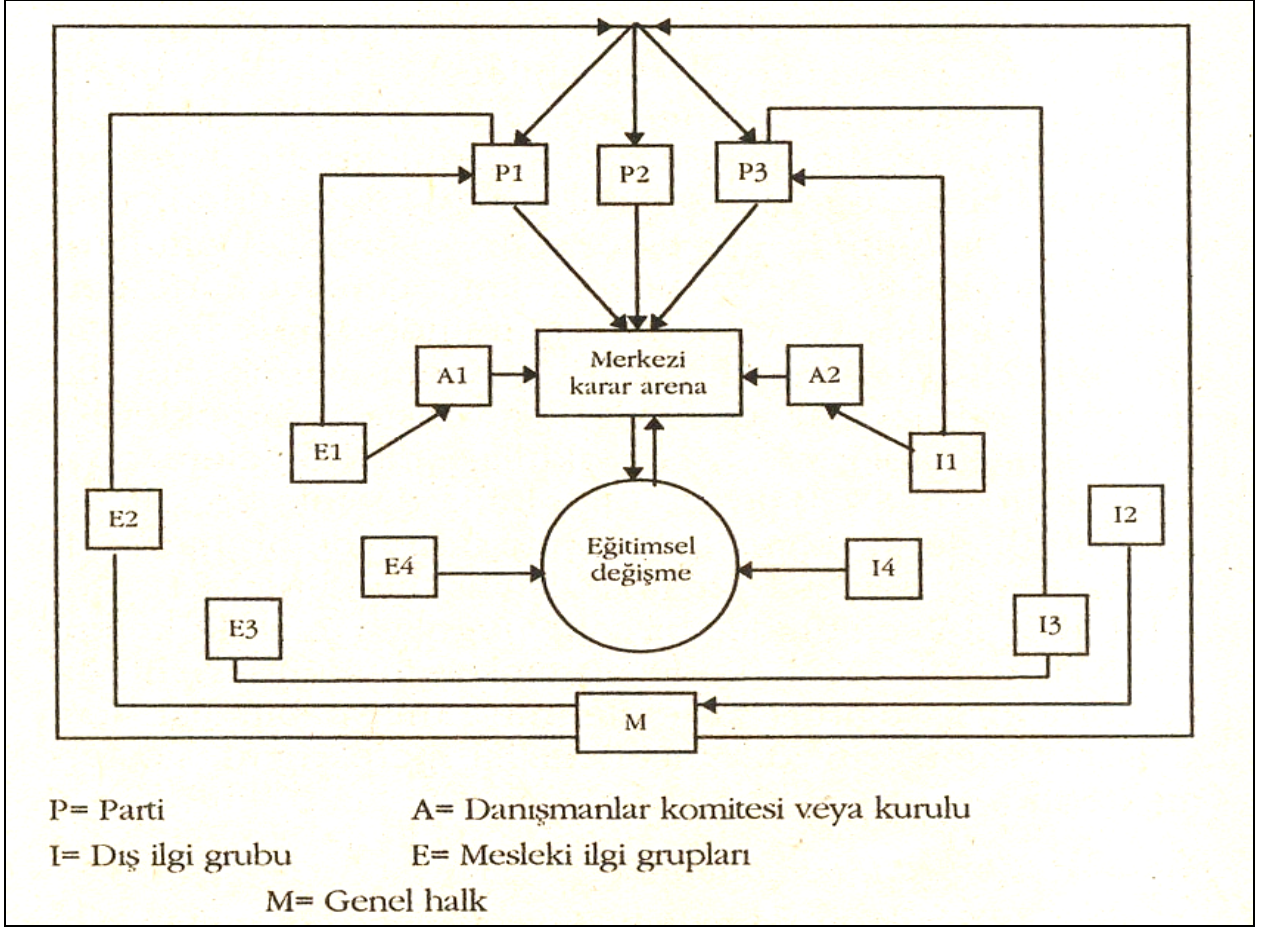
şekil 1. Merkezi Olmayan Bir Sistemde Eğitim Politikasının Oluşumu

Kaynak: Erdoğan İ. Çağdaş Eğitim Sistemleri, İstanbul, 1998, s.46.

⁵ Erdoğan, a.g.k., s.46.

Şekil 2. Merkezi Bir Sistemde Eğitim Politikasının Oluşumu

Kaynak: Erdoğan İ., Çağdaş Eğitim Sistemleri, İstanbul, 1998, s.44.

Günümüzde Türkiye, Fransa, Rusya vb ülkeler Merkezîyetçi bir eğitim yönetimi anlayışı içindedirler. İngiltere, Almanya, ABD vb ülkelerde Yerel bir eğitim yönetimi benimsemişlerdir. Japonya, Norveç, Finlandiya vb ülkelerde ülkelerindeki eğitim basamak ve bölgelere göre her iki sistemi uygulamaktadırlar.

Eğitim sistemin düzenlenmesi ve denetlenmesi ülkelerin yasa, kanun ve yönetmeliklerinde belirtilmiştir. Merkezîyetçi yapıya sahip olan ülkelerde eğitimden sorumlu en yüksek birim milli eğitim bakanlığıdır. Tüm eğitim personelinin ücretleri devlet tarafından ödenir. Eğitimde program ve yönetmelikler, sınavlar, müfredatlar, öğretim yöntemleri, disiplin, idari yönetmelikler ve denetim gibi konular ağırlıklı olarak merkezi birimler tarafından düzenlenmektedir.

“ Merkezî yönetim olmayan federatif yapıda olan ülkelerde federal hükümete eyaletler arası temsilin bulunduğu eğitim konularında tavsiye kararları alan eğitim kurulları bulunur. Eğitim konusunda sorumluluk eyaletlere bırakılmıştır. Eyaletler eğitim

etkinliklerinin yürütülmesi konusunda tüm yetki ve sorumluluklara sahiptir, federal anayasanın sınırları dâhilinde. Eğitimle ilgili birçok uygulama eyalet anayasasında açık olarak belirtilmektedir. Eyaletlerin bazılarında ise eğitimle ilgili bazı uygulamalarda yetki ve sorumluluk daha alt birim olan bölge idarelerine bırakılmaktadır. Eyalet düzeyinde en yetkili olan eyalet eğitim kurullarıdır. Genellikle İlk ve orta öğretim ve yüksek eğitimden sorumlu olan iki alt kurul bulunur. Tüm kaynaklarla ilgili yapılardan sorumludurlar. Eyaletlerin bazılarında ise eğitimle ilgili bazı sorumluluk ve yetkiler daha alt birim olan bölge idarelerine bırakılmaktadır. Eğitim kurumlarının finansmanı federal, eyalet ve bölge kaynaklarından sağlanır.”⁶

Günümüzde Türkiye de Eğitim Bakanlığında merkezi bir yönetim uygulanmaktadır.

1. EĞİTİM SİSTEMİNE YÖNETİMSEL YAKLAŞIM

Okul eğitimin temelini oluşturur ve eğitim üretiminin yapıldığı yerdir. Her sisteminin ve okulun örgütsel, yönetsel ve eğitsel amaçları bulunur. Eğitim sistemini işlevlerini yerine getiren okulların amacı var olmaktır. Bu nedenle okullarda belli bir nüfus eğitilir.

Yönetsel amaç: okul yönetiminin, eğitilenlerin sayısını arttırması ve eğitimin kalitesini yükseltmesidir. Eğitsel amaç ise eğitilen kitlede oluşturulması düşünülen davranışların kazandırılmasıdır. Eğitim sistemi ve okullar ülkesinin, öğrencisinin gördüğü eğitimle; kendisine ailesine ulusuna ve devletine yaralı bireyler yetiştirmektedir. Okullarda iyi bir eğitimin olması için okulun amaçları ve çalışanlarının amaçlarının birleşmesi, bilimin, teknolojinin toplumun ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gereklidir. Eğitim yönetiminin amacı, toplumun eğitim gereksinmesini karşılamak için kurulan eğitim örgütünü (okulu) önceden belirlenen amaçları gerçekleştirmek için etkili işletmek ve yenileştirmektir.⁷

Eğitim yönetimini yapı, süreç ve işlev olmak üzere genelde üç bölümde incelenir.

Yapı : Eğitim örgütlü bir yapısı olan okulda gerçekleşir. Okul bir sistemdir ve kendine bağlı alt yapılardan oluşmuştur. Bunlar; görevler, iş akımı ve yetke akımıyla birbirlerini bütünler Görevleri işleten erk ve yetke akımıdır. Süreç: Yönetimin sorunlarını

---

⁶Erdoğan, a.g.k., s.48.

⁷Başaran, a.g.k., s.11.

çözme sürecidir. Bunlar planlama, örgütleme, eş güdümlenme, iletişim ve denetleme süreçleridir. İşlev: Okuldaki eğitim programını, öğrenci hizmetlerini, iş gören hizmetlerini, bütçeyi ve genel hizmetleri yönetir.⁸

İlk olarak okulun Örgütsel Yapısını incelediğimizde, toplumun eğitim ihtiyacını okullar karşılar. Okul canlı bir organizmaya benzer bir sistemdir. Yaşamak amacıyla çevresinden girdiler alır. Bunlar teknoloji ve insan kaynaklarıdır. Bunları işleyerek çevresinin eğitim ihtiyacını karşılar. Sonuç olarak amaçlı mal ve düşünce üretir. Eksiklerini düzeltmeye çalışır. Okulun üretim, alışveriş, uyarılma, yaşatma ve yönetimin alt sistemleriyle gerçekleştirir. Bunlar birbirine iş akımı ve yetke akımı ile bağlanırlar. Okulu bir sistem olarak oluştururlar. Yönetimsel kararlar alan üst sistemler vardır.

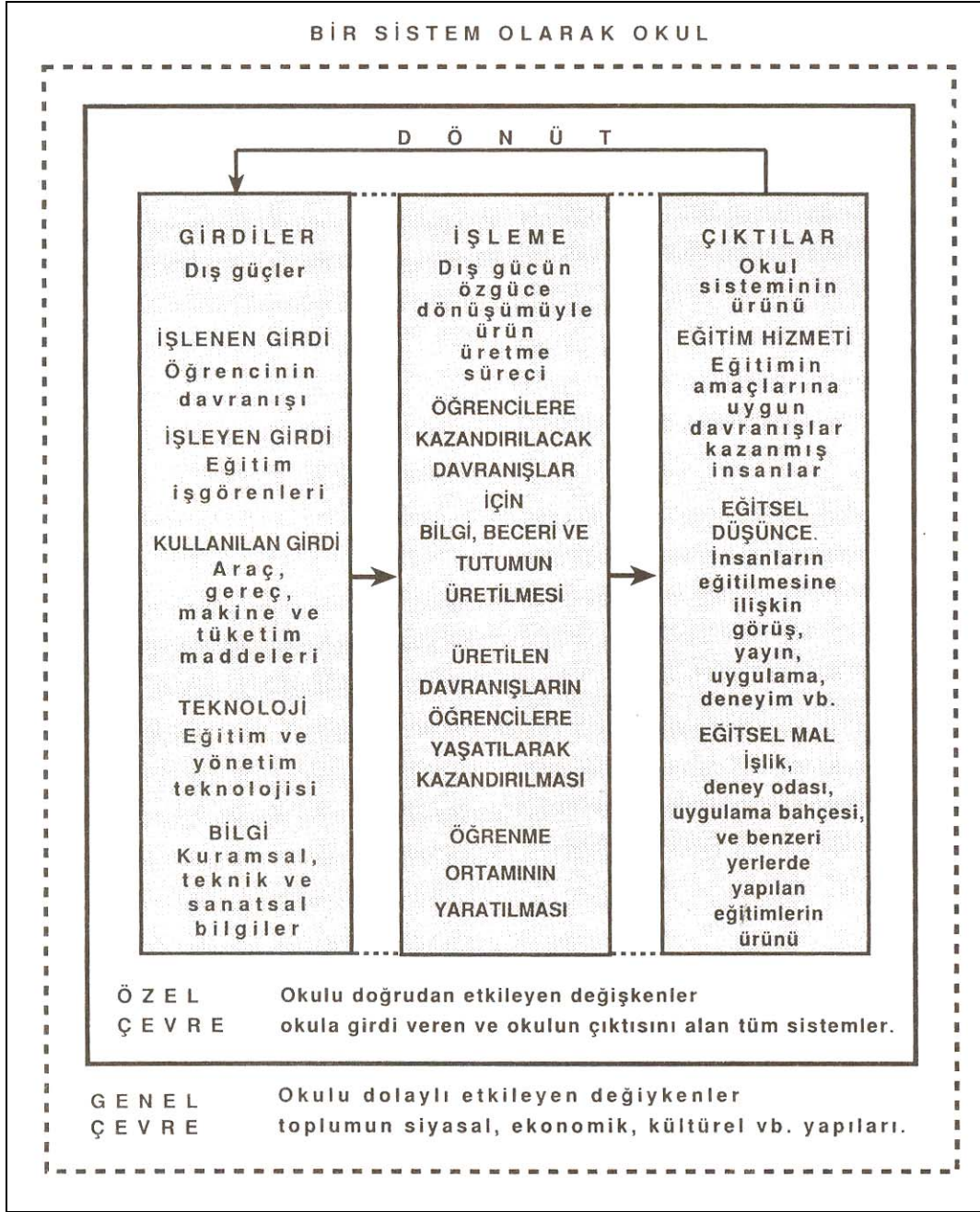
“Artık çağımızda yaşam boyu eğitim genel kabul görmüştür. Okul da kendini sürekli olarak tanımaya, deneyimlerden yararlanmaya, iç ve dış çevre koşullarını göz önünde tutarak ve sürekli geri bildirimler alarak kendini yenileştirmeye çalışacaktır. Bunun için etkili çalışan bir bilişim ve iletişim sistemini kurarak bilimsel bilgilere gerektiğinde ve anında ulaşabilir ve çalışanlarını sürekli eğitecektir. Çağımızda bunu sistem yaklaşımı ile kendine özgü bir yapı oluşturarak takım çalışması yapan bir yönetimi bürokrasiyi ortadan kaldıran bir işleyiş kuracaktır.

Okul yaşamak için birbirini düzenli biçimde etkileyen, birbirine destek olan alt öğelerden oluşan bir bütündür, bir sistemdir.

---

⁸ Başaran, a.g.k., s.30.

Şekil 3. Bir Sistem Olarak Okul

Kaynak: Başaran İ., Eğitim Yönetimi, Ankara, 2000, s.41.

Okullarda sınıflar, bölümler, bürolar, birimler bulunabilir okulun öğrenci sayısı az ya da çok olabilir her durumda okullar da alt sistemin varlığı görülür:

1- Üretim alt sistemleri okullar devamlılığını sağlamak için dışardan girdiler alırlar bunları çıktıya çevirirler. Okul'un eğitim hizmeti mal ve düşünce üreten kısmı üretim alt sistemidir. Bunlar derslik, salon uygulama bahçesi, işlik deney odası teknoloji sınıfları

kitaplık gibi eğitim yapılan kısımlardır. Okul'un bu kısımlarında üretim gerçekleşir.

2- Alış Alt Sistemleri: Öğrenci, araç gereç, makine, tüketim maddeleri alan iletişim ağını kuran ve işleten alış sistemidir.

3- Veriş Alt Sistemi: Okulu bitiren öğrencileri, üretilen yayınları ve ürünleri çevreye veren alt sistemdir.

4-Uyarılma Alt Sistemleri: Çevrenin eğitim gereksinimlerini araştıran, okulun yenileşmesi için bilgi teknoloji getiren sistemdir.

5-Yönetim Alt Sistemleri: Yönetim okulun alt sistemlerini planlar, örgütler, eşgüdüm, iletişimi sağlar ve denetler. Her okulun bir yöneticisi ve yönetici yardımcısı vardır. Her sınıfın bir öğretmeni, okulun denetmeni, eğitim iş görenleri, kulüp kollarının başkanları, bölüm zümre başkanları gibi. Okulun alt sistemleri iyi kurulup çalıştırılır ki bu iş ve yetke akımı ile oluşturulur. Okulun verimliliği ve etkililiği yükselir.”⁹

Okulun Üst Sistemleri bağlı olduğu ilçe eğitim örgütü, bunlarında bağlı olduğu il eğitim örgütleri, il eğitim örgütlerinin de bağlı olduğu bakanlık merkez örgütü de birer üst sistemdir.

Eğitim yönetimi, toplumun eğitim gereksinimini karşılayan okulu, eğitsel, örgütsel ve yönetsel amaçlarını gerçekleştirmek için etkili işletmek geliştirmek ve yenileştirmektir. İşe atanan bir görevlinin yönetsel egemenliği yasal, ruhsal ve toplumsal olarak benimsemesi gerekir. Eğitim yönetmeni okulu işletmek için yasalarla verilen yaptırım gücünü kullanır. Okulun yapısını görev yekiler dağıtarak hareketlendirir. Okulların yapılarına ve çeşitlerine göre yönetim biçimleri birbirinden farklıdır. Okullarda aynı yönetim biçimi kullanılsa bile okulların yönetimi yönetenin ve yönetilenlerin niteliğine göre değişiklik gösterir. Yönetim çeşitleri yetkeci, koruyucu, destekçi ve birlikçi olarak otoriterlikten demokratikliğe doğru sıralanır.

İkinci olarak yönetim sürecinde, eğitim yöneticisi okulun iç ve dış kaynaktan gelen sorunlarını çözmelidir. Sorun çözerken bilimsel yöntem, karar verme süreci ve sorun çözme metodlarını kullanmalıdır.

Yönetimin Alt Süreçleri: Yönetim süreci bir bütündür. Yönetici bütünü planlama yaparak, örgütleyerek, eş güdümlenerek, iletişim ve denetleme yaparak bu süreci işletir.

---

⁹ Başaran, a.g.k., s.52.

Üçüncü olarak okuldaki işlevsel süreçlerin devamını sağlamaktır. Bunlar:

“Eğitim Programının Yönetimi: Yönetimin en önemli işlevlerinden biri eğitim programının yönetimidir. Öğrencinin belirlenen amaçlar doğrultusunda davranışlar kazanmasını sağlamaktır. Eğitim programı bunu sağlayan araçtır. “Eğitim programı amaçlarla birlikte öğretmenlerin planlanmış tüm etkinliklerini içerir. Eğitim programının kapsamına dersler, eğitsel kollar, kutlama ve anma etkinlikleri, kültürel etkinlikler, yetiştirici ve tamamlayıcı etkinlikler girer. Okullarda programın etkili bir şekilde uygulanmasına yönelik yasa ve yönetmelikler bulunur yöneticinin de programı uygulanmasını sağlamak birincil görevidir. Eğitim programının etkili bir şekilde uygulanması için tüm kaynakların ders araç- gereçlerinin, dersliklerin, işliklerin, atölyelerin, spor salonlarının, bahçenin vb. alanlar gibi fiziki alanların programı gerçekleştirecek eğitmenlerin sayısal ve niteliksel dağılımı, ve bunların uygun maliyetle sağlanması verimli kullanılmasında sorumluluk okul yönetiminindir.”¹⁰

Öğrenci Kaynağının Yönetimi:Yönetimin bir diğer işlevi öğrenci kaynağının programın gereklerine uyacak şekilde etkili ve verimli yönetimidir. Öğrenci kaynağı yönetiminin amacı öğrenim çağında bulunan nüfusu belirleyip bunun tamamını okula kaydetmektir. Eğitim sistemi okul öncesi eğitimle başlar, İlköğretim çağ nüfusu ve Orta öğretim basamağında nüfusunu içermektedir. Yüksek öğretim ise 19 yaş itibarı ile başlayan nüfusu kapsar. Halk eğitimin alacağı öğrenci okullara devam etmeyen vatandaşlardır.

“Öğrencinin okula nasıl alınacağı her gurubun kendi yönetmelikleriyle bellidir. Belli tarihlerde hangi belgelerle alınacakları duyurulur. Kayıtlarda öğrencilerin dosyaları oluşturulur. Bunlar öğrencinin kimlik, gelişim, öğrencinin seviyesi, devamı, sağlık durumu tutum ve davranışlarını içeren bir dosyadır. Sonraki etapta öğrencinin yaşına, yeteneğine, yeterliliklerine, sınıfın öğrenci sayısına göre sınıflandırılması yapılır. Öğrencinin devam ve başarı durumları izlenir ve değerlendirilir. Diğer bir üst sınıfa ya da eğitim kademesine geçişi yapılırken son olarak okulu bitiren öğrencilerin izlemesini gerçekleştirirler. Okullarda disiplin düzeni vardır. Ödül ve ceza araçlarıdır. Öğrencinin sağlık hizmetinin yürütülmesi, sağlık bilincinin oluşturulması, ilk yardım hizmetlerinin oluşturulması okul revirini açmayı kapsar. Okulun beslenmede eğitsel ve yönetsel görevleri vardır. Öğrencinin rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden de okul yönetimi sorumludur.”¹¹

Öğrencileri bir üst kademe eğitim kurumlarına yöneltme işlemlerinin hazırlanması

---

¹⁰ Başaran, a.g.k., s.141.

¹¹ Başaran, a.g.k., s.157.

ve yapılması, öğrencilerin eğitimleri süresince ilgi, yetenek ve yeterlilikleri ölçüsünde eğitim programlarına ve okullara yöneltilmesi de öğrenci kaynağının yönetilmesi sorumluluklarının arasında yer almaktadır.

“İş Gören Kaynağının Yönetimi:Okulda eğitim hizmetlerini veren personeller bulunur eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için çalışan bu kişiler karşılığında ise kendi ihtiyaçlarını karşılarlar. Öğretmenler, yönetmenler, eğitim uzmanları yardımcı hizmetlerde çalışanlardır. “Çalışan kaynağının yönetiminin kapsamında örgüte alınmasından ayrılmasına kadar geçen süre içerisinde; onun için yapılacak her türlü ödeme, yetiştirme, yükseltme, yer değiştirme, özendirme, disiplin, değerlendirme gibi hizmetlerin yürütülmesini içerir. Çalışan kaynağının görev tanımları iyi belirlenmelidir. Bu görevleri iyi bir şekilde yerine getirdiklerinde ödüller alır ve çalışma raporları olumlu şekilde düzenlenirler.”¹²

Eğitim çalışanlarının yaptıkları iş karşılığında elde ettikleri sosyal haklardaki iş ve işlemler yöneticilerin sorumluluğundadır

Genel Hizmetlerin Yönetimi: Okulun eğitim yaptığı mekânların uygun ve kullanışlı hale getirilebilmesi için yapılan çalışmalardır. Genel hizmetler kapsamında okulun eğitim yapılan yerleri ve eğitime yardımcı yerler ve okulun işletilmesine ilişkin işler ve işlemler girer. Okulun eğitim alanları derslik, işlik, deney odası, kitaplık, okul müzesi, çok amaçlı salon, kulüp odaları, uygulama bahçesi ve oyun alanlarıdır.¹³

Tüm bu mekânların okulun eğitim programına uygun bir nicelikte ve nitelikte sağlanması ve yönetilmesi, okulun eğitim düzeyinin istenilen düzeye çıkarılması için gereklidir.

Parasal kaynağın yönetiminde, eğitim bütçesi bir okulun bir yıl süreyle işletilmesi için yapılır, gelirleri ve harcamaları gösteren bir parasal plandır. Bu plan sayesinde harcamalar dengeli ve amacına uygun olarak yapılır. Bütçe parayı örgütsel amaçlara yöneltme, eğitimi gerçekleştirme, savurganlığı önleme, okulun sorunlarını tanıma, denetimi kolaylaştırma ve eğitimin maliyetini hesaplama işlerini yerine getirmenin aracıdır. Eğitimin maliyeti bütçeden öğrenci başına harcanan paradır.

---

¹² Başaran, a.g.k., s.177.

¹³ Başaran, a.g.k., s.203.

2.TÜRK VE FRANSIZ EĞİTİM SİSTEMİNİN GELİŞİMİ VE TEŞKİLATI

İki ülkenin tarihsel süreçlerini cumhuriyet öncesi ve sonrası olarak siyasi yapılarıyla birlikte kısaca taranacak, bununla paralel olan eğitim yapısına geçiş yapılacaktır. Eğitim sisteminin yapısını ve dinamiklerini daha iyi anlaşılır.

2.1. Türk Eğitim Sisteminin Tarihsel Gelişimi

Türkiye Cumhuriyeti 85 yıllık kısa bir geçmişe sahip olmasına rağmen , çok büyük bir imparatorluğun devamı olan bir ülkedir. Türk eğitim sistemini kavrayabilmek için Osmanlı İmparatorluğundan ve Anadolu da ki ilk Türk devleti olan Selçuklular'dan başlamak gerekir.

İlk olarak Selçuklular döneminde medreseler olarak adlandırılan bir eğitim şekli gelişmiş, ülkenin dört bir yanına yayılmıştır. Ahilik gibi yaygın bir eğitim kurumu, atabeylik gibi şehzadelerin (prenslerin) yetişmesi için bir uygulama ortaya çıkmıştır.¹⁴

Selçukluların ardından Osmanlılarda da medreseler çok yaygın ve güçlü bir kurum haline gelmiş toplumu derinden etkilemiştir. Öyle ki eğitim açısından tüm Osmanlı dönemine medrese dönemi.¹⁵

“Medreseler ilköğretimden yüksek öğretime kadar ki eğitim kademelerini içine alırdı. Yetenekli bir öğrenci devre usulüne göre yüksek tahsilini de burada bitirebilirdi. Medreselerde bireysel eğitim yapılırdı. Hoca öğrencisini her yönüyle iyi bir şekilde tanırdı. Medrese hocası öğrencisinin yetiştiğine kanat getirdikten sonra icazetini (diplomasını) verirdi.”¹⁶

Medreselerin kurucusu devlet değil ya kişi ya da vakıf idi. Bu yüzden ne Selçuklularda nede Osmanlılarda ülke düzeyinde bir eğitim sistemi yoktu. Ama her medrese kendine özgü yapı ve işleyişi ile örgüt oldukları için birer sistemdi.¹⁷

Medreseler Osmanlının sonunda kapatılmalarına kadar (1924) kendilerini yenilemeye gitmemişlerdir. Osmanlı İmparatorluğunun gelişme, büyüme, duraklama dönemlerine paralel olarak eğitimin kalitesi de giderek düşmüştür.

Osmanlılar döneminde ayrıca azınlık çocuklarının üst düzeyde yönetici olarak

¹⁴ Akyüz, Y., Türk Eğitim Tarihi, İstanbul, 1993, s.38.

¹⁵ Akyüz, a.g.k., s.52.

¹⁶ Çelikkaya, H., Eğitime Giriş, İstanbul, 1997, s.141.

¹⁷ Başaran, İ.E., Türkiye Eğitim Sistemi, Ankara, 1993, s.12.

yetiştirildikleri Enderun adında örgün önemli bir eğitim kurumu ortaya çıkmıştır.¹⁸

Osmanlı İmparatorluğunda ilköğretim kurumları görevini gören Sıbyan okulları mevcuttu. Bu okullara 4 yaşında itibaren çocuklar kabul edilirdi. Erkek çocuklar kızlarla birlikte karma eğitim görürlerdi.¹⁹

Osmanlıların son dönemine kadar, ilkokul üstü örgün eğitim kurumlarında yalnız erkekler okutulmuş ve eğitim öğretimin temel amacı din olmuştur. Âlim denince esas olarak din bilgini anlaşılmıştır. Bu dönemde müspet bilimlere bilgi ferdi, istisnai ve süreksizdir. Eğitim ve öğretim esas olarak nakilci ve ezbercidir.

Osmanlılarda 1299-1779 yılları arasında Tanzimat dönemine kadar eğitim her düzeyde ücretsizdir.²⁰

Eğitimde yenileşmelere Tanzimat Döneminde başlanmıştır. Fakat eski sistemdeki çalışanlar bu alınan kararları uyum gösteremedikleri için uygulamalar süreklilik gösterememiştir.

“1773’lerden itibaren önce askeri okullar açılarak gidilmiştir. Burada yabancı öğretmenlere de görev verilmiş, İlk kez batı dilleri (Fransızca, İngilizce) Programlara girmiştir.Sultan 2. Mahmut döneminde ilköğretim zorunlu hale getirilmiş (1824). Yine bu dönemlerde batı ile ilişkiler artmış ve ilk kez 1830’larda Avrupa’ya öğrenci gönderilmiştir.Tanzimat’ın son yıllarına doğru 1869 yılında Maarif Nazırı Saffet Paşa tarafından Fransız eğitim sisteminin etkisi altında hazırlanıp kabul edilen Eğitim genel tüzüğü eğitim yönetiminde yeni bir dönüm noktası olmuştur.”²¹

Burada sözü edilen ilköğretim zorunluluğu 1876 Tarihli Kanun-i Esasiye’ de (Anayasada) yer almış, bundan böyle anayasalara da geçmiştir.²²

Bu nizamname ile anaokulu öğretmenlerine yol gösterici bir program hazırlanmıştır. Ancak bu konuda etkili bir çalışma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Tanzimat döneminde ilk kez öğretmen yetiştiren okullar açılmıştır.Tanzimat döneminden önce bazı eğitim ve öğretim yöntemi kitaplarımız bulunmakla birlikte bunlar Tanzimat’tan sonra giderek çoğalmıştır. Bu alanda eğitim yazarları batıdaki benzer kitaplardan çok yararlanmıştır. Eğitim Tarihimizi incelediğimiz zaman batı tipi eğitime geçiş

¹⁸ Akyüz, a.g.k., s.52 .

¹⁹ Fidan, N.- Erden, M., Eğitime Giriş , Ankara, s.96.

²⁰ Akyüz, a.g.k., s.53.

²¹ Başaran, a.g.k., 1993, s.14.

²² Akyüz, a.g.k., s.142.

hareketlerinin Tanzimat dönemlerinde başladığını görürüz. Bu günkü uyguladığımız eğitim sistemi 1869'da Maarif Nazırı Saffet Paşa zamanında Fransız eğitim modeli Örnek alınarak şekillendirilmiştir. Bu tip okulları bizzat devlet kurmuş ve her türlü masrafını da kendisi yüklenmiştir.²³

Neticede eğitimde; Medrese tipi okul (Vakıflarca yönetilen) , Batı tipi okul (devlet tarafından açılan) olmak üzere ikili bir manzara ortaya çıkmıştır.

“Cumhuriyet Dönemini ele alırsak, Cumhuriyetin ilk yıllarındaki eğitim hizmetlerinin içeriğini; öğretimi birleştirme, eğitimi örgütleme, eğitimin niteliğinde değişme ve eğitimi yaygınlaştırma olarak gruplarsak;

Öğretimi Birleştirme: Cumhuriyetten önce eğitim kurumları ağırlıklı olarak ulusal bir nitelik taşımaktan uzaktı. Birbiriyle çelişen değişik okul sistemleri vardı. Bunlar mahalle mekteplerinde sürdürülen geleneksel eğitim, lonca ve mesleki teşkilatlarda yapılan iş ve meslek eğitimi, batı etkisiyle açılan okullarda ki eğitim, azınlık ve batı devletlerinin açtıkları okullardaki eğitim, başlıkları adı altında toplanabilir. Bu birbiriyle çelişen okul sistemleri, 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat (öğretim birliği) yasasıyla ortadan kaldırıldı. Tüm okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlandı.”²⁴

Bu yasanın iki önemli özelliği bulunmaktadır. Birincisi Eğitim sisteminin demokratikleştirilmesi, ikincisi ise eğitim alanındaki laikliğin eyleme dönüştürülmesidir.

“Eğitimi Örgütleme: Cumhuriyet ilkelerine dayalı laik eğitim sistemi 22 Mart 1926, 789 sayılı yasa ile örgütlendirilmiştir. Buna göre birçok yeni ve çağdaş düzenlemelerin yanında sistemin bu günkü eğitim kademeleri belirlenmiş ve mesleki teknik eğitim milli eğitim bakanlığı bünyesine alınmıştır. Eğitimin Niteliğinde Değişme: Cumhuriyet döneminde Heyet-i İlmiye ve eğitim Şurası adı altında resmi eğitim toplantıları yapılarak eğitimin niteliğini değiştirmek amacıyla, eğitim öğretim konuları tartışılmış ve ilkeler tespit edilmiştir. Eğitimi Yaygınlaştırma: Okuryazar oranını yükseltmek, öğretimi kolaylaştırmak ve Türkçeyi ortak bir dil yapmak amacıyla “1.Kasım.1928'de 1353 sayılı yasa ile Latin temelli bir alfabe kabul edilmiştir.”²⁵

14-15 yaş arasındaki yurttaşlara okuma yazma öğretmek için Millet Mektepleri açıldı. Türkçeyi yabancı dillerin etkisinden kurtarmak, bilimin gereğine göre geliştirmek ve

²³ MEB, TTK Bşk. Şura Sekreterliği, Okulöncesi Eğitimi Kom. Rap. 14. Milli Eğitim Şurası, 1993, s.6.

²⁴ Sönmez, V., Eğitim Felsefesi, Ankara, 1996, s.154.

²⁵ MEB, Araştırma Planlama ve Koord. Kurulu Başk. a.g.k., ss.20-25.

Türkçenin yanlış kullanılmasını önlemek için 1932 Türk Dil Kurumu’’ kurulmuştur.²⁶

Halk Eğitimiine yönelik Şubat 1932’de halk evleri kuruldu. Görüldüğü gibi cumhuriyetle birlikte hızlı bir değişim başlamıştır. Bu dönemdeki toplumsal değişim sürecinin amacı geleneksel toplum yapısına çağdaş bir yön vermek, çağdaş yurttaşlık bilincini kazandırmak ve toplumsal yapıyı eğitim yoluyla oluşturmaktır.²⁷

Millî Eğitim Bakanlığının merkez teşkilâtı, 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunla 1992 yılında yeniden düzenlenmiş ve bugünkü halini almıştır.

2.2. Fransız Eğitim Sisteminin Tarihsel Gelişimi

Fransa’da ilk olarak ihtilal, 1. ve 4 . Cumhuriyet dönemlerindeki gelişmeleri inceleyeceğiz. V. Cumhuriyet olarak adlandırılan son dönem, bugünkü uygulamaları içermektedir. Bu kısmı ikinci dönem olarak ele alacağız.

“Büyük Fransız İhtilalinden önceki devrede, Fransız okul kuruluş sistemi birlikten yoksun olup, okullar farklı menşelerden doğmuş, birbiriyle bağımsız bir durum gösteriyordu. İlk defa Fransız İhtilali ile, okul kuruluşunda bir birlik sağlandı. Fransız İhtilalinin hemen ardından yapılan düzenlemelerle 15 Eylül 1793’de aristokratların okulu olan College’ler kaldırıldı ve üç kademeli bir okul sistemi tespit edildi. Ecole Primaire (parasız ilkokul), Ecole Secondaire (orta eğitim), Universite’’²⁸

Öğretimin demokratlaşması yönünden Fransız İhtilali ilk önemli çıkışı açmış oldu. 1791 Constitution’ u şunu ilan etti: Bütün insanlar için kayıtsız şartsız, gerekli olan dallarda herkes için ücretsiz ve müşterek resmi bir öğretim tesis edilmektedir. İhtilal devrinde Condorcet, Mirabeau, Lepeletier, Lakanal, Talleyrand...vb. gibi düşünürler tarafından çeşitli reform planları geliştirildi. Bütün bunlarda müşterek taraf, öğretimin insanları mükemmelleştirmeye yöneltmesi ve aynı zamanda fertlerin ve toplumun gelişimine hizmet etmeyi amaç edinmiş olmasıdır. Böylece eğitim ideali olarak orta çağın Hıristiyan insani, politik hayata aktif olarak katılacak olan Citoyen i (yurttaş, vatandaş) alınmaktadır. Daha sonra başa geçen Napoleon devrinin en önemli karakteristiği, bugüne kadar devam eden merkeziyetçiliği kurmuş olmasıdır. Napoleon bunun yanında Ecole Primaire’ leri, Freres des Ecoles Chretiennes (Hıristiyan Kardeşler Okulları)’ lere devretti

²⁶ Başaran, .a.g.k., 1993, s. 18.

²⁷ MEB, Araştırma Planlama ve Koord. Kurulu Başk., a.g.k., s.19.

²⁸ Aytaç, K., Avrupa Eğitim Tarihi, Antik Çağdan 19. YY Sonlarına Kadar, İstanbul, 1998, s.85.

ve orta öğretimde önemli değişiklikler yaptı. Orta öğretimin yanında yer alan liseleri kurdu. Bu orta öğretimler bu günkü college' lere tekabül etmektedir. Restauration devrinde ana problemi, Liberte de l'Enseignement (Öğrenimde özgürlük) teşkil eder. 1850 de özel teşebbüse bağlı okullara hürriyetleri tekrar verildi.1833' de ilkokul üst kademesi (Ecole Primaire Superieure) kuruldu. Bu son reform hareketi ile, Enseignement Secondaire Burjuva okulları, Ecole Primaire Superieure'ler ise halk okulları halini almaya başladı. Böylece liseler birere kastlar okulu karakterini kazandı.²⁹

Orta öğretim okulları 2000 kadar burslu fakir burjuva çocukları dışında yalnızca zengin sınıfların çocuklarını almaktaydı. Serbest meslekler geçmek veya Grandes Ecoles'lere girmek, bunların tekeline geçmişti. Burjuva zihniyeti bunu bilinçli olarak yaptığı gibi, durumun muhafazası için her çareye başvurmaktaydı. 19. yy da orta öğretim okullarına girmek işinde önemli olan, çocukların kabiliyetleri değil, burjuva düzenindeki sosyal tabakalaşmadır. Liberal Burjuvazi, okulu, sosyal prestij için bir vasıta olarak kullanmaktaydı. Böylece orta öğretim özellikle klasik dal, 18.ve 19. Yüzyıllarda bir aristokrasi okulu halindeyken, 19.Yüzyılda açıkça bir burjuvazi okulu halini aldı. 1877'de Cumhuriyetçilerin başa geçmesinden sonra özellikle ihtilal devri ilkeleri tekrar canlandırılmaya çalışıldı. 1882 'de okulların parasız olması, öğretimde laiklik ve mecburi genel öğretim esas alındı.1886'da J. Ferry tarafından Enseignement primaire superieur kademesi, Cours Complementaire ve Ecole primaires superieures şekilleri içersinde yeniden kuruldu. Üçüncü cumhuriyet devrinde ayrıca Jules Simon'un çalışmalarıyla orta öğretim kademesi modernleştirildi. Bu devrede orta öğretimde klasik dala paralel olarak Enseignement Special kuruldu. Bu öğretim 6 yıl sonunda Baccalaureat special'i kazandırmaktaydı. Bu modern olgunluk, 1900'den önce yüksek öğretime girme hakkını sağlamaya kavuşturuldu.³⁰

1919 ve 1945 yılları arasındaki gelişimler aşağıdaki şekilde gruplanarak yorumlanmıştır.

1945 sonrası okul reform planlarında bu baccalaureat classique ve baccalaureat moderne'e, 20.Yüzyılda eklenen baccalaureat Technique sistemi hiç değiştirilmeden alındı. 1919'da teknik öğretim resmi okul teşkilatına bağlandı. 1929-1933 yıllarında lise ve kolej öğretimi ücretsiz hale sokuldu ve mecburi öğretim 14 yaşına kadar uzatıldı. 1936-1937 yıllarında Eğitim Bakanlığı Fransız okul sisteminin dikey düzeninin eski katılığını bir hayli yumuşattı; çünkü bu dikey sistem bir okuldan diğerine geçmeyi imkânsız kılmaktaydı.

²⁹ Aytaç, a.g.k., s.86.

³⁰ Aytaç, a.g.k., s.87.

Bunun için okullar arası geçiş kolaylaştırılacak geçit sınıfları kuruldu. İkinci dünya savaşından sonra Fransa okul reformu yönünden zengin bir faaliyete sahne olmuştur. 1944 ile 1958 yılları arasında ondan fazla okul reformu projesi hazırlandı. Bu savaş sonu okul reformu projeleri içerisinde demokratlaşma yönünden en radikal değişimler getirmeyi öngören Langevin Wallon reform projesi ön planda yer almaktadır. 6 Ocak 1959'da çıkarılan bir Ordonnance ile mecburi öğretim çağı 16 yaşa kadar yükseltildi ve bu günkü eğitim sisteminin temel yapısı oturmuştur. 1963 tarihli genelge ile orta öğretimin birinci kademesinde, birbirinden apayrı hatlar içerisinde, dikey olarak yükselen dallar tek bir okul çatısı altında yani College d'Enseignement Secondaire adı altında bir araya toplamıştır.³¹

Fransa ihtilal ve 1959 yılları arasında şimdiki eğitim sisteminin tüm alt yapısını oturtmuştur. İhtilalden sonra Napolyon dönemlerinde kısa bir süre krallık dönemine geçiş olmuş ve bu dönemden sonra yeni düzenlemeler ve değişikliklerin olduğu cumhuriyet dönemleri yaşanmış ve 2 dünya savaşı geçirmiştir. Buna rağmen eğitim de sistem ve içerik çalışmaları durmadan devam etmiştir.

“İkinci olarak V. Cumhuriyet Dönemi (1958) den Günümüze Eğitim göz atacak olursak 1959-31-12 Michel Debre Yasası ile Aykırılık Sistemi getirilmiştir. Kurumlar devlet eğitimi ile bütünleşme (baş kurum okulları buna başvurmuşlardır) ile statüko arasında seçim şansına sahiptiler, kontrat dışı okullar devletin mali yardımından yararlanamıyorlardı. basit kontratlı olanların öğretmenlerine ödeme yapılıyordu, fakat okulların işletme masrafları karşılanmıyordu buna karşılık okul devletin koyduğu eğitici kalitesi, sınıf mevcudu ve eğitimin genel düzeni ile ilgili yükümlülüklere uymak zorundaydı. Ortaklık Kontratı sonucu eğitimciler Devletten maaş almaktaydı. Devlet işletme masraflarına katılıyor, kalanlar ailelerin yükümlülüğünde oluyordu. (Kültür, bilgi, yatılı pansiyon) İşletmeler kamu eğitimi eli ilgili olarak yürürlükteki kanunlara uymak zorunluluğundaydı (Örn; Ders Saatleri). 1969 yılındaki Milli Eğitim Bakanlığı sirküleri ile Cumartesi günleri öğleden sonra eğitim kaldırıldı. 1971-1-7 yasa ile ortaklık kontratın, basit kontrata çevrilmesini kolaylaştıran yasa kabul edildi.

1975-1 1-7 Habi Yasası ile anaokulları ağının genişletilmesi karara bağlandı. 1980 yılında 4/6 yaşın %100'ü kabul edildi

1989 yılında Temel Bilgilere Hazırlık ve temel bilgiler reformu kabul edildi.

---

³¹ Aytaç, K., Avrupa Okul Sistemlerinin Demokratlaştırılması Mukayeseli Eğitim Araştırması , Ankara, 1985, s.88.

1994-27-5'te okul için yeni kontrat kabul edildi. Buna göre 1997 yılından itibaren Zep'te (öncelikli eğitim bölgesi) temel bilgilere hazırlık okulu sınıf mevcudu 25 kişi olarak sınırlandırmıştır. Temel bilgiler okulunda lisana hâkimiyet önceliği getirilmiştir.

Yine 1994 yılında her bir rektörlükte insan kaynakları müdürlüğü kurulmuştur. Her kurumda akşam okulları, her rektörlükte velilerin muhatabı olacak kaynak kişi, öğrenci velileri temsilcilerini meydana getirmek için her departmanda veli okulu; işsizlere, emekli olacıklara, öğrencilere diploma verilmesi için okulda ortaklı kontratlar, insan kaynakları idaresi ve deney alışverişini güçlendirmek için eğitim havuzu çerçevesinde kurum ağırları bulunmaktadır.

1995: Anaokulu ve temel bilgiler okulunda yeni program uygulamaya konmuştur.

1997-17-6 da MEB'nin sendika ile ortak yönetim de bulunmayacağı, hükümetin kendi sorumluluklarını alacağı açıklanmıştır. 1959 sonrasında temeli atılmış yapısal değişiklikler içerik olarak oturtulmuş çocuklar 4 yaşından itibaren %100'ü okulöncesi ve devamı olan zorunlu eğitimin içine alınmıştır. Okullara ve sınıflar arasında geçişlilik yumuşatılmış, Yetişkin eğitime önem verilerek yaşam boyu eğitim merkezleri rektörlüklerde oluşturulmuş.³²

Genelde uygulamalar sonucu kapsamlı değişiklikler yapılmış. Buna örnek 1959 yılında okul öncesi programı 1995'de değişikliğe uğrayarak yenilenmiştir. Bu da uygulamalarda devamlılık ve kalıcılığın oluşmasını sağlamıştır.

2.3. Tarihsel Gelişimin Karşılaştırması

Türkiye'de eğitim, dönemin siyasi ve coğrafi koşullarına ayrıca, yerleşik ve göçer yaşamı bir arada sürdürmelerinden dolayı, aileler çocuklarını cinsiyet ayrımı yapmaksızın onları yaşama hazırlayacak bir eğitim vermekteydi.

Anadolu'da İslamiyetin kabulünden sonra eğitim dini ağırlıklı olmuştur. Selçuklularda medrese eğitim şekli gelişmiş ve bütün Anadolu'da yaygınlaşmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde de devam etmiştir. Osmanlı'nın duraklama dönemine kadar çağa uygun bir eğitim altyapısı vardı. Medrese eğitimine paralel iş dünyasının oluşturduğu usta çıraklık ilişkilerinin yapılandığı , ahilik sistemi vardı. Günümüzdeki mesleki eğitim temellerini atmıştır. Ayrıca da mahalle mektepleri ve azınlık okulları, sarayda üst düzeyde yöneticiler yetiştiren Enderun okulları da mevcuttur.

---

³²Fremy, M. D., Quide 2002, Paris, 2002, ss.1299-1301.

Osmanlıda ilköğretim kurumları görevini gören sıbyan okulları mevcuttu sadece bu kurumda kız ve erkek 4 yaşından itibaren birlikte eğitim görürlerdi. Bunun dışındaki diğer kurumlarda İslamiyetin etkisiyle eğitimi kız ve erkekler ayrı yaparlardı. Erkeklerin eğitimine öncelik ve ağırlık verilirdi. Eğitim ezberci ve bilgi aktarımcıydı. Eğitim çeşitlilik göstermekte ve yaygın değildi. Medreseler yaygın olarak eğitim veren ilköğretimden başlayarak yüksek öğretimi de içine alan bir eğitim kurumudur. Kurucusu devlet değil kişi veya vakıflardı.

Fransız ihtilalinden önce orta çağ dönemlerinde Fransız eğitim sistemi birlikten yoksun olup sağdece şehir merkezlerinde bulunmaktaydı. Eğitimde öncelikli olan okuma yazma öğretmek ve dini bilgiler vermektir. Eğitim kiliselerin çatısı altında yapılmaktaydı. Temel eğitim yaşı 7-12 yaş olarak kabul edilmektedir. 15. ve 16. yy da dinsel felsefeye karşı hümanizm akımı yaygınlaşmaya başladı. Kul eğitimi yerine ulusal değerleri barındıran eğitim ön plana geçmeye başladı. Türkiye’de ulusalcılık akımı 20. yy başlarında gelişmeye başladı.

Fransa’da 15. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar aristokrat sınıfının eğitimi özellikle prenslerin eğitimi, ayrıcalıklı ve özeldir. Fransa eğitiminde yer alan düşünürlerin hemen hemen hepsinin bu eğitimi almıştır. Bu sosyal eşitsizliğin en önemli sebebidir.

Osmanlıda 1299-1779 yılları arasında, Tanzimat Dönemine kadar her düzeyde eğitim ücretsizdir.

Fransız İhtilaliyle 1793’de okul kuruluşlarında birlik sağlandı. Herkes için müşterek ve parasız bir eğitim kabul edildi. Eğitim sistemi: ilköğretim, orta öğretim ve üniversite olarak yapılandırıldı. Böylece eğitim ideali olarak orta çağın hıristiyan insanı hayata aktif olarak katılacak ve iyi bir yurttaş olacaktır.

Napolyon döneminde bugün hale geçerli olan merkeziyetçi yapı kurulmuştur. 1850 yıllar da özel okullara ayrıcalıklar verildi. Bunun sonucunda ise burjuva ve halk okulları olmak üzere iki tip okul oluşturdu. Toplum içinde sınıf farkının oluşmasına neden oldu.

1882’de okulların parasız olması, öğretimde laiklik ve mecburi genel öğretim esas alındı.

Osmanlıda Tanzimat Döneminde eğitimde yenilenme başlamış önce askeri okullarda uygulanmıştır. Fransızca ve ingilizce yabancı dil eğitimi verilmeye başlanmış, yurt dışına çeşitli alanlarda eğitim görmesi için öğrenciler yollanmış.

1824’de İlköğretim zorunlu hale getirilmiştir. Tanzimat’ın son yıllarına doğru 1869

yılında eğitim mevzuatı Fransız eğitim sisteminin etkisi altında hazırlanmıştır. 1876 ilköğretim zorunluluğu anayasada yer almıştır. Bugünkü batı tipi eğitim sisteminin temelleri atılmıştır.

Sonuç olarak medrese tipi okul (vakıflar okulları) ve batı tipi okul (devlet tarafından açılan) sürekli bir çatışma içinde olmuştur. Bu ikili yapı eğitimin sürekli gelişmesini engellemiştir. Osmanlı batı tipi okulları çöküş dönemine rast geldiği için yaygınlaştıramamıştır.

1900'lü yıllarda Fransa'da orta öğretim kademesi yapılandırılmış Klasik, modern ve teknik liseler oluşturuldu ve olgunluk sınavı belirlendi. 1933'de kolej ve lise eğitimleri de ücretsiz oldu. Mecburi öğretim 14 yaşına kadar uzatıldı. 1959 yılında mecburi öğretim 16 yaşına kadar yükseltildi. 1959 yılında özel okullarda devletin tüm yönetmeliklerine uymak zorundaydı. Öğretmen ücretlerini ve bir kısım işletme masraflarını devlet karşılıyor, geriye kalan giderleri aileler ödüyor. Türkiye de özel okullarda devletin maddi olarak veli ve okula desteği bulunmamaktadır. Yönetmelik ve program açısından devletin tüm kurallarına uymak zorundadır.

Osmanlı 1. dünya Savaşını kaybedip, ardından bağımsızlık savaşı olan Kurtuluş Savaşını vermiş ve Türkiye Cumhuriyetini kurmuştur (29Ekim 1923). 1924 yılında birbiriyle çok farklı olan ve ulusal nitelik taşımayan okul sistemleri; mahalle mektepleri, ahilikten gelen lonca ve meslek eğitimi, batı tipi okullar ,medreseler, azınlık okulları öğretim birliği yasasıyla ortadan kaldırılıp bugünkü eğitim sistemimizin yapısı oluşturulmuş ve merkezi yapıdaki eğitim sistemimiz kurulmuştur. 1926'da eğitimde laik anlayış kanunla işletilmeye başlandı.

Geniş topraklara sahip Osmanlı değişik inanç ve dillere sahipti. Bu nedenle yeni kurulan Türkiye'de Latin temelli bir alfabeyle Türkçe ortak bir dil olarak kabul edildi. Alınan bu kararlar ile eğitim yoluyla geleneksel toplum yapısından çağdaş yurttaşlık bilinci kazanmış vatandaşlar yetiştirmek ve gelişimi sağlamak en büyük amaçtı. Tanzimat aydınlarının etkilendiği en önemli düşünürler Fransız aydınları ve model aldıkları eğitim sistemi de Fransız eğitim sistemidir. Ancak uygulamaya ancak cumhuriyet dönemiyle başlanabilmiştir.1992 yılında MEB teşkilatı ve görevleri yeniden düzenlenerek bugünkü halini almıştır.

Türkiye' de yenileşme çalışmaları topluma yasa ve kanunlarla yaygınlaştırılmaya çalışılmış. Bu yasa ve kurallar Batıdan özellikle Fransa'dan örnek alınmış, uygulamalar ise çok sonraları gerçekleşmiştir. Bu durum hala devam etmektedir. Fransa'da ise tam tersi

söz konusudur.

Her iki ülkede laik ve cumhuriyet rejimi ile yönetilmektedir. Devlet başkanı cumhurbaşkanıdır. Fransa'da cumhurbaşkanını doğrudan halk seçer. Türkiye de TBMM millet vekillerinin oy çoğunluğuyla seçilir. TBMM halkı temsil etmektedir. 5 yıl da bir halk tarafından seçilen millet vekillerinin çoğunluğunun bir araya gelip hükümet kurarlar. Onamaları cumhurbaşkanı tarafından yapılır. Başbakan ve bakanlardan oluşan kabineyle anayasal kurallar çerçevesinde ülkeyi yönetmektedirler.

Anayasa mahkemesi Hükümetin anayasal kurallar içinde ülkeyi yönetmesini denetlemektedir.

Fransa' da yasama iki meclisli bir yapıdadır. Millet meclisi ve senatodan oluşmaktadır. Millet meclisi 5 yıl da bir genel oyla seçilir. Senato üyeleri dolaylı oyla meclis üyeleri ve belediye encümenlerinin oylarıyla seçilmektedir. 9 yıl için seçilirler. İki dereceli seçimle oluşur. 3 yılda bir üye sayısının üçte biri yenilenir. Fransa'da parlamenterizmden çok başkanlık rejimine yaklaşan parlamenter çoğunluk yarı başkanlık sistemi işlemektedir.

3. TÜRK VE FRANSIZ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TEŞKİLATLARI

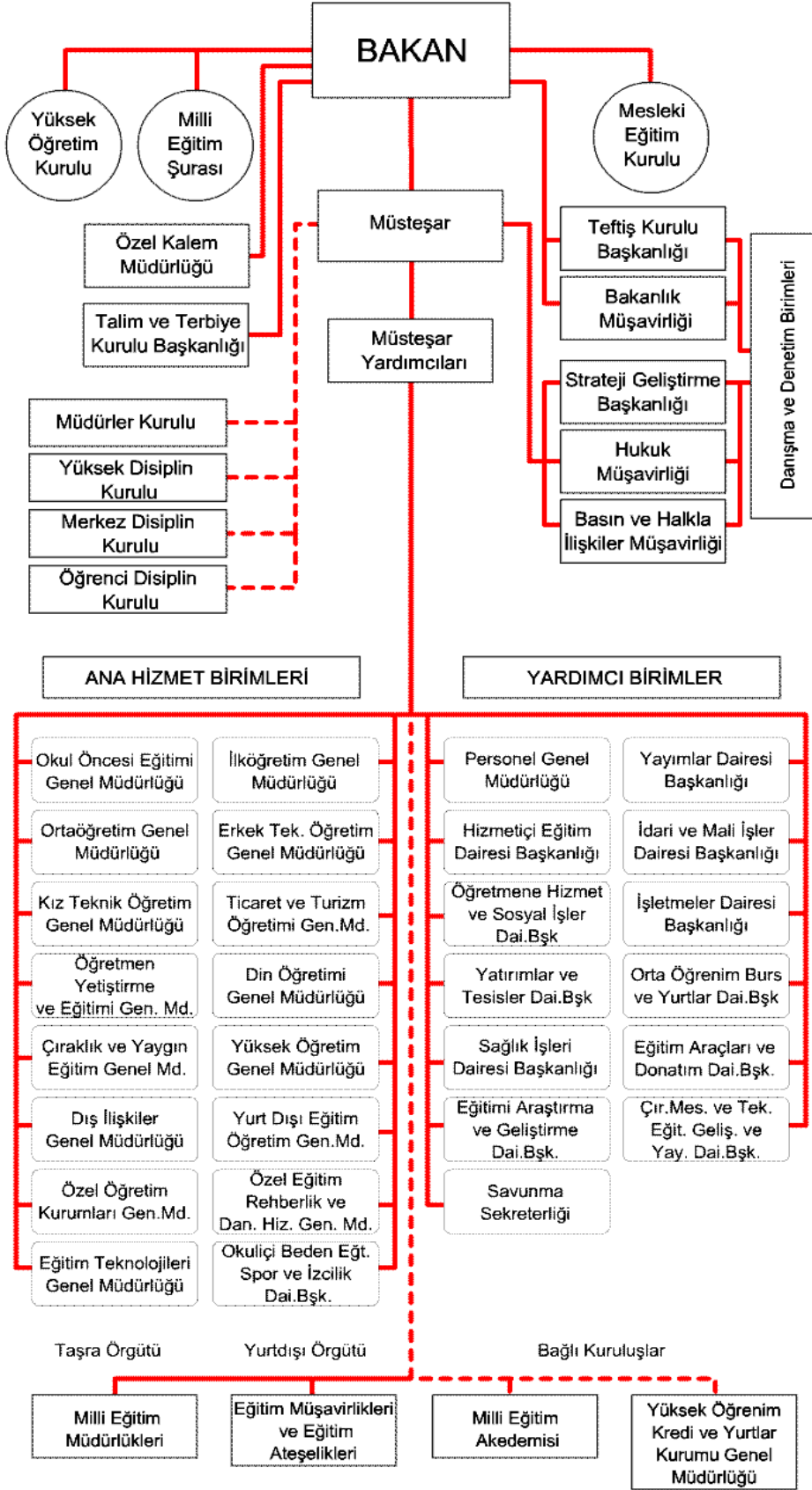
İster federatif yapıda olsun, ister merkezi yada karma yapıda olsun her ülkenin milli eğitim yapılanması, temel politikaları, yasal dayanakları, amaçları, bulunmaktadır. Merkezi sistemlerde hiyerarşi yapı ve kurallar daha fazla olduğunu göreceğiz. Türkiye ve Fransa'yı aşağıda bu alanlarda karşılaştırırken kısmı olarak yerelleşme göstermiş olan Fransa'nın yapısının daha sadedir ve daha az sayıda kural ve hiyerarşi bulunmaktadır.

3.1. Türk Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilatı

Millî Eğitim Bakanlığı; Merkez teşkilâtı, Taşra teşkilâtı, Yurt dışı teşkilâtı, Bağlı kuruluşlar olmak üzere dört bölümden meydana gelmektedir. Bakanlık merkez teşkilâtı; Bakanlık makamı, Tâlim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ile yardımcı birimlerin yanı sıra Makam Onayı ile kurulan; Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığından oluşmaktadır.

Aşağıda görülen şemada taşra örgütü, yurtdışı örgütü ve bağlı kuruluşlarda kendi içinde bakanlığa yakın bir örgütlenmeye sahiptir ve okullara kadar bu yapılanma gider ve hiyerarşiktir.

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

“430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na göre, eğitim hizmetlerinin sunumunun Devlet adına gerçekleştirilmesi görevi Millî Eğitim Bakanlığına aittir. 3797 sayılı Kanuna göre, Millî Eğitim Bakanlığının görevleri şunlardır;

1. Bakanlığa bağlı her kademedeki öğretim kurumlarının öğretmen ve öğrencilerine ait bütün eğitim ve öğretim hizmetlerini planlamak, programlamak, yürütmek, takip ve denetim altında bulundurmak,
2. Okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve her çeşit örgün ve yaygın eğitim kurumlarını açmak ve yüksek öğretim dışında kalan öğretim kurumlarının diğer bakanlık kurum ve kuruluşlarınca açılmasına izin vermek,
3. Türk vatandaşlarının yurt dışında yapılacak eğitim ve öğretimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,
4. Diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlarca açılan yüksek öğretim dışında kalan örgün ve yaygın eğitim kurumlarının denklik derecelerini belirlemek, program ve yönetmeliklerini birlikte hazırlamak ve onaylamak,
5. Türk Silâhlı Kuvvetlerine bağlı orta öğretim kurumlarının program, yönetmelik ve öğrenim denklik derecelerinin belirlenmesi konularında iş birliğinde bulunmak,
6. Yüksek öğretimin millî eğitim politikası bütünlüğü içinde yürütülmesini sağlamak için Yüksek Öğretim Kanunu ile Bakanlığa verilmiş olan görev ve sorumluluklarını yerine getirmek, gençliğin barınma, beslenme ihtiyaçlarını ve maddî
7. Okullardaki beden eğitimi ve izcilik eğitimi ile ilgili hizmetleri yürütmek”³³

Bakanlığın tüm görev ve yetki tanımları temel ilkeler, yasal dayanaklar ve amaçlarla uyum içindedir. Birbirlerinin tamamlayıcılarıdır. Merkezi sistem tüm ülkedeki eğitimi bakanlık kararlarıyla iş ve işleyişini yürütmeye çalışmaktadır.

---

³³ MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, Ankara, 2008, s.36.

3.2. Türk Milli Eğitim Sisteminin Yasal Dayanakları, Amaçları, İlkeleri, Görevleri

Yasal dayanakları:Türkiye'de eğitim; adalet, güvenlik ve sağlık gibi devletin temel işlevlerinden birisi olup devletin denetimi ve gözetimi altında yapılmaktadır. Eğitim hizmetlerinin sunumunda; Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilâtı, taşra ve yurt dışı teşkilâtları önemli görevler üstlenmektedirler.

“Eğitim hakkı, T.C. Anayasası ile güvence altına alınmış; eğitimin tür ve kademelerini ve işleyişe dönük esasları düzenleyen mevzuatla, Türk Eğitim Sisteminin bugünkü yapısı kurulmuştur. Türk Millî Eğitim Sisteminin genel çerçevesi, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiştir. Millî Eğitimin genel amacı bütün bireyleri;

1. Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş vatandaşlar olarak yetiştirmek;
2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; “³⁴

Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri:

---

³⁴ MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, a.g.k., s.34.

“Genellik ve Eşitlik: Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Ferdin ve Toplumun İhtiyaçlar: Millî eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

Yöneltme: Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler.

Eğitim Hakkı: Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. Temel eğitim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

Fırsat ve İmkân Eşitliği: Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

Süreklilik: Fertlerin genel ve meslekî eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır. Gençlerin eğitimi yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği: Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır.

Demokrasi Eğitimi: Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için vatandaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevî değerlere saygının, öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır.

Lâiklik: Türk millî eğitiminde lâiklik esastır. Din kültürü ve ahlâk bilgisi öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

Bilimsellik: Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.

Planlılık: Millî eğitimin gelişmesi iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim-insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve

tarımında modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak meslekî ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.

Karma Eğitim: Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkân ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

Okul İle Ailenin İş Birliği: Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde katkıda bulunmak için okul ile aile arasında iş birliği sağlanır. Bu maksatla okullarda okul-aile birlikleri kurulur.”³⁵

Her yerde eğitim, millî eğitimin amaçları yalnız resmî ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, iş yerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır. Resmî özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Millî Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Millî Eğitim Bakanlığının denetimine tâbidir. Tüm Kurallar amaçlar İlkeler, görevler güzel ve ayrıntılı bir şekilde tanımlanmıştır.

3.3. Fransız Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilatı ve Görevleri

Fransa’ da pek çok Avrupa ülkesinin aksine, geleneksel olarak merkeziyetçi bir yönetim yapısı olduğundan tüm eğitim sistemi devlet denetiminde olup en üst makam bakandır.

“Bakan, hükümetin eğitim politikası alanında aldığı tüm kararların uygulanmasında sorumludur. Resmi ve özel okulların tümü bakanlık tarafından hazırlanan genelge, yönerge ve yönetmeliklere uymak zorundadır.”³⁶

Fransa’ da ulusal düzeyde tüm eğitim sisteminin yönetiminden Milli Eğitim Bakanı sorumludur.

“Eğitim Bakanlığı, aşağıdaki hususlarda direkt olarak yetkilidir.” Programların düzenlenmesi ve geliştirilmesi Meslek eğitim süreçlerinin yapılması, kamu okullarının personelinin eğitimi, idaresi ve maaşlarının ödenmesi. Kadroların ilan edilmesi, okulların oluşturulması ve açılıp kapanması, eğitici materyalin yerleştirilmesi.”³⁷

1995 yılında yapılan son düzenlemeye göre, Bakanlık merkez örgütünde birisi eğitim - öğretim, diğeri de yüksek öğretim ve araştırma olmak üzere iki ana bölüm vardır.

³⁵ MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, a.g.k., s.35-36.

³⁶ Sözer, E., Üç Avrupa Ülkesinde Eğitim Sistemleri, Eskişehir, 1997, s.59.

³⁷ Ültanır, G., Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi ve Kuram ve Teknikleri, Ankara, 2000, s.109.

Birer müsteşarın sorumlu olduğu iki bölümde çeşitli alt birimler yer alır.Eğitim-Öğretim Bölümü: Okul öncesi eğitim ve İlköğretim, Orta Öğretim, Orta öğretim Öğretmenleri, Genel ve Uluslararası İlişkiler ve İşbirliği, Yönetim Hizmet ve Teknik Personel, Mali işler ve Yönetim Denetimi - Geliştirme ve Planlama Denetleme ve Yönetimsel İşler. Bilgi ve Yeni Teknolojiler olmak üzere dokuz şube müdürlüğünden oluşur. Yükseköğretim ve Araştırma Bölümü: Yönetim, İnsan Gücü ve Mali İşler Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Teknik Genel Müdürlüğü, Geliştirme. Teknoloji ve Bölgesel etkinlikler Genel Müdürlüğü ve Bilimsel ve teknik Bilgi İşlem ve Kitaplıklar Müdürlüğü vardır.Ayrıca Tarım Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Fransız Dil ve Kültür Bakanlığı gibi bakanlıklarda ilgili alanlardaki eğitim faaliyetlerinden sorumludur.1970’li yıllardan beri Fransa’ nın eğitim sisteminin yönetim yönünden merkeziyetçi yapıdan kurtarılması ve merkezi yönetim biriminin yetkilerinin yerel yönetim birimlerine aktarılması çalışmaları sürdürülmektedir. ³⁸

1982 yılından bu yana Fransa o zamana kadar devlet tarafından üstlenilen bir takım yetki ve sorumlulukları kısmen yönetim özerkliğine sahip bölgelere aktarmaya karar vererek, devlet ile bu özerk yapıya sahip bölgelerin kamu yönetimleriyle ilgili yetki alanlarını köklü bir şekilde değiştiren bir özerkleştirme çabasına girmiştir. Bununla birlikte devlet, iyi bir kamu hizmetinin verilmesi ve eğitimde istikrarın sağlanmasının garantisidir. ³⁹

Danışma Organları: Milli Eğitim Bakanı, görevi bilgi vermek, görüşlerini açıklama ve önerilerde bulunmak olarak değişik danışma organlarının desteğinden yararlanır.

Başlıca danışma organları şunlardır:

“ Eğitim Yüksek Kurulu: Devlet eğitim personelini (48 üye). Devlet eğitiminden yararlanan aileler, öğrenciler ve üniversite öğrencilerini (19üye) ve yönetim özerkliğine sahip bölgeler ve okul eğitimine katkıda bulunan ve eğitimde özgünlük çalışmalarını yürüten dernekleri (28 üye)temsil eder 95 üyeyi kapsar. Bu kurul eğitimle ilgili her konuda (amaç, çalışma, yönetmelik, vs.) görüşlerin sunar.

Programların Hazırlanmasından Sorumlu Milli Kurul: Temmuz 1989 tarihli

yönlendirme yasası ile oluşmuş, eğitimde genel anlayışlar, ulaşılabacak büyük amaçlar, bu amaçlara programların ve bilimsel alanların uygunluğu ve bilgi gelişimine onların uyarlanması hakkında bilgi bakana görüşlerini sunar.

³⁸Sağlam, H., Avrupa Ülkelerinin Eğitim Sistemleri, Eskişehir, 1999, s.130.

³⁹Türkoğlu, A., Karşılaştırmalı Eğitim, Adana, 1998, s.226.

İşverenler ve İşçilerin Eşit Sayıda Temsil Edildiği Merciler: Bu merciler, eşit yanlı teknik kurulları, eşit yanlı yönetim komisyonlarını kapsar.

Yükseköğretim ve Araştırma Milli Kurulu: Yükseköğretim adına, personel ve öğrencileri ve özellikle eğitimsel, kültürel, bilimsel, ekonomik ve sosyal alanda büyük ulusal çıkarları temsil eden 61 üyeyi kapsar.”⁴⁰

Bu kurul yükseköğretimle ilgili temel yönlendirmeler (reform projeleri, eğitimle ilgili yapılanmak kurumlar arasında ödeneklerin dağılımı vs.) üzerine görüşlerini bakana bildirir.⁴¹

Fransız devleti merkeziyetçi bir yapıya sahip olmakla beraber iş ve işeyişin yerinden, zamanında ve kendi bazı özel koşullarına göre yapılabilmesi için yeni yapılanmalara giderek bölgesel, bölgelere bağlı il ve illere bağlı belediyelerle görev yetki ve sorumluluklarını paylaşarak kısmı olarak yerelleşmiştir. Bu nedenle teşkilat yapısı sadedir.

“Milli Eğitimde merkezi yönetim 9 alanı kapsar. İlkokulların yönetimi, kolejlerin yönetimi, kolej ve liselerdeki öğretim personelinin yönetimi, genel ve uluslararası çalışmalar ve işbirliğinin yönetimi, yönetici personelin, işçilerin ve iş Görünüm yönetimi, parasal kaynak ve yönetimin denetlenmesiyle ilgili genel yönetim, değerlendirmeler ve yapılacak araştırmalarla ilgili yönetim, denetleme ve yönetim personelinin yönetimi, bilgi ve teknolojinin yönetimi.

Genel denetlemeler, finansal durumun denetlenmesi ve meclisteki çalışma odaları bakanın özel kalemine bağlıdır.

Devlet pedagojik yöntemleri ve eğitim programlarını saptar. Geçmişte olduğu gibi personelin işe alınması, yetiştirilmesi ve yönetimiyle ilgilenir. Kurumlarını çalışma kurallarını ve statüsünü belirler, bu kurumlara yönetim personelinin ve öğretmenlerin görevlerini bildirir. Milli Eğitim Bakanı, Fransa'nın, metropolitan 3 bölgesinin her birinde okul tatil günlerini belirler. Ders yılı takvimi, öğretim yılı boyunca 316 yarım iş günü esas alınarak düzenlenir.”⁴²

Bölgesel Yönetim: Bölgesel düzeyde Milli Eğitim bakanını, akademi (academie)

⁴⁰<http://www.education.gouv.fr/svst/deatuit.html> (06.10.2007)

⁴¹Türkoğlu, a.g.k., s.231.

⁴²Türkoğlu, a.g.k., s.227.

denilen eğitimle ilgili yönetim biriminin başı durumundaki rektör (recteur) temsil eder. Rektör üniversite ve yüksek okullar da dahil olmak üzere, bölgesindeki tüm eğitim kurumlarından sorumludur. Rektöre, her eğitim basamağı için görevlendirilen bölge müfettişleri yardımcı olur. Fransa her biri 2 ya da 8 ilden oluşan 22 eğitim bölgesine ayrılmıştır. Bölgeler, eğitimde nicel ve nitel gereksinimlerin bütünlüğü bir başka ifade ile türü ve düzeyi ile verilen eğitimle ilişkili gereksinimlerin bütünlüğü görüşüne sahiptirler ve bundan dolayı illerle işbirliği yapmaktadır. İller aynı zamanda seçimle belirlenmiş, genel kurul tarafından temsil edilen, kısmen yönetim özerkliğine sahip yerlerdir ve devletin yönetim bölgeleridir. Kolejlerin kurulması ve bakımının yanı sıra okul taşımacılığında da sorumludur. İller kantonlara bölünmüştür.⁴³

Anaokulları ve ilkokullar yönetim bakımından onları tahsis eden ve parasal kaynak sağlayan belediyelerin doğrudan denetimi altındadır, Böylece bu okulları ilgilendiren kararlar belediye mercilerince alınır. Ancak, öğretmenlerin atanmasına ve görev dağılımına karar veren devlet olduğu için, bir okul veya sınıf açma kararı devletin temsilcisi olan valinin onayı olmaksızın kesinlik kazanmaz. Böylelikle devlet ile yerel bölgeler arasında paylaşılmış bir yetki söz konusudur.⁴⁴

“Kurumlar Düzeyinde Yönetim: Kolejler, genel veya teknolojik eğitim veren liseler ve meslek liseleri, finansal özerklik ve tüzel kişilik ile donatılmış devletin yerel eğitim kurumlarıdır. Eğitim yönetiminde okul müdürleri son halkayı oluştururlar. Okul müdürlerinin yetki ve sorumlulukları, okulların buldukları eğitim basamaklarına göre değişir. Kolej ve lisenin müdürü, devleti temsil eder ve okul yönetim kurulunun başkanıdır. İlkokul müdürleri ise yerel yönetim birimlerine bağlıdır.”⁴⁵

İlkokullarda müdüre olarak adlandırılan kurum başkanı bu görevi yerine getirmek üzere atanmış bir öğretmendir. Okullar, yönetim temsilcileri ve yönetim özerkliğine sahip bölgelerin temsilcilerinin yanı sıra kurum personelinin, öğrenci ve öğrenci ailelerinin temsilcilerinden oluşan yönetim kurulundan sürekli komisyon ve disiplin konseyinden en az üç ayda bir kez toplanan okul kurulundan oluşur. Ayrıca, eğitim elemanları dönem içerisinde, öğrencilerin çalışmasını izlemek değerlendirmeyi sağlamak, kurumla ilgili proje hazırlamak ve uygulanmasında öğretmenler arasında işbirliğini gerçekleştirmekle görevlidir. Müdürler, öğrencilerle öğretmenler arasında koordinasyonu sağlar. 30 Ağustos 1995 tarih ve 85–924 nolu kararname gereğince, kolejler ve liseler,

---

⁴³ Sözer, a.g.k., s.60.

⁴⁴ Türkoğlu, a.g.k., s.228.

⁴⁵ Sağlam, a.g.k., s.132.

pedagoji ve eğitim konusunda özerkliğe kavuşmuştur. Bu özerklik kurumların genel düzenlemesi ile ilgilidir ve işleyiş şekli 10 Temmuz 1989 tarihli eğitimde yönlendirme yasası ile öngörülmüş ve 17 Mayıs 1990 tarihli Bakanlık Genelgesi ile belirlenmiştir.⁴⁶

Eğitim yapılanması tüm unsurları kapsayarak: veli, bölge veya il temsilcisini, belediye sorumlusunu, kurum personelini (öğretmen ve diğer çalışanları) kapsayan okul yönetim kurulları bulunmaktadır. Böyle bir uygulama ihtiyaç ve isteklerin yerinde çözümü sağlar, yada belediyeler, iller ve bölgelerde çözümlenir. Yine bölge ve diğer tüm temsilcilerin sivil toplum örgütleri de dahil olmak üzere bakanlık kurullarında ele alınır.

3.4. Fransız Milli Eğitim Sisteminin Politikaları ,Yasaları

Fransa’ da öğrencilerin %80’ ninden fazlasını kapsayan devlet eğitimi laiktir, yani hiçbir dini öğretmemektedir. Bununla birlikte öğretimde özgürlük ilkesi gereğince, büyük çoğunluğu devletle sözleşme imzalamış olan Katolik kurumlarının oluşturduğu özel eğitimde bulunur.

“Devletle sözleşmesi olmayan okullar pek yaygın değildir, Sözleşmeli okullar ise kendi karakterini korumakla birlikte diğer devlet okullarının uymak zorunda oldukları kurallara uymak mecburiyetindedir.”⁴⁷

“10 Temmuz 1989 tarih ve 89-486 no’ lu Eğitimde Yönlendirme Yasası, eğitimi başlıca ulusal öncelik haline getirmekte ve en azından mesleki yeterlik belgesi veya mesleki eğitim diploması ve %80 bakalorya düzeyinde olmak üzere 10 yıllık kesintisiz eğitimi amaç olarak saptanmıştır. Mecburi eğitim yaşı 16’ dır. Veliler arzu ettikleri takdirde çocuklarına özel ders aldırabilmektedirler. Belediye ve özel bir komisyon eğitimle ilgili kontrollerini sürdürmektedir. Bunları uygulamayan veliler vatandaşlık haklarını ve velilik yetkilerini Çalışma, iş ve mesleki eğitimle ilgili 20 Aralık 93 1313 no’ lu 5 yıllık yasa mesleki yerleştirme konusunda “Her gencin seviyesi ne olursa olsun, eğitim sisteminden ayrılmadan önce mesleki bir formasyon alma hakkına sahiptir.” İlkesini ortaya koyarak milli eğitime özel bir sorumluluk vermektedir.”⁴⁸

Devlet okullarında eğitim parasız ve okul kitapları ortaokulun son yılına kadar öğrencilere geri alınmak koşuluyla verilmektedir. Yüksek öğretim kayıt hakları hariç ücretsizdir. Diğer okul harcamaları veliler tarafından karşılanmakta ayrıca veliler devlet

⁴⁶ <http://www.education.gouv.fr/svst/deatuit.html> (06.10.2007)

⁴⁷ Akarsu, F., Ülkeler ve Eğitim Sistemleri Karşılaştırma Yazıları, Ankara, 2005, s.42.

⁴⁸ <http://www.education.gouv.fr/prim/progec/inrodoc/calendri/.html> (12.11.2007)

burslarından destek görmektedirler.

“Fransız Eğitimi İle İlgili Yasal Esaslar: Fransa’da zorunlu eğitim parasızdır, laiktir. Her Fransız 6-16 yaşları arasında eğitim görmek zorundadır. Zorunlu eğitim süresi 9 yıldır.Eğitim merkezi bir sisteme bağlanmıştır. Bu sistem Milli Eğitim Bakanlığıdır. Ancak 1982 de yürürlüğe giren Kanunla bölgesel sisteme geçilerek eğitimin bölgeselleştirilmesi 1987 yılında tamamlanmıştır.Fransa’da eğitim devletin halka borçlu olduğu bir hizmet durumundadır. Eğitim kurumlarının her tür kademedede planlanması ve finansmanı bölgeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Tüm öğretim kurumlarında öğretmenler kadrolu olup Maaşları devlet tarafından ödenmektedir.”⁴⁹

“1982 ve 1983 Özerkleştirme Yasası: Commun- İlkokulların organizasyon ve yönetiminden sorumlu. Departement-Ortaokulların organizasyon ve yönetiminden sorumlu Region-liselerin yönetim ve organizasyonundan sorumludur. Okul hayatı dışındaki mesleki eğitimin düzenlenmesi ve yönetimine regionlar ve çalışma bakanlığının sorumluluğundadır.”⁵⁰

Bu yetki çerçevesinde bölgeler, ulusal eğitim planını dikkate alarak. Meslek eğitimi ve yaygın eğitimi kendi bölgesel gereksinimlerine göre düzenler.

Üniversiteler yönetim, finans ve eğitim konularında özerkliğe sahip devlet eğitim kurumlarıdır. Aynı zamanda değişik bakanlıklara bağlı çok sayıda devlet veya özel yüksek öğretim kurumları vardır.

3.5. Türk Fransız Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilatlarının Karşılaştırması

İki ülkenin de Milli Eğitim Sisteminin yasal dayanakları anayasanın ilgili maddeleri ve çıkarılan kanunlarla belirlenmiştir. Türkiye’de ayrıca kalkınma planları ve mili eğitim şuraları olarak yer almaktadır.

Türkiye ve Fransa da eğitim görmenin bir vatandaşlık olduğu vurgulanmıştır. Fransa da bu ilkenin yerine getirip getirilmediği belediye ve özel bir komisyonun sıkı kontrolleriyle takip edilmekte ve bunları uygulamayan veliler vatandaşlık ve velilik yetkilerini kaybetmektedirler. Türkiye de ise böyle takip sistemi ve yaptırımları yoktur.

İki ülkenin eğitim ilkelerinde de ortaklıklar bulunmaktadır. Eğitim de fırsat eşitliği, zorunlu eğitimin ücretsiz olması, süreklilik, demokratik, laiklik, planlılık, karma eğitim,

⁴⁹ Demirel, Ö., Karşılaştırmalı Eğitim, Ankara, 2000, s.41.

⁵⁰ <http://www.education.gouv.fr/svst/deatuit.html> (06.10.2007)

kitapların ücretsizdir devlet tarafından verilir gibi ortak ilkeler bulunmaktadır.

Türkiye’de öğrenciler ders kitaplarıyla ilgili masrafları 2006 yılından beri devlet tarafından parasız olarak verilmektedir. Fransa da uzun yıllardır okul kitapları ortaokulun son yıllarına kadar öğrencilerden geri almak koşulu ile ücretsiz olarak verilmektedir.

Fransa ve Türkiye merkeziyetçi bir yönetime sahiptirler, eğitim sistemleri devlet denetiminde olup en üst makam Milli Eğitim Bakanlığıdır ve Bakanlar eğitimin en yüksek yetkilisidir.

Fransa’da bakanlık yönetmelikleri, programları belirler, öğretmen ve müfettiş atamalarını yapar. Bölgesel yönetimle: her biri 2 yada 8 ilden oluşan 22 eğitim bölgesi bulunmaktadır. Bölgelerin başında bulunan rektör tüm eğitim işlerinden sorumludur. Bakanlıktan her eğitim basamağı için gönderilen müfettişler rektöre yardımcı olurlar. Bu sayede kısmen yönetim özerkliğine sahiptirler. Türkiye’de 1992’de eğitim bölgeleri ve kurullar yönergesi çıkarılarak bu yönerge çerçevesinde Türkiye genelinde 1.516 eğitim “bölgesi oluşturulmuştur. Türkiye’de eğitim bölgesinin yönetimini “Koordinatör Müdür” sağlar, Türkiye’de Müdürler Kurulu, Eğitim Bölgesi Zümre Başkanlığı Kurulu, Eğitim Bölgesi Danışma Kurulu, Okul öğrenci ve Zümre Kurulu, Koordinatör Müdür’e yardımcı olmaktadır. fakat bu eğitim bölgeleri yönetim ve işleyişte bir fonksiyonu yoktur, birbirine yakın olan her kademedeki oluşan bu okullar bilgi paylaşımında bulunurlar. Fransa’da da 1982’den bu yana devlet tarafından üstlenilen bir takım yetki ve sorumluluklar kısmen yönetim özerkliğine sahip bölgelere aktarılmaya karar verilerek devlet ile bu özerk yapıya sahip bölgelerin kamu yönetimleriyle ilgili yetki alanlarını köklü bir şekilde değiştiren bir özerkleşmeye çalışmaları yapmıştır.

Bölgelerde üniversiteler ve her tür lise eğitiminden direk olarak rektörlükler sorumludur. İllerde seçimle belirlenmiş genel kurul tarafından temsil edilen kısmen yönetim özerkliğine sahiptirler, kolejlerin kurulması ve bakımının yanı sıra okul taşımacılığında sorumludur. İllerde kantonlara bölünmüştür.

Anaokulları ve ilkokullar yönetim bakımından onları tahsis eden ve parasal kaynak sağlayan belediyelerin doğrudan denetimi altındadır. Böylece okulları ilgilendiren kararlar belediye mercilerince alınır. Ancak öğretmenlerin atanmasına, görev dağılımına, karar veren devlet olduğu için, bir okul veya sınıf açma kararı devletin temsilcisi olan valinin onayı olmaksızın kesinlik kazanmaz. Türkiye’de, anaokulları ve ilkokullar il ve ilçelerde bakanlığa bağlı olan müdürlüklerin denetimi altındadır.

Fransa'da idari açıdan merkeze bağılı olduğu için okul ve sınıf açma direk devlet ve yerel bölge arasında paylaşılmış yetkililerdir. Türkiye'de ise bu yetki bütünüyle merkeze aittir.

Her iki ülkede de eğitim yönetiminde okul müdürleri son halkayı oluşturur.

Fransa'da danışma organları Eğitim Yüksek Kurulu, Programların Hazırlanmasından sorumlu Milli Kurul, İşveren ve İşçilerin Eşit Sayıda Temsil Edildiği Merciler, Yüksek Öğrenim ' ve Araştırma Milli Kurulu danışma organlarıdır. Eğitim Yüksek Kurulu, eğitim personeli (48 üye), Aileler ve öğrencilerden oluşan (19 üye), yönetim özerkliğine ait bölgelerdeki derneklerden (28 üyeden) oluşur. Görüldüğü gibi gerek Fransa'da, gerek Türkiye'de Milli Bakanlığı görevi bilgi vermek, görüşlerini açıklamak ve önerilerde bulunma olan değişik danışma organlarından yararlanırlar. Türkiye'de merkezi konumda 6 danışma organı vardır. Bunlar Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kuruluş Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, Bakanlık Müşavirliği, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Talim Terbiye Kurulu, Milli Eğitim Şura'sıdır.

Türkiye'de ayrıca okul aile birliklerinin bakanlığa yardımı daha çok mali konulardadır. Eğitimle ilgili konularda işlerlikleri yoktur. Son çıkan yönetmeliklerle sağlanmaya çalışılmaktadır.

Fransa'da ise Eğitim Yüksek Kuruluna bağılı çalışan dernek, aile ve öğrenciler eğitimle ilgili her konuda (amaç, çalışma, yönetmelik vs.) görüşlerini bakanlığa sunmaktadırlar.

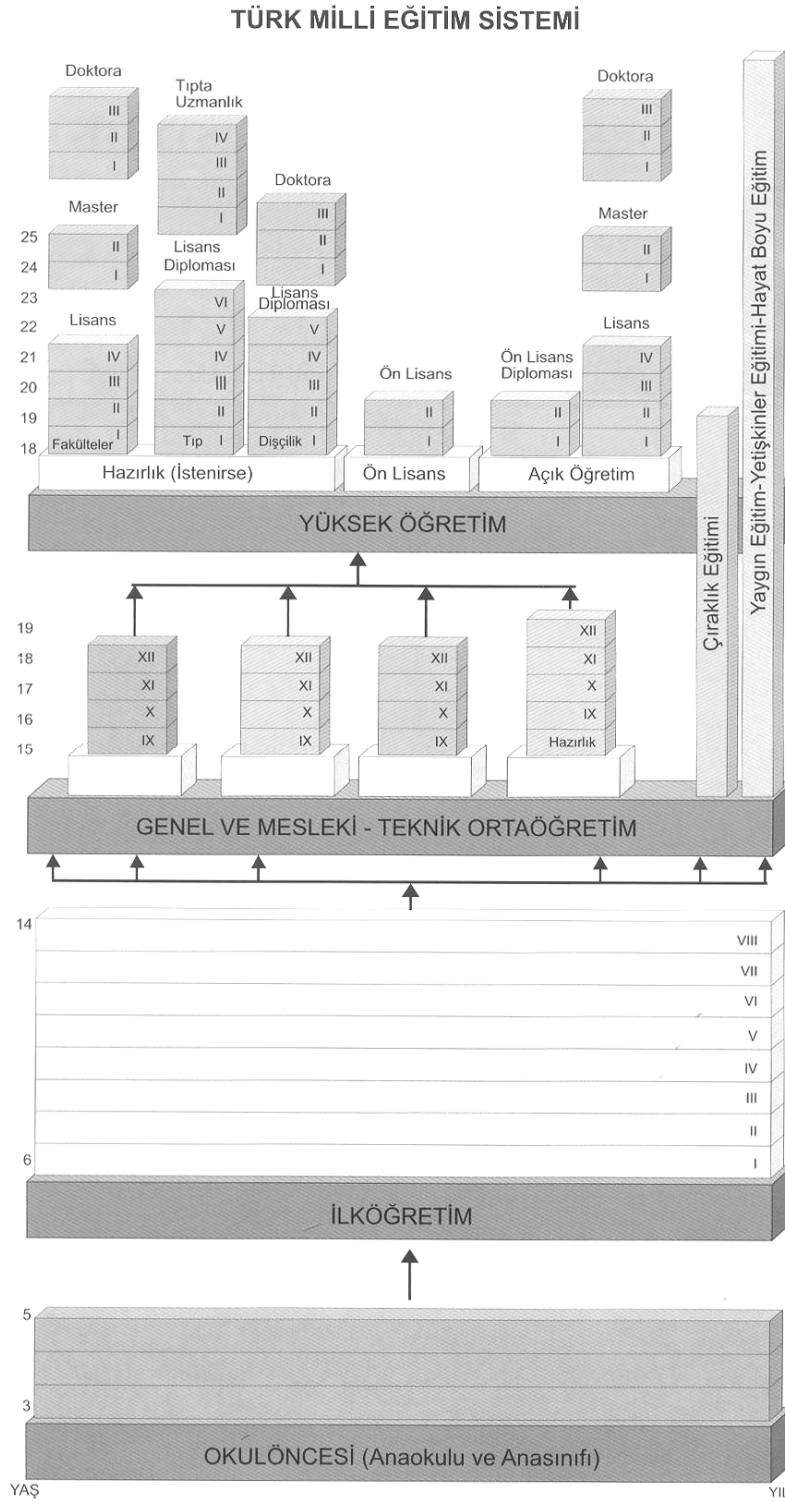
4. TÜRK VE FRANSIZ MİLLİ EĞİTİM YAPILARI

4.1. Türk Milli Eğitim Sisteminin Yapısı

Türk Millî Eğitim Sistemi, bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde ve bir bütünlük içinde örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere, iki ana bölümden oluşur.

Örgün eğitim, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimidir. Örgün eğitim, okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim kurumlarını kapsamaktadır.

Şekil 5. Türk Milli Eğitim Sistemi

Kaynak: Türkiye ve AB ülkelerinin Eğitim Sistemleri, MEB Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara, 2006, s.20.

4.2. Fransız Eğitim Sisteminin Yapısı

1985 yasası ile de mesleki eğitim yeniden düzenlenmiştir. Son düzenlemelere göre örgün eğitim dört basamaktan oluşur: Okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim. Bu eğitim basamaklarında aşağıdaki şekilde belirtilen okul türleri yer alır. Bugün Fransız eğitim sistemi dendiğinde, genelde 60'lı yılların reform hareketlerinden doğan, öğrencilerin her çeşit öğreti alanlarında ulaştıkları öğrenim seviyeleriyle hem de yaşlarıyla belirlenen bir düzene göre yönlendirici kademeler içeren mantıksal bir sırayı izleyen farklı dönem ve derecelerin oluşturduğu tümüyle mantıklı bir organizasyon akla gelir.⁵¹

Bugünkü eğitim sisteminin temeli, 1959 yılında zorunlu eğitimin süresini 10 yıla çıkaran eğitim yasasına dayanır.⁵²

Bu yasaya göre zorunlu eğitim 6-11 yaş arası ilköğretim ve 11-16 yaş arası ortaöğretim birinci devre olmak üzere iki döneme ayrılır. 1975 yılındaki yasa ile eğitim sisteminde oldukça kapsamlı bir yeniden yapılanma süreci başlatılmıştır. 1983 yılındaki yasa ile eğitimde merkezi ve yerel yetki sorumlulukların yanı sıra okulların konum, yönetim ve işlevleri yeniden düzenlenmiş, bugünkü durumunu almıştır.⁵³

Fransa'da eğitim yapıları arasında uyum sınıflarına geçişliliği sağlayan esnek bir sistem kurulmuştur. Özellikle eğitimin ilk yıllarında okul öncesiyle başlayan bu süreç zorunlu eğitimin sonuna kadar uygulanmış olup daha sonraki ortaöğretim sürecinde de devam etmektedir. Birey zorunlu eğitimden yada ortaöğretimin ikinci kademesinden bir meslek sahibi olacak şekilde mezun edilir. Ülkemizde ise bu geçişlik ve uyum sınıfları uygulanmamaktadır. Zorunlu eğitim sonunda birey meslek sahibi olamamaktadır.

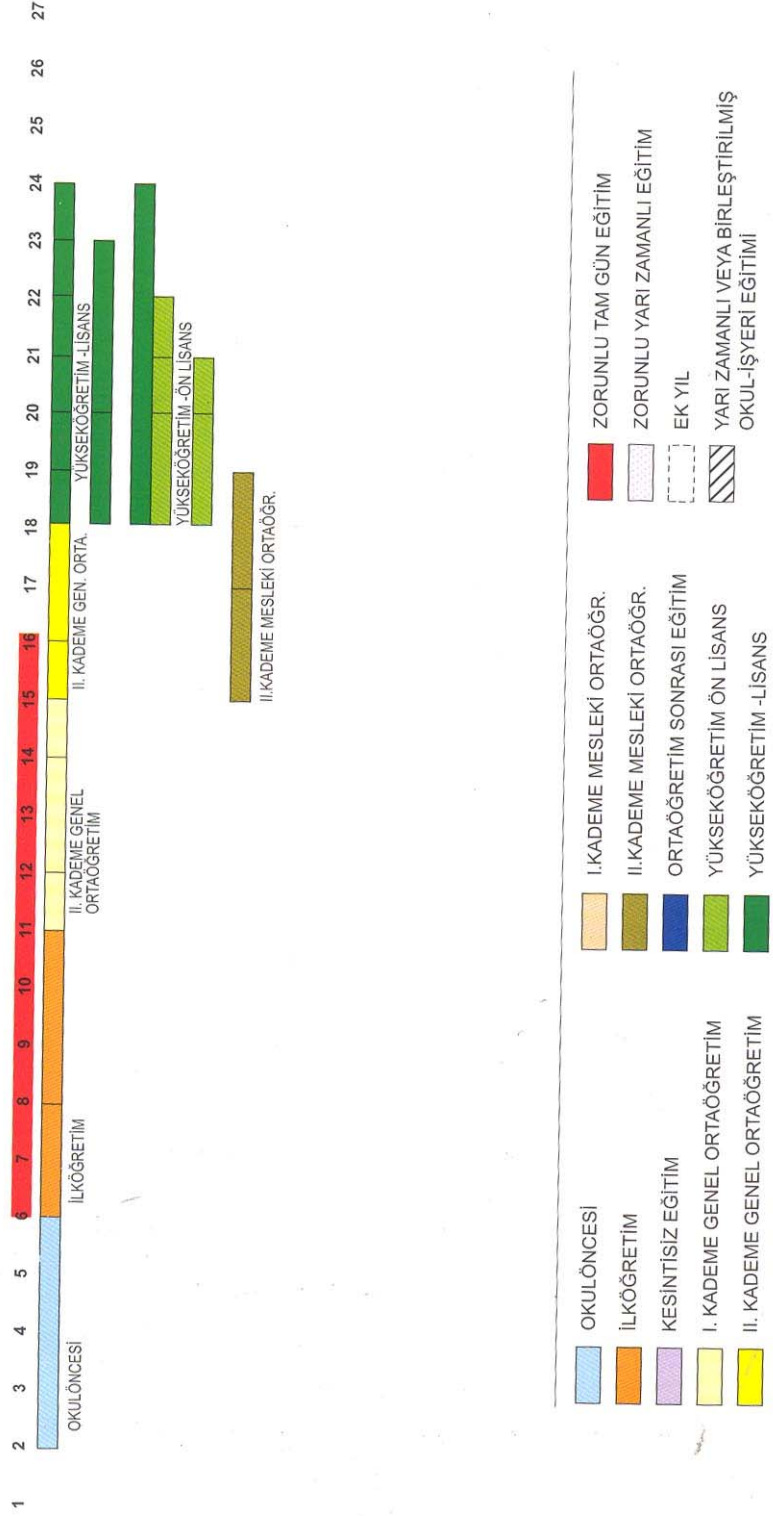
⁵¹ Raynaud, P., Thibaud, P., La Fin De L'Ecole Republicaine, Le Modele L'Educatif Française, Fransa, 1990, s.27.

⁵² Sağlam, a.g.k., s.135.

⁵³ Gültekin, M., Eğitim Biliminde Yenilikler, Eskişehir, 1998, s.80.

Şekil 6 Fransız Eğitim Sistemi

FRANSA EĞİTİM SİSTEMİ

Kaynak: MEB, Türkiye ve AB Ülkelerinin Eğitim Sistemleri, Ankara, 2006, s.88.

4.3. Türkiye ve Fransa’ da Okul Öncesi Sistemleri

Türkiye’de Okul öncesi eğitim; isteğe bağlı olarak, ilköğretim çağına gelmemiş 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitim kurumları, bağımsız anaokulları olarak kurulabildikleri gibi, gerekli görülen yerlerde ilköğretim okuluna bağlı ana sınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfı olarak da açılabilir.

“Okul öncesi eğitimin amacı; millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, çocukların beden, zihin, duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını, onların ilköğretime hazırlanmasını, şartları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme zemini temin edilmesini, Türkçenin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamaktır. Okul öncesi eğitim kurumları hizmet verdikleri yaş guruplarına uygun olarak;0 -36 aylık çocuklara bakım ve eğitim vermek üzere kreşler,36-72 aylık çocukların eğitimini amaçlayan anaokulları açılır. 60-72 aylık çocukların eğitimini amaçlayan örgün eğitim kurumları bünyesinde açılan, anasınıfları 36-72 aylık çocukların eğitimi amacıyla açılan milli eğitim bakanlığına bağlı diğer öğretim kurumları bünyesindeki okulöncesi sınıfı ve uygulama sınıflarıdır. Okul öncesi eğitimi hizmetinin %10 MEB ‘nce, %10’u SHÇEK ve 657 sayılı devlet memurları Kanununun 191. maddesine göre açılan kurumlarda verilmektedir. Anaokullarında çocuk gurupları 10-20 arasında olup, gurupta bir öğretmen bulunur, Guruplar yaşlara göre düzenlenir 6-12 dersliği olan okullarda 1, 12’den fazla dersliği olan okullarda ise 2 anasınıfı açılması zorunluluğu getirilmiştir.”⁵⁴

Uygulama Sınıfları kız meslek liselerinin çocuk gelişimi bölümü öğrencilerine; okul öncesi çağı çocuklarını gözlemek, izlemek, çocuk gelişiminin temel ilkelerini kavratmak ve bu çağ çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarına uygun eğitim vermek amacıyla, kız teknik öğretim okulları bünyesinde, laboratuvar niteliğinde açılan ve döner sermaye ile işletilen uygulama üniteleridir.

Fransa’ da okul öncesi eğitim 1800’lü yıllara dayanmaktadır. Köklü bir geçmişe sahiptir.

“Fransa’ da 1989 tarihli yasa ve buna bağlı olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan 1990 tarihli kararname ile okul öncesi eğitim yeniden ele alınmış ve örgün eğitim

---

⁵⁴MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, a.g.k., s.37.

sisteminin bir parçası haline getirilmiş. Ülke genelinde yaygınlaştırılmaya çalışılan bu kademedeki okullaşma oranı oldukça yüksektir. Büyük çoğunluğunu anaokullarının oluşturulduğu okulöncesi eğitim kademesinde okullar, büyük yerleşim yerlerinde ve kentlerde bağımsız kurumlar olarak veya zorunlu eğitimin kapsamındaki okullara bağlı olarak açılırken, küçük yerleşim birimlerinde ilkokullar bünyesinde anasınıfı uygulamasına gidilmektedir.⁵⁵

Her iki ülke incelendiğinde Fransa'nın okul öncesi eğitimde 3-6 yaş gurubu çocukların tamamına eğitim yapıldığını ve bu eğitimin ücretsiz olduğunu görüyoruz. Türkiye'de 5 yaş gurubu çocukların %25'ine eğitim verilebilmektedir. Türkiye'de okul öncesi eğitim yaygın olmamakla birlikte 3 yaşını doldurmuş çocuklarda başlamaktadır. Fransa'da ise 2 yaşını dolduran çocuklardan başlamaktadır. Bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgi ikinci bölümde incelenecektir.

4.4. Türkiye ve Fransa' da İlköğretim Sistemleri

Türkiye'de ilköğretim, 6-14 yaş grubundaki çocukların eğitim-öğretimini kapsar. 1997-98 eğitim Öğretim yılında 8 yıllık kesintisiz eğitim kanunu yürürlüğe girdi. İlk 5 yıl ilkokul, son üç yıl ise orta öğretime geçişi sağlayan 2. kademedeki oluşmaktadır. 8.yılın sonunda yapılan merkezi bir sınavla aldıkları puanlara göre tercih ettikleri orta öğretim kurumlarına yerleşirler.

“İlköğretimin amacı; millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, her Türk çocuğunun iyi birer vatandaş olabilmesi için, gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlık kazanmasını, millî ahlâk anlayışına uygun olarak yetişmesini, ilgi, istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmasını sağlamaktır.

İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, orta öğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı hayat standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır.

İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir. İlköğretimin her sınıfında haftada 30 saat ders okutulur. Zorunlu derslerin yanı sıra 2.

---

⁵⁵ Akarsu, a.g.k., s.44.

yabancı dil, sanat etkinlikleri (drama, tiyatro, folklor, enstrüman, fotoğrafçılık resim, heykel vb.), spor etkinlikleri(güreş, futbol, basketbol, voleybol, masa tenisi vb.) bilgisayar, satranç, Düşünme eğitimi, Halk Kültürü, Tarım/ hayvancılık uygulamaları ve takviye etüt çalışmaları gibi seçmeli derslerde vardır. Yabancı dil öğretimi dördüncü sınıfta başlar, müzik, beden eğitimi, iş eğitimi, resim iş, Din kültürü ve ahlak bilgisi, bilgisayar gibi beceri gerektiren derslerde branş öğretmenleri eğitin verirler. İlköğretimin ikinci kademesinde (6,7,8.'inci sınıflarda) dersler branş öğretmenleri tarafından verilir. İlköğretimlerde tamgün öğretim yapan okullarla, ikili eğitim yapan okullarda bulunur. Genel olarak her çocuk evine yakın olan okula gider. Ancak veliler isterlerse çocuklarını özel okula gönderirler. Bir öğretim yılı 180 çalışma günüdür. Okullarda eğitim genellikle eylül ayının ikinci haftası başlar ve haziran ayının ikinci haftasında sona erer. Öğretim yılı 18 haftalık iki dönemden oluşur. Eğitim pazartesisinden itibaren 5 gün verilmektedir. Bir günde 6 saat ders verilir. Her ders 40 dakika sürer, dersler arasında dinlenme ve beslenme teneffüsü vardır. Öğretim yılı sonunda, sonraki öğretim yılı başlayıncaya kadar öğrenciler tatil yaparlar. Öğretim yılı içerisinde milli ve dini bayramlarda okullar tatildir. Öğrenim yılında okutulacak ders kitapları 2003-2004 yılından itibaren devlet tarafından ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. Sınıfta uygulanacak ders metotları öğretim programlarında önerilir. Ancak buna öğretmenler karar verir.”⁵⁶

“Fransa’ da Temel Eğitim Kademesi: İlkokula kayıt ücretsizdir ve 6 yaşından itibaren mecburi tutulmuştur. 11 yaşına kadar beş yıl süren ilkokul öğrenim hayatında ailelerin çocuklarını kendi yaşadıkları bölgelerdeki okullara göndermeleri mecburi tutulmuştur. İlkokul programı öğrencilere sözlü ve yazılı ifade okuma ve matematik gibi temel becerilerin kazandırılmasını hedeflemektedir. Haftalık ders saati sayısı 27’dir. Öğretime Çarşamba ve Cumartesi öğle sonları ve pazarları ara verilmektedir. Milli program ve resmi metinlerde her bir kademenin sonunda kazanılması gereken beceriler belirtilmiştir. Diğer yandan önceden belirlenmiş herhangi bir metot veya materyali söz konusu değildir. Öğretmenler, üzerinde uzlaştıkları materyali kullanabilirler. Ayrıca bölgelere göre haftalık 26 saat belirlenen ders yükünde bazı değişikliklere gidilebilmektedir. Okulların büyük çoğunluğunda ders dışı sportif ve kültürel etkinliklere de yer verilmektedir. Bir öğretmene 25 öğrenci düşmektedir.

İlkokul, İki basamakta beş sınıf şeklinde organize edilmiştir. Temel öğretim kademesi okul öncesi eğitimin üst basamağında başlayan ve ilkokulun iki yılını içeren süreçtir. Geçiş

---

⁵⁶ MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, a.g.k., s.38.

kademesi ise son üç yıldır ve ortaokula hazırlık mahiyetindedir. Her bir kademe de her hangi bir öğrencinin öğrenim süreci bir yıl uzayabilir ya da kısalabilir. Öğrencilerin bireysel karneleri vardır ve bu karneler düzenli olarak ailelerine ulaştırılır. Böylece öğretmen–aile iletişiminin sağlanması da amaçlanır. Karnelerde periyodik değerlendirme sonuçlarına da yer verilir. Öğretmenlerin belirlenmiş sınıfları vardır ve her öğretmen bir sınıfın sorumluluğunu üstlenir.

Hazırlık Sınıfı (Cours Preparatoir)

Temel 1 (Cours elementair premiere anne)

Derinleşme Kademesi: Temel 2 (“ “ 2e “)

Orta 1 (“ “ 1ere “)

Orta 2 (“ “ 2e “)

Kaynak: MEB, Türkiye ve Avrupa Birliğinin Eğitim Sistemleri, Ankara 2006, s.90.

Hazırlık kademesine geçen öğrencilere her bir öğretim yılı başlangıcında okuma, yazma ve matematik becerilerinin değerlendirilmesi için ulusal bir test uygulanır. Bu testin ana hedefi öğretmenlerin öğrencilerin söz konusu temel alanlardaki gelişimlerini ölçmelerini sağlamaktadır. Sonuçlar öğretmenleri seçecekleri öğretim etkinlikleri üzerinde belirleyici olmaktadır. Her devrenin sonunda ulaşılması öngörülen amaçlar dikkate alarak yapılan değerlendirmeyle ise öğretmenlere öğrencilerin hem davranışsal hem de temel bilgi- beceri bazındaki gelişim ve değişimleri noktasında veri sağlanır. Çocuğun dil gelişimi de sürekli olarak izlenir. İlk üç yılı oluşturan bölümde değerlendirme için esas alınan yöntem, öğretmenin gözlemleri ve sınıf içi etkinliklere dayanmaktadır ancak 4. sınıftan sonra sözlü ve yazılı sınavlara yer verilmektedir.”⁵⁷

Milli eğitim bakanlığınca öngörülen eğitim programına göre bir ilkokulun 5. sınıfına kadar şu dersler almaktadır: Fransızca, matematik, bilim teknoloji, tarih, coğrafya, müzik, resim, beden eğitimidir. İlkokulun sonunda herhangi bir bitirme sınavı yapılmaz ve öğrencilere herhangi bir diploma verilmez. Öğrenciler zorunlu eğitim kapsamında doğrudan öğretim kurumlarına geçiş yaparlar. Kolejler 1975 tarihli kanunla kurulmuştur. Öğretim dört yıldır. Farklı şekillerde de olsa her öğrencinin üçüncü sınıfa kadar devam etmesi hedeflenir. Kolejler mesleki eğitime hazırlanan öğrenciler içinde mecburi eğitim

⁵⁷MEB, Türkiye ve Avrupa Birliğinin Eğitim Sistemleri, Ankara, 2006, s.90.

kapsamında orta öğretimin genel niteliklerini taşırlar. Bu öğrenciler için ayrı bir uygulama söz konusu değildir. Sonuç olarak hazırlık kademesini tamamlayan her öğrenci en geç 12 yaşında koleje kaydedilir. Kolejler yerel devlet kurumlarıdır ve mali otonomiye sahiptir. Başöğretmen yönetim ve öğretim görevlerini birlikte üstlenir. Bireylerin hem sosyal yaşama entegrasyonu hem de akademik başarısı hedeflenir. Rehberlik okulun temel fonksiyonlarında birisidir. Kolejlerde öğrenim üç kademeye ayrılmıştır. 6. Sınıf gözlem ve uyum, 5 ve 4. sınıflar derinleşme, 3. sınıf ise yönlendirme kademesidir. Genel ve teknolojik eğitim 3. sınıf aynı yönlendirme imkânını sunmaktadır. Fakat öğretim metot ve materyalleri arasında farklılık gösterir. Genel eğitimde öğrencilere mantıksal düşünme, kavramlarda derinlik kazanma ve bireysel çalışma alışkanlıkları edindirmeye çalışır. Teknolojik sınıflarda ise teknolojik projelere ve teknolojik grup çalışmalarına ağırlık verilir.⁵⁸

“Her kolej haftalık planını kendi organize eder. Öğretim 5 sabah, 2-4 öğleden sonra periyodu şeklinde düzenlenir. Aileler çocuklarının başarı düzeyleri hakkında;

Dönem raporları (her bir dersin değerlendirmesi, öğretmenlerin yorumları ve başöğretmenin yorumlarını içerir), Karneler (notları içerir), Sınıf öğretmenleri, başöğretmen ve rehberlik uzmanı yapılan görüşmeler yoluyla bilgi sahibi olurlar

Öğrencilerin 3.ve 4. sınıftaki değerlendirme sonuçları okul rapor kartlarına işlenir. Ve ulusal sertifika hakkının elde edilmesinde belirleyici rol oynar. Bu, genel eğitim sertifikasıdır ve bireyin geleceğe dair yönelimlerini şekillendirmez.

Üçüncü sınıftan sonra öğrencilerin önüne üç farklı seçenek sunulmaktadır. Genel veya teknolojik 2. sınıf, Mesleki 2. sınıf, Mesleki yetenek sertifikası için ilk hazırlık yılı Ortaokul eğitimini bitiren öğrenci ortaokul diploması olarak (Brevet de College) mezun olur.”⁵⁹

Türkiye’de zorunlu eğitimin süresi Fransa’dan iki yıl daha kısadır.Türkiye’de zorunlu eğitimden mezun olduğunda alınan notlar ve girilen sınavlar bireyin geleceğini önemli ölçüde etkiler. Mezun olan çocuklara mesleki yönlendirme dersleri ve mesleki mezuniyet yoktur. Bu yönlendirmeler Türk Eğitim Sisteminde lisede başlamaktadır.

---

⁵⁸ Akarsu, a.g.k., s.46.

⁵⁹ Akarsu , a.g.k., s.47.

4.5. Türkiye ve Fransa' da Orta Öğretim Sistemleri

Türkiye'deki Orta öğretim, İlköğretime dayalı, en az dört yıllık genel, meslekî ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. İlköğretimini tamamlayan ve orta öğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrenci orta öğretime devam etmek ve orta öğretim imkânlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir.

“Orta öğretimin amaç ve görevleri; millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, öğrencilere asgarî ortak bir genel kültür vermek, birey ve toplum sorunlarını tanıtmak ve çözüm yolları aramak, ülkenin sosyoekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda hem yüksek öğretime hem de mesleğe veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. Orta öğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir. Belli bir programa ağırlık veren okullara lise, teknik lise ve tarım meslek lisesi gibi eğitim dallarını belirleyen adlar verilir. Orta öğretim kurumlarının öğrenim süresi uygulanan programın özelliğine göre Millî Eğitim Bakanlığınca tespit edilir. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 29. maddesine göre nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerindeki eğitim binaları, öğretmen, yönetici ve diğer personelden azami derecede yararlanarak kaynak israfını önlemek, ilköğretimi tamamlayan öğrencilere ilgi istek ve yetenekleri doğrultusunda orta öğretimden yararlanma olanağı sağlamak amacıyla 1992-1993 öğretim yılından itibaren Çok Programlı Liseler(ÇPL) faaliyete geçirilmiştir. Çok programlı liselerde yüksek öğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlar uygulamaktadır. Bu programlar genel, teknik ve mesleki liselerde uygulanan programlardır. 4702 sayılı kanun gereğince, eğitim maliyetini azaltmak kaynakları daha verimli kullanmak ve eğitimin niteliğini arttırmak amacıyla, öncelikle bakanlıkça belirlenen küçük yerleşim birimlerinde olmak üzere 2001-2002 Öğretim Yılından itibaren Mesleki Teknik Eğitim Merkezleri (METEM) kurulmaktadır. Bu merkezlerde mesleki ve teknik eğitim alanında diploma sertifika ve meslek belgesi verilen programlar uygulanmaktadır.”⁶⁰

“Genel Orta öğretim İlkokul üzerinden en az dört yıl öğrenim süreli 15-18 yaş gurubu çocukların eğitimini kapsamaktadır. Genel ortaöğrenimin amacı; öğrencileri orta

---

⁶⁰ MEB, Türkiye ve A.B Ülkelerinin Eğitim Sistemleri, a.g.k., s.25.

öğretim seviyesinde asgari genel kültüre sahip, toplumun sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştirmek ve yüksek öğretime hazırlamaktır.

Genel ortaöğretim; genel liseler, Anadolu liseleri, Anadolu öğretmen liseleri Anadolu güzel sanatlar liseleri, fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, spor liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır. Genel ortaöğretim kurumlarını meydana getiren liselerin öğrenim süresi dört yıldır ancak bazı liselerin önünde hazırlık liseleri bulunmaktadır. Bu okullara kayıt alan öğrenciler hazırlık sınıfını başarıyla tamamladıktan sonra, normal lise programlarını almaya başlar. Hazırlık sınıfının amacı öğrenciye bir yabancı dilin dört temel becerisini kazandırmaktır. Ağırlıklı olarak okutulan yabancı dil İngilizcedir. Almanca, Fransızca, Japonca, İspanyolca, İtalyanca, Rusça ve Çince dilleride okutulmaktadır. Aşırı talep nedeni ile Anadolu, fen ve sosyal bilimler liseleri sıralama sınavı veya yetenek sınavı ile öğrenci almaktadır. Genel ortaöğretim kurumlarında alan uygulaması yapılmaktadır. Bu okullarda Türkçe-Matematik, fen bilimleri, sosyal bilimler ve yabancı dil alanları vardır. Öğrenci bir alandan mezun olmaktadır. Genel ortaöğretim okullarında haftalık ders saati sayısı 30-37 ders saati arasında değişmektedir. 2. sınıfa geçen öğrenci yukarıda adı geçen alanlardan birini seçmektedir.”⁶¹

Fransa’ da Orta Öğretim 2. Devre (Genel veya Teknik Liseler):İlk bir yılı zorunlu eğitim kapsamında, geri kalanları zorunlu eğitim dışında kalan 15 Yaşından büyük çocukların devam ettikleri ve onları yüksek öğretime giriş için gittikleri, öğrencilere genel mezuniyet diploması, teknik mezuniyet diploması ve teknik sertifika alma imkânı sağlayan üç yıllık orta öğretim kurumlarıdır

Kolej mezunlarının genellikle kendi bölgelerindeki liselere devamı sağlanır. Eğer aileler özel eğitim kurumlarını veya bölgelerindeki mevcut olmayan farklı eğitim kurumlarını arzularlarsa öğrencinin bu isteğe göre yönlendirilmesi söz konusu olabilir.

Okulun mali ve yönetsel organizasyonu, karar alma ve öğretim saatlerinin planlanması süreci kolejlerde olduğu gibidir. 2. sınıfta bütün öğrenciler için ortak zaman dilimlerinde ve ortak bir program çevresinde Fransızca, matematik, fizik ve kimya, hayat ve yer bilimleri, otomasyon sistemleri teknolojisi, yabancı dil ,tarih, coğrafya, beden eğitimi dersleri mecburidir. Bunlara ek olarak öğrenciler, üç saatlik gurup çalışmasına dayalı mecburi bir eğitime tabi tutulmaktadır. Böylece öğretmenlerin kitlenin heterojenliğine göre

---

⁶¹MEB, Türkiye ve A.B Ülkelerinin Eğitim Sistemleri, a.g.k., s.26.

farklı öğretim etkinlikleri düzenlemesi ve sınıf mevcudundan çok daha küçük guruplara öğrencileri yeniden organize etmeleri hedeflenmiştir.

Alınan ortak derslerin dışında öğrencilerin kendi yönelim ve yeteneklerinin doğrultusunda 1. ve son sınıfta üzerinde çalışabilecekleri ve mezuniyet alanlarını da belirleyecek iki opsiyon seçmeleri gerekmektedir. Öğrenciler liselerdeki atölyelerin kendi eğitim proje içerikleri dâhilin de çalışmalarına opsiyonel olarak katılabilirler. Ayrıca özel nitelikteki (müzik, giyim, grafik endüstrisi vb.) 2. sınıflara da dâhil olabilirler.⁶²

“ Üç tip genel mezuniyet (Edebiyat, ekonomi ve sosyal bilimler, fen bilimleri). Dört tip teknik mezuniyet (3. sınıf teknik okullar, endüstriyel teknolojiler, laboratuvar teknolojileri, mediko sosyal bilimler).Özel teknik mezuniyet (müzik, dans, uygulamalı sanat) hakkını kazanabilecekleri alanlara yönelebilirler.

Birinci sınıfta yapacakları seçimle birlikte ilgili alanlarda mezuniyet diploması almaya hak kazanırlar. Değişik alanlarda mezuniyete hazırlayan bu programlarda içerikler çok farklı olmakla birlikte genellikle de ortak seçmeli derslerde yer verilmektedir.

Ayrıca ikinci sınıftan sonra özel opsiyon programını takip eden öğrenciler kendilerine teknisyen niteliği kazandıracak teknik sertifika almaya hak kazanabilirler. 3. sınıftan sonra alana yönelik 2. sınıf okuyan öğrencilerde bu sertifikayı alabilirler. Almaları gereken mecburi dersler ise Fransızca, modern dünyaya giriş, yabancı dil, matematik, beden eğitimi ve alan dersleridir.

İkinci Sınıf bireylerin oryantasyonunda çok önemli bir rol oynar 2. sınıfın başlangıcında tüm öğrenciler temel derslerde (Fransızca, matematik ve yabancı dil) değerlendirilirler. Bu sınıfın 2. döneminde öğrenci ve ailesi ileriki dönemde alacağı dersler için geçici bir seçimde bulunur. 3. dönemde ise 1. sınıfta alınacak dersler için tercih sırasına göre yazılı olarak ifadelendirilir. Bütün bu belgeler ve öğrencinin okul notları diğer değerlendirmelerde dikkate alınarak sınıf konseyi tarafından 1.sınıfta seçilecek alanlar belirlenir. Aile, eğer konseyin kararını kabul etmek istemezse temyize gidebilir.

Genel veya teknik liselerde çalışmalar tamamlandıktan sonra ise mezuniyet sınavı yapılır. Mezuniyet üniversitenin ilk yılına eş değerdir. Ve yüksek öğrenime giriş anlamındadır. 1. sınıfta alınan dersleri ve mecburi seçmeli sınavları kapsayacak şekilde düzenlenir. Sınav liseleri son yılının resmi sınav takvimine bağlıdır. Milli eğitim bakanının tayin ettiği tarihte

---

⁶² Akarsu, a.g.k., s.48.

ve yılda bir kez düzenlenir. Sınavda başarısız olan fakat alınan notların ortalamasında en az 8/20 ortalamayı yakalayanlar orta öğretim bitirme sertifikası almaya hak kazanırlar.”⁶³

Türkiye’de mesleki teknik ve ortaöğretim; öğrencileri yüksek öğretime veya hem mesleğe hem yükseköğretime veya iş ve meslek alanlarına hazırlayan öğretim kurumlarıdır. Mesleki ve teknik ortaöğretim meslek liseleri, teknik liseler, Anadolu meslek liseleri, Anadolu teknik liseleri, sağlık, tarım, adalet, meteoroloji, tapu kadastro meslek liselerinden oluşmaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretim okul/ kurumlarında okutulan dersler ortak ve alan dersleri olmak üzere iki ana grupta toplanabilir. Bunların dışında seçmeli derslerde okutulmaktadır.

“Ortak genel kültür dersleri genel liselerle aynıdır. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında ortak genel kültür derslerinin büyük bölümü 9. sınıfta tamamlanmakta diğer sınıflarda alan dersleri ağırlık kazanmaktadır. Alan dersleri öğrencilere mesleki yeterlilik kazandırmayı amaçlayan derslerdir. Teknik liselerde ve Anadolu teknik liselerinde okutulan genel bilgi ve fen bilimleri derslerinin haftalık ders saatleriyle, öğretim programları genel lise fen bilimleri alanıyla aynıdır. Mesleki teknik ve ortaöğretim kurumlarında haftalık ders saati meslek liselerinde 35, Anadolu meslek liselerinde 40, teknik lise ve Anadolu teknik liselerinde 45’dir. 3308 sayılı mesleki eğitim kanunu ile Anadolu meslek ve meslek liseleri öğrencilerinin beceri eğitimlerini iş yerinde yapmalarına fırsat tanınmış ve bunun için gerekli alt yapı hazırlanmıştır. Bu okulların son sınıfında okuyan öğrenciler haftanın iki günü okulda teorik eğitim, üç günü işletmelerde beceri eğitimi almaktadır. İşletmede verilen beceri eğitiminin süresi haftada 24 saattir. Bu öğrenciler bakanlık bütçesinden karşılanan ödenekle, hastalık iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı sigortalanmakta, işletmelerce kendilerine asgari ücretin %30’undan az olmamak üzere ücret ödenmektedir.”⁶⁴

Nüfusu az ve dağınık olan yerlerde orta öğretimin, genel, mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan çok programlı liseler açılarak küçük yerleşim birimlerindeki okulların bina ve tesisinden, eğitim araçlarından, öğretmen ve diğer personelinden yararlanmaktadır.

Fransa’ da Meslek liseler öğrencileri: Mesleki yetenek sertifikası, mesleki çalışma sertifikası, mesleki Baccalauerat (Mezuniyet diploması) sınavlarına hazırlar.

---

⁶³ Akarsu, a.g.k., s.49.

⁶⁴ MEB, Türkiye ve A.B Ülkelerinin Eğitim Sistemleri, a.g.k., s.27.

Mesleki yetenek sertifikası, herhangi bir meslek dalında çalışabilme niteliği sağlayan belgedir. Bu sertifika alındıktan sonra çalışmalara devam edilerek BEP için hazırlanabilir. Mesleki çalışmalar sertifikası ise usta- işçi niteliği kazandıran belgedir. Bu sertifika kaptan farlı olarak mesleki alanda daha geniş ve detaylı çalışmayı gerektirir. Mesleki liseler, kolejlerin 3. sınıfını tamamlayan öğrencileri iki sene içinde BEP'e hazırlanır.

Mesleki baccalauerat hakkı bu alanda ki eğitimin son iki yılında (1. ve son sınıf) kazanılır Teknolojik baccalauerat'tan farklı olarak Mesleki Baccalaureat doğrudan bir mesleğin ifasına imkân tanır. Mesleki liselerdeki değerlendirme ve rehberlik danışmanlık ise prensip olarak genel veya teknolojik liselerdeki ile aynıdır.⁶⁵

Fransa 'da öğrenci hangi tip liseyi bitirirse onunla ilgili olarak bir meslek kazanır yada üniversite eğitimine bitirme sınavlarındaki başarı durumuna göre yerleştirilir. Türkiye'de ise genel liseler yaygın olup, sınırlı sayıda öğrenci yüksek öğrenim sınavlarını kazanır. Geride kalan öğrenciler, meslek liseleri hariç vasıfsız olarak kalırlar. Bu durum ülkedeki genç insan kaynaklarının verimli kullanılmasını olumsuz olarak etkilemektedir. Önümüze önemli sosyal ve ekonomik sorun olarak çıkmaktadır.

4.6. Türkiye ve Fransa Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırması

Fransa' da eğitim sisteminin örgün kısmı okulöncesi eğitim, ilköğretim. Ortaöğretim 1. ve 2. Devre ve yüksek öğretim oluşturur. Türkiye'de örgün eğitim sistemi; okul öncesi eğitim, ilköğretim ortaöğretim ve yüksek öğretim oluşturmaktadır. Zorunlu eğitim Türkiye'de 8 yılken, Fransa'da 10 yıldır. Türkiye'de mecburi eğitim yaşı 6-14'ken, Fransa'da 6-16'dır.

Türkiye' de 0-3 yaş arası çocukları kreş ve bakım evlerinde eğitilirken, okul öncesi eğitim anaokulu ve anasınıfı çocukları 3-6 yaş arası grubu temsil eder. Fransa'da bu dönem 2-6 yaş kapsar. Fransa'da anaokulundaki çocuklar küçük, orta ve büyük olmak üzere üç bölümde toplanır. İlköğretimin ilk iki yılının temel çıraklık eğitim devresini oluşturduğu gibi, anaokulunun bu üç bölümü de ilk çıraklık eğitim devresini oluşturur.

Türkiye' de ilköğretim 8 yıldır: ilk 5 yılı temel eğitimidir. Çocukların hepsi kesintisiz olarak tamamlar. Son 3 yılı yoğunlaşmış bir eğitimi kapsar ve her yılın sonunda yapılan seviye tespit sınavları ve ders notlarının ortalamaları sonucunda çocuklar değişik türde liselere yönlendirilirler. Fransa'da ise ilkokul Türkiye'den farklı olarak iki devreden

---

⁶⁵Akarsu, a.g.k., s.49.

oluşur. İlk iki yıl temel çıraklık eğitim devresi, son üç yıl yoğunlaşma devresidir. Her bir kademede öğrencinin öğrenim süreci bir yıl uzayabilir veya kısalabilir. Değerlendirme ilk üç yılda amaç ve kazanımlar doğrultusunda öğretmenin gözlemleridir. 4. sınıftan sonra sözlü ve yazılı sınavlara yer verilmektedir. Eğitim programındaki dersler Türkiye ile aynıdır: anadili, matematik, bilim teknoloji, tarih-coğrafya, müzik resim ve beden eğitimidir. Fransa’da orta devre (kolej) akademik olduğu kadar mesleki eğitimi de kapsamaktadır. Bu açıdan öğrenciyi yönetme ve yönlendirme önemlidir.

Fransa’ da kolej eğitimi her biri iki yıldan oluşan 2 devre şeklinde düzenlenmiştir. Kolejler yukarıdan aşağıya doğru, altıncı, beşinci, dördüncü ve üçüncü sınıflar biçiminde düzenlenmiştir. Altıncı ve beşinci sınıfları (ilkokuldan sonra 6. ve 7. sınıflar) kapsayan dönem “inceleme dönemi”, dördüncü ve üçüncü sınıfları (ilkokuldan sonra 8. ve 9. sınıflar) kapsayan ikinci dönemde “yönlendirme dönemidir” çocuklar genel ve teknolojik eğitimlere yönlendirilirler. 3. sınıftan sonra öğrencilerin önüne üç farklı seçenek sunulmaktadır. Genel veya teknolojik sınıf, mesleki sınıf veya mesleki yetenek sertifikası için hazırlık şeklindedir. Fransa’da ortaöğretimin 2. Devresini oluşturan 3 yıllık genel, teknik, meslek ve çıraklık eğitiminin ilk bir yılı da zorunlu eğitim kapsamındadır. Türkiye’de ise böyle bir uygulama yoktur. Liseler 4 yıldır ve hepsinin ilk yılı hazırlık denilen aynı eğitimi kapsamaktadır. 2. yıldan itibaren ortak temel derslerin dışında türlerine uygun programlar uygulanmaya başlamaktadır. Genel ve teknik sınıfın devamında öğrenciler üç tip genel mezuniyete: edebiyat, ekonomi ve sosyal bilimler, fen bilimlerinden mezun olurlar.

Üniversiteye girmek için Türkiye’de Genel ve Mesleki Teknik Lisesi’nden diploma. Fransa’da da Bakalorya ya da ona denk bir diplomaya sahip ve üniversitenin ilk giriş sınavını geçmek gerekmektedir. Türkiye’de de üniversiteye giriş sınavlarıdır.

Fransa ve Türkiye’ de özel eğitim işleyişi benzerlik göstermektedir. Engelli çocuklarda zorunlu eğitim kapsamındadırlar ancak bunun olanaklı olmadığı durumlarda özel alt sınıflarda, ya da engellerinin niteliğine göre diğer özel eğitim kurumlarına gönderilmektedir. Kaynaştırmalı eğitim uygulaması yapılmaktadır. Fakat Fransa’da ayrıntıda bu çocuklar okullarda eğitim psikologları, okul doktorları ve özel eğitim öğretmenleri tarafından tespit edilip izlenir ve eğitilir ve gerektiğinde uyum sınıflarında tekrara olağan sınıflara geçebilecek şekilde eğitilirler. Orta öğretim basamağında ise özel eğitim okullarında eğitimlerine 6 yıl süresince devam ederler. Bir meslek ve beceri kazanmaya dönük eğitim alırlar. Türkiye’de henüz böyle bir sistem kurulmamıştır. Buna benzer iş eğitim okulları kurulmaya çalışılmaktadır. Devlet durumu tespit edilmiş

çocuklara özel rehberlik ve rehabilitasyon merkezlerinde eğitim ücretlerinin bir kısmını karşılar.

Fransa’ da yaygın eğitimi daha çok özel kuruluşlar ve sendikalar yürütürken. Türkiye’de özel kuruluşların yanı sıra, devlette halk eğitim merkezlerinde açtığı kurslarla bu eğitime destek olmaktadır.

Fransa’ da özel öğretim bakanlığın denetimi altında ve Katolik eğitimin hakim olduğu özel okullarda yapılmaktadır. Türkiye’ de oldukça yaygın olan özel öğretim tüm eğitim kademelerini okul öncesinden başlayarak üniversite eğitimini de içine alan geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bunun yanı sıra her çeşit özel kurslar mesleki, teknik, sürücü kursları, azınlık okullarını özel yabancı okullarda buna dahil. Denetim ve gözetimi bakanlık tarafından yapılmaktadır.

Her iki ülkenin de yüksek öğretim kurumlarının genel amaçları ve yapıları benzerlik göstermektedir. Farklı olan Fransa’nın bazı bakanlıkların bünyesinde yüksek meslek eğitimi veren devlet yada özel sektör enstitüleri bulunmaktadır.

4.7. Türkiye ve Fransa’ da Özel Eğitim ve Rehberlik

Türkiye’ de özel eğitim, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile bireylerin bireysel yeterliliklerine dayalı, gelişim özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi ifade eder. Özel eğitimin amacı: özel eğitim gerektiren bireylerin Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, genel ve meslekî eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaktır.

“Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri: Türk Eğitim Sisteminin genel amaçları çerçevesinde; öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine, eğitim sürecinden yetenek ve özelliklerine göre en üst düzeyde yararlanmalarına ve gizil güçlerini en uygun şekilde kullanmalarına ve geliştirmelerine yöneliktir. Öğrencilere yönelik olarak düzenlenen her türlü rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu amaçlar doğrultusunda bütünleştirilerek verilir. Özel eğitim okulları; Anayasamızın, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’ nun, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’ nun ve 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin hükümleri doğrultusunda açılan kurumlardır. Mecburî ilköğretim çağında oldukları halde zihin, beden, ruh ve sosyal bakımdan engeli olan

çocukların eğitimi, onların işe ve mesleğe hazırlanmaları bu okullarda sağlanır.”⁶⁶

Ülkemizde halen; görme, işitme, ortopedik ile zihinsel (eğitilebilir, öğretilebilir) engelli, uyum güçlüğü olan, dil ve konuşma güçlüğü olan, üstün ve özel yetenekli öğrencilere özel eğitim okul ve kurumlarında eğitim hizmetleri verilmektedir.

“Fransa’ da Özel Eğitim: engelli çocukların tıbbi ve psikolojik tanı ve tedavilerinin yapılmasının iki yüz yıllık bir geçmişi olmasına karşılık, özel eğitim alanında ilk kapsamlı düzenleme 1960’lı yıllarda çıkarılan ve özel eğitim alanında birbirini izleyen ilköğretim ve ortaöğretim basamaklarının oluşturulmasını öngören yasa ile yapıldı. Bu yasadan önce, engelli çocukların eğitiminde özel eğitim kurumlarının yanı sıra Sağlık Bakanlığının denetiminde klinik düzeydeki kuruluşların oldukça önemli bir yeri vardı. 1975 yılında çıkarılan bir diğer yasa ile, engelli çocukların da 16 yaş sonunda kadar zorunlu eğitim kapsamına alınmaları ve bu eğitimin kamu okullarında olağan sınıflarda verilmesi, ancak bunun olanaklı olmadığı durumlarda engelli çocukların özel alt sınıflara alınmaları ya da engellerinin niteliğine göre diğer özel eğitim kurumlarına gönderilmeleri ilkesi getirildi. Böylece, bu yasa ile kurumsal düzeydeki farklılaşmaya son verilerek kaynaştırılmalı eğitim uygulamasına geçildi. Özel eğitim alanındaki bu yeni düzenlemeler gereğince, engelli çocuklar ilköğretim basamağında diğer çocuklar gibi olağan sınıflara alınır ve Engelli çocukların tanınması ve gerekli eğitim önlemlerinin alınmasından okul psikologu, özel eğitimci ve devimsel becerileri geliştirme uzmanından oluşan üç kişilik bir ekip sorumludur. Öğretmenler ve okul doktoru ile birlikte çalışan bu ekip, olabildiğince erken bir sürede okuma ve yazma güçlüğü olan çocukları belirler ve onların öncelikle olağan sınıf içinde eğitimleri için gerekli önlemleri alır. Daha ağır durumlardaki engelli çocuklar uyum sınıfı olarak adlandırılan sınıfa alınır ve burada tekrar olağan sınıflara geçebilecek şekilde belli bir süre eğitilirler. Bu süre, engelin durumuna göre bir kaç hafta ile bir yıl arasında değişir. İlkokulda kaynaştırılmış sınıf uygulamasının yanı sıra eskiden bu yana yapılan engelli çocukların özel alt sınıflarda eğitilmeleri uygulaması da sürmektedir.

1960’lı yıllarda eğitim alanında yapılan ve özel eğitim alanına da yansıtılan dikey basamaklandırma doğrultusunda, 1965 yılında ortaöğretim 1. devre düzeyinde özel eğitim okulları oluşturuldu Böylece engelli çocukların zorunlu eğitim süresini dolduruncaya kadar ilkokulda kalmaları uygulamasına son verildi. Yasada İlköğretim basamağından sonraki özel eğitim sınıflarının zamanla kolejlerdeki olağan sınıflarla kaynaştırılmasının öngörülmesine karşın, bu sınıfların öğretmenlerinin ve dersliklerinin kolejlerdekinden

---

⁶⁶MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, a.g.k., s.38.

tamamen farklı olması nedeniyle, bu kaynaştırma bugüne kadar gerçekleştirilememiştir.

Ortaöğretim basamağındaki özel eğitim okullarında özel eğitim ve mesleki eğitim öğretmenleri görev yaparlar. İlkokulun özel alt sınıflardan gelen çocukların alındığı bu okullarda eğitim altı yıl sürer İlk iki yılda çocuklara genel eğitim verilir. Son dört yılda da bir meslek alanında beceri kazandırmaya dönük eğitim programları uygulanır. Ancak çocukların büyük çoğunluğu 4. sınıftan sonra bir diploma almadan okulu terk etmektedirler.”⁶⁷

İlkokullarda kaynaştırma programına alınan öğrenim güçlüğü çeken öğrencilere bu konuda uzman örgütler çerçevesinde yardımcı olunmaktadır. Bunlar psiko-pedagojik eğilim veya tanı konusunda uzman kişilerden oluşan bölgelere ayrılmış müdahil örgütlerdir. Eğitim psikologu adı verilen ve resmi eğitim psikologu diplomasına sahip bu uzmanlar, bizzat okullarda görev yaparak, öğretmenlere ve ailelere tavsiyelerde bulunmaktadır. Okul öncesi eğitimden orta öğretim ikinci basamağına dek öğrencilerin yaklaşık % 17’si bu özel eğitim hizmetlerinden yararlanmaktadır.⁶⁸

Türkiye’ de alınan kararlarla özel eğitimin nasıl yapılacağı çok iyi anlatılmıştır. Ancak uygulamada alt yapı oluşturulmamıştır. Okullarda Fransa’daki gibi eğitim psikoloğu, okul doktoru ve özel eğitim uzmanı bulunmamaktadır. Okullarımızın çoğunda yeterli sayıda rehber ve danışman yoktur. Özel eğitim uzmanı hiç bulunmamaktadır. Öğretmenlerin özel eğitim gerektiren çocuklar hakkında bilgisi çok azdır. Bu tip çocuklara nasıl bir eğitim uygulayacaklarını bilememektedirler.

4.8. Türkiye ve Fransa’ da Yaygın Eğitim Karşılaştırması

Türkiye’ de yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, herhangi bir eğitim kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan bireylere ilgi ve ihtiyaç duydukları alanda örgün eğitim yanında veya dışında,

“Okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkânları hazırlamak,

Çağımızın bilimsel, teknolojik, iktisadî, sosyal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı eğitim imkânları hazırlamak,

Millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı, benimsetici nitelikte eğitim yapmak, toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve teşkilatlanma anlayış

⁶⁷Sağlam, a.g.k., s.163.

⁶⁸Pökön, A., Fransa Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, İstanbul, 2003, s.173.

ve alışkanlıkları kazandırmak,

İktisadî gücün artırılması için gerekli beslenme ve sağlıklı yaşama şekil ve usullerini benimsetmek, boş zamanları iyi bir şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak,

Kısa süreli ve kademeli eğitim uygulayarak ekonomimizin gelişmesi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslekleri edinmelerini sağlayıcı imkânlar hazırlamak, çeşitli mesleklerde çalışmakta olanların hizmet içinde ve mesleklerinde gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Genel, meslekî ve teknik yaygın eğitim alanında görev alan resmî, özel ve gönüllü kuruluşların çalışmaları arasındaki koordinasyon Millî Eğitim Bakanlığınca sağlanır.”⁶⁹

Fransa’ da Yaygın eğitim: yetişkinlere ait eğitim çalışmalarının büyük bir kısmı özel kuruluşların sorumluluğuna bırakılmıştır. Büyük şehirlerde ve kasabalarda, hükümet halk eğitimi için merkezler açmış ve bu merkezler gönüllü kuruluşların tasarrufuna bırakılmıştır. İşçi sendikalarının açtığı kurumlar arasında bazı bakımlardan Büyük Britanyadaki işçi enstitülerine benzer işçi kolejleri vardır. Bu kolejler halk seviyesinde konferanslar düzenler, radyo yayınlar yapar. Bu alanda en önemli kuruluş mali yardım olmaksızın Millî Eğitim Bakanlığı ile yakın bir işbirliği yaparak çalışan Fransız Eğitim Birliğidir. Birlik, bir halk eğitimi merkezinde programlar düzenler. Başöğretmenin ilgi ve yeteneğine göre mahalli okul çok defa kırsal bölgeler için bir kültür merkezi halini alır. Çiftçiler için belli mevsimlerde tarım okulları açılır. Bu okullar Amerika’da ilçe tarım memurlarının gördükleri hizmete benzer hizmetler yapar.⁷⁰

Türkiye’ de yaygın eğitim MEB’e bağlı merkezi olarak iş ve işlemleri yürütülür. Fransa’da ise tamamen yerel ve e sivil toplum örgütlerinin katkısıyla yürütülmektedir. Bu nedenle ülkemizde aktif bir işletim yapamadıkları için halk eğitime talep azalmış. Bunun yerini özel kurslar ve belediyelerin açtığı kurslar almaya başlamıştır.

4.9. Türkiye ve Fransa’ da Yüksek Öğretim

Türkiye’ de yüksek öğretime devam etmek isteyen öğrenciler ilköğretimden sonra orta öğretim diplomasına sahip olmalıdırlar. Öğrenciler yüksek öğretim kurumlarına esasları Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından tespit edilen sınavlarla girer. Sonuçların değerlendirilmesinde adayların orta öğretim başarıları da dikkate alınır. Üniversiteye

⁶⁹ MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, a.g.k., s.39.

⁷⁰ Demirel, a.g.k., s.57.

yerleştirme öğrencilerin tercihleri esas alınarak, öğrenci seçme sınavı (ÖSS) sonuçlarına Ağırlıklı orta öğretim başarı puanının(AOBP) belli bir katsayıya eklenecek çarpılması sonunda hesaplanan puana göre yapılmaktadır. Orta öğretim kurumlarını birincilikle bitiren kurumlar kendileri için yüksek öğretim kurumlarında ayrılan kontenjanlara tercih ve puanları göz önüne alınarak yerleştirilir.

“Yüksek öğretim, orta öğretime dayalı en az iki yıllık yüksek öğretim, Üniversitelerle, ileri teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksek okullar, konservatuarlar, meslek yüksek okulları ile uygulama ve araştırma merkezlerinde verilir. Üniversiteler en üst seviyeli insan gücünün ve bilimsel araştırma alanlarının istediği elemanları yetiştiren eğitim kurumlarıdır. Üniversitelerde temel akademik programlar ve temel akademik programı takip eden geliştirilmiş akademik programlar olmak üzere iki farklı seviyede eğitim verilir. Temel akademik programlar ikiye bölünür: ön lisans(iki yıllık) ve lisans en az dört yıllıktır. Lisans düzeyini takip eden yüksek lisans ve doktora programları mevcuttur. Mesleki yüksek öğretim veren kurumlar; enstitü, yüksek öğretim, konservatuar gibi çeşitli adlar alırlar. Bu okullarda kısa ve uzun süreli mesleki eğitim programları uygulanır. Kısa süreli programlarda eğitim gören kişi meslek diploması alırlar. Uzun süreli programları bitirenler, meslek alanlarına göre mühendis, mimar, iktisat uzmanı, öğretme gibi unvanlar alırlar.Yüksek öğretimin amaç ve görevleri, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;Öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yurdumuzun bilim politikasına ve toplumun yüksek seviyede ve çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyaçlarına göre yetiştirmek, çeşitli kademelerde bilimsel öğretim yapmak, yurdumuzu ilgilendirenler başta olmak üzere, bütün bilimsel, teknik ve kültürel sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmak ve yayınlamaktır.

Yüksek öğretim kurumları; üniversite, fakülte, enstitü, yüksek okul, konservatuar, meslek yüksek okulu ile uygulama ve araştırma merkezlerinden oluşmaktadır.

Öğretmen Yetiştirme: Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarında yeniden bir yapılanmaya gidilmiştir.

İlköğretim alanlarına sınıf ve branş öğretmeni yetiştiren programlar dört yıllık lisans, İlköğretim ve orta öğretime ortak branş öğretmeni yetiştiren programlar (Resim-iş, müzik, beden eğitimi, yabancı dil) dört yıllık lisans,

Eğitim fakülteleri bünyesindeki orta öğretim alan öğretmenliği ile ilgili programlar beş

(3,5+1,5=5) yıllık tezsiz yüksek lisans,

Orta öğretim kurumları alan öğretmenliğine kaynak olan edebiyat, fen, fen-edebiyat fakülteleri, dil tarih ve coğrafya fakültesi, güzel sanatlar fakültesi, ilâhiyat fakültesi programları ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu programları ise beş buçuk (4+1,5=5,5) yıllık tezsiz yüksek lisans düzeyine getirilmiştir.”⁷¹

Ayrıca ilköğretim kurumlarına öğretmen yetiştiren programlarda yan alan uygulaması başlatılmıştır. Bir diğer önemli değişiklik ise, pedagojik formasyon programlarında yapılan düzenlemelerdir.Önceki sistemde 21 kredi/saat olarak yer alan formasyon dersleri yeni sistemde 36-39 kredi/saate çıkarılmış, bu kapsamda; okul deneyimi, öğretmenlik uygulaması, özel öğretim yöntemleri, iletişim ve sınıf yönetimi gibi derslere ağırlık verilmiştir.⁷²

Yeni öğretmen yetiştirme sisteminin uygulamaya girmesiyle Talim ve Terbiye Kurulu'nun 12.07.2004 tarih ve 119 sayılı Kararında belirtilen program mezunlarının öğretmen olabilmesi için, üniversiteler bünyesinde açılan orta öğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programını bitirmeleri şartı getirilmiştir.

Türkiye’ de Öğretmen Eğitimi: Hayat boyu eğitimin bir gereği olarak hizmet içi eğitim, çalışanlara mesleklerinde daha başarılı, üretici ve mutlu olmasını sağlayacak bilgi, beceri ve tutumlar kazandırmayı amaçlamaktadır. Hizmet içi eğitim, personelin eğitim ihtiyaçlarını belirleme, bu ihtiyaçlara uygun programlar geliştirme, bu programları planlama, uygulama ve değerlendirme gibi kapsamlı bir çalışmayı içermektedir.

Bakanlığımızca, hizmet içi eğitim etkinlikleriyle; öğretmen ve diğer personele adaylık, uyum, bilgi yenileme, geliştirme ve üst görevlere hazırlama eğitimi verilmektedir. Personelin hizmet içi eğitimleri valiliklere, kendi illerinde görevli personelin (yönetici, öğretmen, memur, teknik personel vb.) hizmet içi eğitimlerini planlama ve uygulama yetkisi verilmiştir.⁷³

Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme: Öğretmenlik mesleğinin adaylıktan sonra öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olmak üzere kariyer basamaklar halinde yapılandırılması ve bu kariyer basamaklarında yükseleceklerin eğitim, öğretim tazminatının artırılmasına imkân verilmiştir. Değerlendirmede aldığı hizmet içi

⁷¹ MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, a.g.k., s.102.

⁷² MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, a.g.k., s.103.

⁷³ MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, a.g.k., s.113.

eğitimlerde puanlanmaktadır.

“Fransa’ da Yükseköğretim Kurumları: 26 Ocak 1984 Tarihli Kanun yüksek öğretimi, farklı bakanlara bağlı bütün orta öğretim kurumlarının devamını kapsayan bir devlet hizmet olarak tanımlamıştır. Yükseköğretimin amaçları;

“Ön eğitimin devamını sağlamak, bilimsel teknolojik araştırmalar yapmak ve sonuçlarını hayata geçirmek, kültürü geliştirmek Bilimsel ve teknik bilgiyi yaygınlaştırmak, uluslar arası işbirliğini geliştirmek olarak belirlenmiştir.”⁷⁴

Yükseköğretim çok farklı kurumları kapsar ve bu kurumların organizasyonları, öğrenci kabul sistemleri, yapıya ve verilen eğitimin amacına göre değişir. Söz konusu yükseköğretim kurumları; Üniversiteler, bazı bakanlıklar bünyesinde, yüksek meslek eğitimi veren devlet veya özel sektör enstitüleri olarak sıralanabilir. Enstitüler kısa ve uzun zamanlı kurslar düzenler

“Yüksek öğretim kanunu, üniversiteleri, bilimsel, kültürel ve mesleki karakterde devlet kurumları olarak nitelemiştir. Yönetim, finansman, pedagoji akademik çalışma temelinde özerkliğe ve disiplin alanlarına özel eğitim araştırma birimlerine sahiptir. Yönetim Konseyi, akademik Konsey, üniversite Hayatı ve araştırmaları Konseyi gibi yapıları bünyesinde bulundurur. Her bir yapıda öğretim üyeleri, araştırmacılar, öğrenciler, idari ve teknik elemanlardan oluşmuş temsilciler yer alır. Üniversite başkanları bu üç konseyin üyeleri tarafından belirlenir. Herhangi bir üniversiteye giriş yapabilmek için mutlaka baccalauerat veya Ulusal Diplomaya (DAEU) sahip olmaları gerekmektedir. Yükseköğretime başladıktan sonra eğitimin devam edip etmeyeceğinin kararını ise en az 225 saatlik bir ders yükünün söz konusu olduğu ilk bir yıllık süreç sonunda üniversite alır. Devlete ait yükseköğrenim kurumlarında kayıt ücretleri her sene ilgili bakanlık birimi tarafından yeniden belirlenir. Bunun yanında öğrencilere çeşitli kriterler göz önüne alınarak maddi yardım imkanı da sağlanır. Bunlar sosyal kriterlere bağlı burslar, üniversitelerin kendi kriterlerine bağlı burslar ve eğitimin tamamlamasında en az 10 yıl sonra geri ödeme şartıyla sağlanan isteğe bağlı burslardır. Üniversiteleri eğitim programları üç ardışık kademe organize edilmiştir. İlk kademe iki yıl sürer ve genel üniversite çalışması hakkını doğurur. Bu süreç daha çok ikinci kademeye veya mesleki entegrasyona programa hazırlık niteliğindedir. Bütün programlarda öğrenciler en az bir yabancı dil çalışmak zorundadırlar. Sağlık sektörüne yönelik alanlarda öğrenciler birinci yılın sonunda performansları değerlendirilerek seçime tabi tutulurlar. İkinci kademe genel, bilimsel ve

---

⁷⁴ Akarsu, a.g.k., s.49.

teknik eğitimin ileri düzeyidir. İki ya da üç yıllık bu sürecin sonunda mesleki sorumlulukların üstlenilmesi hakkı kazanılır. Üçüncü kademe ise tamamen alana yönelik bir eğitimi kapsar bu kademedeki yer alacak öğrenciler ikinci kademeyi başarıyla tamamlamış olanlar arasından seçilir.”⁷⁵

Diğer Yükseköğretim Kurumları: Yüksek öğretim hizmeti veren diğer kuruluş ve enstitüler iki grupta değerlendirilir.

Kısa dönemli kurslar; Genellikle endüstriyel ve üçüncü sektöre yöneliktir.

Uzun dönemli kurslar; Özel yüksek öğretim kurumlarını içerir, öğrenci seçiminde çok hassas davranılır ve aranan minimum nitelik, devlet kurumlarında olduğu gibi Baccalaurat’dır.

Fransa’ da Öğretmen Eğitimi : Fransız öğretim sistemi köklü bir değişimler süreci içinde bulunmaktadır, 1990 yılına kadar, çeşitli devrelerdeki öğretmenlerin eğitimi. XIX’un yüzyılın başından itibaren kademe kademe yerleştirilen bir mekanizma şeklinde devam etmiştir. Bu ise, ilköğretim için her idari eyalette (resmi daire), ilk öğretmen okulları ve sonra kız öğretmen okulları. sonra ortaöğretim için yüksekokullar, üniversitelerde hazırlanmış grup sınavları, bölge pedagoji merkezleri ve Teknik Öğretim (ulusal çiraklık okulları) son olarak, yalnızca son 10 yıllık sürede yükseköğretim (yüksek öğretime giriş merkezleri) tarzındadır.

Öğretmen Eğitimi Üniversite (Enstitüleri) bazına dayalı yeni sistem 1990 Eylül’ün de, deneme olarak uygulamaya girmiş ve Eylül 1991 den itibaren genelleştirilmiştir Buna göre henüz gözlem safhasındadır ve değişikliklere açık durumdadır.

Yeni sistem Fransız eğitim geleneklerinin esasında (ve özellikle sınavlarda gruplandırmadan) vazgeçmeyerek, gelecek nesillerin en iyi okutulmasına yönelik ve yenilikçi tutarlı bir teşebbüs oluşturmaktadır.⁷⁶

IUFM Fransız Öğretmen Eğitim Enstitüleri 1990’dan beri uygulanmakta olan yeni sistemin anahtarları konumundadır.

“Fransız Eğitim Enstitüleri (IUFM) Yapısı: IUFM 10 Temmuz 1989da kurulmuştur. Günümüzde 29 adet IUFM vardır.

⁷⁵ Akarsu, a.g.k., s.50.

⁷⁶ Naffakh A.P., Fransa’ da Öğretmen Eğitimi, Ankara, 1995, s.84.

Her IUFM bulunduğu bölgedeki üniversiteyle birleşmek zorundadır. Böylece IUFM üniversiteler arasında öğretmen eğitiminin kuramsal veya uygulama boyutunda işbirliği bulunmaktadır.

IUFM öğreticileri eğitim politikasındaki ulusal kurallara uymakla birlikte yerel özelliklere ve ihtiyaçlara göre de hareket etmektedirler.

IUFM' ler, Ulusal Eğitim Yönetim Kurulu tarafından onaylanan ve iki yılda bir yeni eğitim programını düzenlemeleri için isteklendirilmektedirler. Kurul bu çerçevede içinde yıllık bütçeyi ve kıdemliliği belirlemektedir.”⁷⁷

IUFM' lere esas olarak üç görev verilmiştir: Birinci kademe eğitimini gören öğretmenler (bundan böyle okul öğretmenleri olarak isimlendirileceklerdir) ve ikinci derece (kolejlerin, liselerin, Teknik ve meslek lisesi) öğretmenlerinin yetiştirilmesi, Milli Eğitim personellerinin devamlı eğitimine katılmak hizmet içi eğitim vermek, eğitimde araştırmaları teşvik etmek ve araştırmaya katılmak. Bir yıllık bir deneme sonunda bu amaçların kısmen başarıldığı gözlemlenmiştir. Hala araştırma takımları oluşturulmakta ve finansal destek sağlanmaya çalışılmaktadır. IUFM hizmet içi eğitim içinde aktif bir rol oynamış, ulusal veya yerel düzeylerde eğitim kursları düzenlenmiş, yaz okulları açılmıştır.⁷⁸

“ Normal Öğretmen Eğitimi: (Özellikle temel ve ortaöğretim öğretmenleri için) Bakaloryadan sonra 5 yıl yüksek eğitim gereklidir (üniversite lisans düzeyi veya denk bir derece) Başvuru gereklilikleri bütün alanlar veya coğrafi alanlar için eşit değildir, güney akademileri özenli bir seçimi başarmaktadır. Devlet öğrenci başvuruları için bir model oluşturmuştur: Öğrencilere öğretmenlik mesleği hakkında geniş bilgi verilmektedir Öğrenciler, ön meslek üniteleri ilerledikçe çeşitli üniversitelerdeki kurslara devam edebilmektedirler. Başarılı öğrencilere burs verilmektedir (FF 50.000 ile 70 000 yıllık)

Fransa' da okul öncesi eğitimde uzmanlaşacaklar için öğretmenlik eğitimi, okul öğretmenlerinin başlangıç öğretmenlik eğitimleriyle aynıdır. Öğretim süresi 5 yıldır Bu eğitimin %50 teorik, %50 profesyonel uygulamadır. İş başında yeterlilik aşaması bir yıl sürmektedir.⁷⁹ IUFM öğrencilerin kariyer seçimlerine göre akademik eğitimin içeriği değiştirmektedir. Temel eğitim öğretmeni genel konuları öğretebilmelidir. Bu düzey öğretmenlerine bütün alanlarda yeterlik kazandırılır (Bu eğitim sanatı, müziği, beden

⁷⁷ <http://www.eurydice.org/eurydice/files/dossier/html> (09.07.2007)

⁷⁸ Naffakh, a.g.k., s.85.

⁷⁹ MEB, Eurydice 2005 Raporu, Avrupa' daki Eğitim Sisteminin Temel Verileri, 2008, s.204.

eğitimini, Yabancı dil eğitimini içerir.”⁸⁰

“Özel veya devlet eğitiminde görev yapan bu öğretmenler ilköğretim öğretmenleri ile aynı haklara, zorunluluklara ve görevlere sahiptir.”⁸¹

Her ilköğretim öğretmeni (anaokulu) meslek yaşamı boyunca toplam 36 haftalık hizmet içi eğitim çalışmalarına katılmak zorundadır. Bu süre, bir yıllık eğitime denktir. Fransa da sürekli mesleki gelişim öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin bir parçasıdır. Her ne kadar seçimli ise de teftiş kurulu ve öğrencileri değerlendiren okul yönetimi katılımları dikkate almaktadır. Bu değerlendirme öğretmenlerin kariyer olasılıklarını etkilemekte ve terfilerinin hızlandırmaktadır. Eğitim tanımlanmış profesyonel problemleri olan öğretmenler için zaman zaman çok şiddetle önerilmektedir.⁸²

Fransa’ da öğretmenler kadrolu memur statüsündedir. Haftalık çalışma saati 35 tir, öğretim saati de 23,8’ dir. Emeklilik yaşı 60’tır.⁸³

Fransa’ da öğretmen eğitimi 19. yy başından itibaren, 1990 yılına kadar günün gereklerine uyarak değişim göstermiştir. 1990 yılında alınan kararla okulöncesi öğretmenliği yükseköğretim kurumları eğitilmektedir.

Türkiye’ de ise öğretmen okullarında yetişen öğretmenler her eğitim basamağındaki öğretmenin yükseköğretim görmesi kararı 1973 yılında alınmasına karşılık 1982 yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır.

1990 yılında öğretmen yetiştirme reformu sürecinde Fransa’da kurulan IUFM (eğitim enstitüleri) öğretmen yetiştiren yetkili kurumlardır. Bunlar bulunduğu bölgedeki üniversitenin sorumluluğundadır. Bu kurumlar ülkenin genel eğitim politikalarına ve kendi bölgelerinin ihtiyaçlarını göz önüne alarak zaman içerisinde düzenlemeler yapar.. 2002 yılında Fransa’ da Okul öncesi öğretmenliği (İlköğretim öğretmenliği aynı eğitimi almaktadır). Eğitimi süresi 5 yıla çıkarılmıştır. Eğitimin %50 si teorik, %50’si uygulamadır. Temel eğitim öğretmeni olarak bütün alanlarda yeterlilik kazandırılır. Öğrencilerin kariyer seçimlerine göre akademik eğitimin içeriği değişmektedir. Her ilköğretim öğretmeni göreve başladıktan sonra meslek yaşamı boyunca toplam 36 haftalık hizmet içi eğitimlerine katılmak zorundadır.

---

⁸⁰ <http://www.eurydice.org/eurydice/files/dossier/html> (09.07.2007)

⁸¹ Türkoğlu, a.g.k.,1998, s.235.

⁸²MEB, Eurydice 2005 Raporu, Avrupa’ daki Eğitim Sisteminin Temel Verileri, a.g.k., 2008, s.211.

⁸³MEB, Eurydice 2005 Raporu, Avrupa’ daki Eğitim Sisteminin Temel Verileri, a.g.k., 2008, s.215.

Türkiye’ de öğretmen yetiştiren kurumlar 1848’de öğretmen okulu ismiyle faaliyete geçmiştir. Okulöncesi öğretmeni ise 1914-15 öğretim yılında Ana muallim Mektebi olarak başlamakla birlikte kısa sürede kapanmıştır. 1932-1933 öğretim yılından itibaren okul öncesi öğretmeni gereksinimi Kız Meslek Liselerinde, çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü mezunlarından karşılanmıştır. 1979 yılında hazırlanan 2 yıllık Anaokulu Öğretmenliği Ön lisans programı. 1980-81 yılında Mesleki Eğitim Fakültelerinde eğitime başlanmıştır. 1987 yılında Eğitim Fakültelerine bağlı olarak da okulöncesi eğitim öğretmeni yetiştirilme başlanmıştır. Türkiye, Fransa’dan önce okul öncesi öğretmenliği yenileşme çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Türkiye 1989 yılından itibaren okul öncesi eğitimi öğretmenliğinde 4 yıllık eğitime geçilmiştir. İlköğretim ve okul öncesi öğretmenlikleri farklı branşlardır. Fransa’da ise ilköğretim ve okulöncesi öğretmenliği branşları aynı eğitimden geçmektedir ve her iki kademedede eğitim hizmeti vermektedir.

Hizmet-içi eğitim Fransa’ da eğitim bölgeleri içindeki eğitim enstitüleri ve belediyelerle işbirliği içinde yapılmaktadır. Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı üniversiteler ve kendi içinde yetişmiş olan uzmanlarla yapmaktadır. Burada ki farklılık iki ülkenin eğitim sisteminin farklılığından kaynaklanmaktadır. Türkiye’de merkezi bir yapı içindeyken, Fransa’ da ise merkezi yapı, eğitim bölgeleriyle, valiliklerin ve yerel yönetimlerin işbirliğiyle gerçekleşmektedir. Fransa’da temel eğitim öğretmenlerinin çalışma saati haftalık 35’tir. Türkiye’de ise yarım gün öğretmenleri 30 saat, tam gün öğretmenleri ise 42 saat çalışır.

4.10. Türkiye ve Fransa’ da Aile Birliği Yönetmeliği

Okul aile birlikleri ailelerin eğitim ortamları ve işleyiş ve beklentilerinin paylaşıldığı ve işbirliği yapıldığı okulların önemli birlikleridir. Hemen bütün eğitim sisteminin vazgeçilmez öğeleridir. Her ülkede aynı işlerlikte değildir.

“Okul-aile birliklerince; aynî ve nakdî bağışları kabul etmek, okullara maddî katkı sağlamak üzere sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek, kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek, okulların ve yoksul öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak, öğrenci velilerini bağış yapmaya zorlamamak, okulların ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak, birlikçe belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak ve velilerin okulları daha fazla sahiplenip eğitime katkılarını artırmak amacıyla hazırlanan yönetmelik 31.05.2005 tarih ve 25831 sayılı Resmî Gazete’de

yürürlüğe girmiştir.”⁸⁴

Türkiye’ de Okul aile birlikleri seçimleri her öğretim yılının ekim ayının 15’ine kadar yapılması gerekmektedir. Velilere yazılı olarak aile birliği seçimlerinin yapılacağı toplantı tarihi en geç iki hafta önce bildirilir. Belirlenen tarihte istekliler arasından yönetim ve denetim kurulu üyeleri en çok oyu alanlar arasından seçilir. Geçen öğretim yılının aile birliği üyeleri devir teslim yapar tutanaklar tutulur.

Aile birliğinin kurallara uygun olarak işleyişinden okul müdürü ve müdür yardımcılarında biri sorumludur.

“Fransa’ da okul kurulunda aile birliği : Öğretim yılının başlangıcında ve sonunda okul, kendi içinde bir komisyon oluşturur. Bu komisyon şunları içerir. Okul Müdürü (başkan), bir öğretmen, iki ebeveyn, milli eğitim bakanlığı görevlisi, bazen yerel topluluğunun bir temsilcisi.

Bu Komisyon seçim bürosu oluşturarak seçimleri düzenler ve seçimlerin iyi bir ortamda gerçekleşmesini sağlar.

Seçimlerden önceki toplantı: Seçim bürosu, okulun açılışından on beş gün sonra toplanır, bu toplantıdan haberdar edilecek olanlar. Şunlardır: Veli derneklerinin yetkilileri, herhangi bir derneğe üye olmayan, kendi aralarında bir aday listesi oluşturmak isteyen öğrenci velileri, belediye ve IDEN.

Seçim bürosu, şu işlemlerin tarihini belirler: seçim tarihi: yer, oylamasının başlama ve bitiş saati, Süreler seçim listesinin düzenlenmesi, adaylık başvurusu, oy pusulaları ve itirazların teslimi. Bu tarihler velilerin göre bilecekleri bir yere asılır. Seçmenler, her ailenin tek bir oy kullanması koşuluyla öğrenci velilerinden oluşur.

Seçim Listeleri: Seçimlerden en az on gün önce hazırlanmalıdır.Öğrenci velilerinin listesinde; ‘ad, soyad ve adres vardır. Bu liste oylama sırasında imza kağıdı olarak kullanılır. Liste herhangi bir yere asılmaz, isteyen velilerin inceleyebilmeleri için okul müdürünün odasından bulunur. Liste alfabetik sıraya göre yazılır.

Aday Listeleri: Aday listeleri, oylama tarihinden en az on gün önce seçim bürosuna gelmelidir. Listeler tamamlanmamış olabilir veya tek bir isim içerebilir. Sıralama tercih edilen düzen doğrultusunda yapılmalıdır. Aday listeleri okul müdürüne iki

---

⁸⁴ MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, a.g.k., s.37.

nüsha şeklinde teslim edilir. Biri müdürde kalırken, öteki. duvara asılır.

Oy Pusulaları:Her liste, kendi pusulalarını belirlenen tarihten önce gönderir Bu pusulaların yanında seçmenleri aydınlatmaya yönelik bir bildiri bulunabilir. Oy pusulaları, tek bir okul için tek tip formatta hazırlanır. Bu pusulalarda asıl ve yedek adayların adları ve soyadları yer alır.

Aile Birliğinde Seçim: Aile Birliğine gönderilmek üzere mühürlü bir zarfa şunlar konur: Oy pusulaları. bazen amaçların açıklandığı metinler, eğitim bölgesi müfettişinden, oylamanın kurallarını ve şeklini açıklayan bir metin. Bu belgeler oylamaya en az on gün kala postayla gönderilebilir yada seçimlerden en az 4 gün önce ailelerine teslim etmeleri için öğrencilerine dağıtılabilir.”⁸⁵

Fransa’ da aile birliği seçimleri Türkiye’deki genel seçimler benzeri yapılmaktadır. Türkiye’deki okullarda bu kadar özenli bir seçim yapılmaz. Okulun yarısından fazlası toplantıya katılmış ise imzalı yoklanma karşılığı ile seçimler velilerin el kaldırma yoluyla sayılarak ve tutanaklar tutularak yapılır.

4.11. Türkiye ve Fransa’ da Denetim

Tüm sistemlerin devamını ve sağlıklı işlemlerini sağlamak için iyi bir denetim mekanizmasının kurulması gereklidir.

“Türk MEB’inde denetim sistemi; yüksek öğretim hariç, Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı bünyesindeki Bakanlık müfettişlerince, Bakanlık merkez birimleri, yurt dışı teşkilâtı ve taşra teşkilâtı il ve ilçe millî eğitim müdürlükleri ile Bakanlığımıza bağlı her türlü resmî ve özel örgün ve yaygın eğitim kurum ve kademelerinde; illerde il millî eğitim müdürlükleri bünyesindeki ilköğretim müfettişlerince, özellikle ilköğretim kurumlarında; yürütülen eğitim- öğretim ve yönetim konularında, inceleme ve rehberlik hizmeti verilerek, sistemin işleyişine katkıda bulunmak ve geri bildirim sağlamaktadır.”⁸⁶

Fransa’ da eğitim sisteminin değerlendirilmesi ve güçlendirilmesi çalışmalarının çoğunda Genel Denetleme Kurulunun görevi Milli Eğitim Bakanına bilgi vermek ve öneriler sunmaktır, Genel denetleme kurulu Milli Eğitimde yönetimden sorumlu genel denetmenlerden oluşur.

“Milli Eğitim Genel Denetleme Kurulu, yönetim, denetleme, öğretim eğitim ve

⁸⁵ <http://perso.wana.doo.fr/albert.petit/hum> (12.10.2007)

⁸⁶ MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, a.g.k., s.111.

yönlendirme personelinin denetlenmesi işlerinden sorumludur. Personelin yetiştirilmesi, işe alınması ve çalışmaların denetlenmesi ve eğitim sisteminin bütün olarak değerlendirilmesi bu kapsam içerisinde yer alır. Değerlendirme, eğitim kurumlarını, eğitim biçimlerini, öğretimin içeriğini, programları, pedagojik yöntemleri, kullanılmakta olan araç-gereçleri ve eğitim sonuçlarını kapsar. Milli Eğitim Genel Denetleme Kurulu aynı zamanda her yıl eğitimin durumu hakkında bir rapor hazırlayarak, özellikle pedagojik konularda yeni uygulamalar ortaya koyar.

Milli eğitimde yönetimden sorumlu Genel Denetleme Kurulu yetkileri çerçevesinde Milli Eğitim Bakanı'na görüşlerini ve önerilerini bildirir. Görevi, eğitim ağının yapısını, bu yapının ihtiyaçlara ayarlanmasını, düzenleme planlarını (personelin çalışması, kurumların organizasyon ve finansal işleri, bakanlık tarafından paylaştırılmış parasal kaynağın yönetimi) araştırmak ve değerlendirmektir.

Milli Eğitimde Genel Denetleme Kurulunun yanı sıra kütüphanelerden sorumlu Genel Denetleme Kurulu, üniversite kütüphanelerinden başka Kültür Bakanlığı'na bağlı olan bilgi halk kütüphaneleri, belediye ve il kütüphaneleri gibi kurumları da denetleme yetkisine sahiptir.⁸⁷

İl ve Bölge Düzeyinde Denetleme: Bölge eğitim müdürü ve akademi denetmenin otoritesi altında bilinen ve ilgili genel denetlemelerle temasta olan, Eğitim bölgesi müfettişinin veya rektörün emrindeki, bölgesel pedagojik müfettişler (bölge eğitim denetmenleri) 2. derece görev yapan öğretmenlerin denetlenmesinden ve pedagojik sicillerinden (pedagojik not verme) sorumludurlar. Milli Eğitim Müfettişleri (denetmenleri) 1. derecedeki kurumların ve öğretmenlerin denetlenmesinden sorumludurlar.⁸⁸

Fransa'da yüksek öğretimin değerlendirilmesi: Yüksek Öğretim Milli Değerlendirme Kurulu. 26 Ocak 1984 tarihli yasa ile oluşturulmuştur. Bu kurul finansal özelliklerle donatılmış. Bağımsız yönetim yetkisine sahiptir ve çalışmalarını kendisi belirler. Milli Değerlendirme Kurulu üniversitelerin, yüksek okulların ve yükseköğretimden sorumlu bakanlığın himayesindeki kurumların çalışmalarının tamamını inceler ve değerlendirir. Aynı zamanda, diğer bakanlıklarla ilgili kurumların değerlendirmesini gerçekleştirir. Bu kurulun çalışmaları bireyleri değil kurumları kapsar. Bu çalışmalar araştırma ve eğitimin niteliğini, öğretmenlerin eğitimini, kesintisiz eğitim, personelin ve iş görünüm yönetimi. Öğrencilerin kabul edilmesi ve ilgilenilmesi, yerel

---

⁸⁷ Türkoğlu, a.g.k., s.231.

⁸⁸ www.education.gouv.fr (05.12.2007)

yerleştirme. ulusal ve uluslararası yayılma ile ilgilidir. Kurul bu amaçla çalışma kılavuzu hazırlamıştır.⁸⁹

Milli Değerlendirme Kurulu her sene Cumhurbaşkanına çalışmalar, yükseköğretim ve araştırmaların durumu hakkında bir rapor verir⁹⁰

Türkiye’ de ilk ve orta dereceli kurumların denetlenmesini, merkezi teşkilatın temsilcisi olan Teftiş Kurulları yapar. Bakanlık müfettişleri bakan adına teftiş yaptıklarından tam yetkiye sahiptir. İlköğretimde, ilköğretim müfettişleri periyodik olarak denetleme hizmetlerini sürdürürler. Yine burada temel amaç rehberliktir.

Fransa’ da ise Türkiye’deki Teftiş Kurulunun denetleme görevini Milli Eğitim Genel Denetleme Kurulu üstlenmiştir. Kurul eğitim ağının yapısını, ihtiyaçlarını, planlanana iş ve işlemlerin düzenini kontrol eder ve bakanlığa rapor hazırlar. Bu kurul yönetim, denetim, öğretim eğitime yönlendirme personelinin denetlenmesi işlerinden sorumludur. İl ve bölge düzeyinde denetlemeyi bölgesel pedagojik müfettişler gerçekleştirir. Bu müfettişler pedagojik not verme (sicil amirliği) görevini üstlenmişlerdir.

Türkiye’ de yüksek öğretimin değerlendirilmesi, Yüksek Öğretim Denetleme Kurulu tarafından gerçekleştirilir. Fransa’da ise Milli Değerlendirme Kurulu aynı görevi yerine getirirken, diğer bakanlıklarla ilgili kurumların değerlendirmesini de gerçekleştirir. Bu kurulun çalışmaları bireyleri değil kurumları kapsar.

4.12. Türkiye ve Fransa’ da Finansman

Fransa’da öğretmenlerin, eğitimcilerin ve yönlendirme personelinin maaşları devlet tarafından ödenir. Ancak yönetim özerkliğine sahip bölgeler, yatırım yapma ve işletme yetkisine sahiptir. Bölgeler, yerleşik eğitim sisteminin bölgesel kurumları olan liselerden sorumludur. (İller kolejlerden. Belediyeler anaokulları ve ilkokullardan) Bölgeler aynı zamanda, üniversitelere parasal yardımda bulunurlar ve özel olarak devletle birlikte büyük yatırımlarda işbirliği yaparlar.

“Çıracılık eğitimi için gereken parasal kaynak, işyerleri, devlet ve genel kurul tarafından ödenen çıracılık eğitim ücreti ile sağlanır.”⁹¹

Devlet yükseköğretim kurumlarında, öğrenim hakları her sene bakanlık kararı ile

---

⁸⁹ Türkoğlu, a.g.k., s.232.

⁹⁰ <http://www.education.gouv.fr/svst/deatuit.html> (06.10.2007)

⁹¹ Türkoğlu, a.g.k., s.232.

belirlenir. Yükseköğretimden, özellikle üniversitelerden sorumlu bakanın yetki alanına giren devlet kurumlarına bu haklar verilmiştir. Yükseköğrenimleri için öğrenciler, devlet ölçütlerine göre veya üniversite ölçütlerine göre yüksek öğrenim bursu ya da öğrenim bitiminden 10 yıl sonra ödenmek üzere karşılıklı burs şeklinde parasal yardım alabilirler

Fransa’ da eğitim harcamalarının finanse edilmesinde devlette milli eğitim bakanlığı, diğer bakanlıklar, firmalar ve diğer idari kurumlar(bölgesel yardımlar) katılırlar. Hepsinin katılım oranları farklıdır.⁹²

2000 yıllarda tüm OECD ülkeleri eğitim için ulusal kaynaklarından belli pay ayırmaktadır.Tüm eğitim kademeleri düşünüldüğünde GSYİH ‘dan eğitime ayrılan payın OECD ülkeleri ortalaması %5,7 dir. Bu oran Fransa da %5,7 dir. Son yıllarda öğrenci başına düşen gider 4500 Euro ya yükselmiştir.⁹³

Fransa ve Türkiye’ de yönetici ve öğretmenlerin maaşları devlet tarafından karşılanmaktadır.

Fransa’ da yönetim özerkliğine sahip bölgeler yatırım yapma ve işletme yetkisine sahipken bunu özel sektör, belediye ve bazı bakanlıklarla işbirliği yoluyla gerçekleştirilmektedir, Türkiye’ de okul yapımı ve okulların tamir ve tadilatı için il milli eğitim Müdürlüğü ve Milli Eğitim Komisyonlarında karar alınır ve bakanlık tarafından finanse edilir. Son yıllarda hayırseverler ve belediyeler tarafından yardım şeklinde finansman karşılanmaktadır.

Türkiye’ de GSYİH Milli Eğitim Bakanlığına ayrılan pay %3.2’ dir. Öğrenci başına düşen yıllık gider 2500 TL’ dir.⁹⁴

Ülkemizde diğer bakanlıklardan eğitime katkı yoktur. Belediyeler hayır sever vatandaşlar gönüllülük esasına dayalı eğitime destek verir.

---

⁹²La Borderie, R., L’Exique De L’Education, Paris, 1998, s.119.

⁹³MEB, Eurydice 2005 Raporu, a.g.k., s.215.

⁹⁴www.meb.gov.tr.istatistikleri_orgun_egitim (24.07.2007)

II. BÖLÜM

TÜRKİYE VE FRANSA' DA OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE KARŞILAŞTIRMASI

Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde Avrupa ile olan ilişkilerinden dolayı Balkanlar bölgesinde Selanik' te, İzmit ve İstanbul gibi bazı şehirlerde okul öncesi eğitim kurumları açılmış. Ancak Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve ardından gelen Kurtuluş Savaşının yaşanmasıyla Osmanlı İmparatorluğu yıkılmış onun yerine Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Bu savaşlar nedeniyle okul öncesi eğitim kökleşip yaygınlaşmamıştır. 1960' lı yıllarda kız teknik eğitiminde çocuk gelişimi bölümünün açılmasıyla okul öncesi eğitim tekrar başlamıştır. Henüz çok yeni sayılan okul öncesi eğitimi Avrupa Birliğine girme sürecinin hızlanmasıyla 2000' li yıllarda %9 okullaşma oranı bulunmakta iken 2007 yılında bu oran %25' lere çıkarılmıştır. Bakanlığın çalışmalarında ise 5 yaş çağ nüfusunun önümüzdeki 5 yıl içinde %100 eğitim içine alınması planlanmaktadır.

Osmanlı Döneminde 1908' de açılmaya başlayan okul öncesi kurumlarının savaşlar yüzünden kesintiye uğraması ve 1960 yıllarında Türkiye Cumhuriyetinde yeniden açılmasıyla okul öncesi eğitimin yaklaşık yarım asırlık bir kesintiye uğraması bu alanda gelişmiş ülkelerden geri kalmamıza sebep olmuştur.

1. TÜRKİYE' DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TARİHÇESİ

Türkiye' de okul öncesi eğitimin gelişimi İmparatorluk Dönemi ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki dönem halinde inceleyeceğiz:

“İmparatorluk Dönemi: Osmanlı Devleti Döneminde, memleketimizde azınlık ve yabancıların anaokullarına karşılık bizlerinde Sibyan Okulları, Islahhaneler ve Darüleytamlar bulunmaktaydı. Ancak bu okullar bugünkü anaokullarının yerini tutmaktan çok uzakta.”¹

Okul öncesi eğitim kurumlarının, imparatorluğun çeşitli illerinde açılmaya başlanması II. Meşrutiyet' in hemen öncesindeki dönemlere rastlar. 23 Temmuz 1908' den önce bazı illerde, bu tarihten sonra da İstanbul' da özel ana mekteplerinin açıldığı bilinmektedir. Fakat resmi ana mekteplerinin açılışı Balkan Savaşlarından sonra

¹ Oktay, A., Yaşamın Sihirli Yılları, Okul Öncesi Dönem, İstanbul, 2002, s.78-79.

yaygınlaşmaya başlamıştır. Ünlü eğitimci Satı Bey İstanbul Beyazıt' ta özel bir çocuk yuvası açmıştır. Bu anaokulu kısa zamanda İstanbul' daki zengin ailelerin okulu haline gelmiştir. Okulda Pestalozzi, Froebel, Montessori gibi ünlü eğitimcilerin görüşleri ışığında eğitim verildiği söylenebilir.²

“Eğitimci Kazım Nami Duru da Meşrutiyet döneminde 1909 Avusturya Macaristan'a bir geziye katılarak, çocuk bahçesi öğretmenini yetiştiren bir okulu gezmiş ve dönünce, Selanik'te bir ilkokulda, çocuk bahçesi sınıfı açmıştır. Öğretmen bulmadaki zorluk nedeniyle, Allians İsrailit'ten yetişmiş iki bayanı öğretmen olarak almış, Froebel usulünün ilk bilgilerine de onlara kendisi vermiştir. Ancak, Balkan savaşları bu çalışmalarını yarım bıraktırmış, daha sonra Şükrü Bey Maarif Nazırı iken (1913-1917) resmi ana mektepleri açılmaya başlanmıştır. Bunlara kadın öğretmen yetiştirmek için Darülmuallimat'ta bir de özel sınıf açmıştır. Fakat Froebel usulüyle eğitim yapacak öğretmen bulunamamış, bilgisi sınırlı Ermeni bayan öğretmene başvurulmak zorunda kalınmıştır. Kazım Nami Fransızca'dan Çocuk Bahçesi adlı bir kitap çevirmiş, İzmit'te önce bir Ermeni bayan, sonra bir Türk bayanla Ana Mektebi açılmıştır.”³

1913 yılında bütün bu gelişmelerin sonucu olarak anaokulu eğitimi alanında bazı yasal düzenlemelerde yapılmış olduğu dikkati çekmektedir.⁴

6 Ekim 1913 yılında yürürlüğe giren Tefrisat-ı İptidaiye Muvakkatı Kanunu ile anaokullarının ülkenin her yerinde yaygınlaştırılması emredilmiş, aynı kanunda öğrencilerin yaşları, öğrenim teknikleri, ders araçları ve okulun kuruluşu dâhil temel esaslarda verilmiştir. Tefrisat-ı İptidaiye Muvakkat, kanununa göre hazırlanan Ana Mektepleri Nizamnamesi 1915 tarihinde yürürlüğe girdikten sonra, ülkemizde anaokulu açılmaya başlanmış; adı geçen Nizamname de anaokulu öğretmenlerinin kız ilk öğretmen okuluna bağlı ana şubesinde özel olarak yetiştirileceği belirtilmiştir. 1915 yılında ilk defa devlet tarafından İstanbul ilinde ana öğretmen okulu açılmıştır. 370 mezun veren bu okul, I. Dünya Savaşının başlamasından sonra, 1919 yılında eğitim öğretime kapatılmıştır. Böylece devletin açtığı anaokulları da kapatılmaya başlamıştır.⁵

“Cumhuriyet Dönemi: Cumhuriyetin ilan edildiği tarihte ülkede 80 anaokulunda

---

² Oktay, a.g.k., s.79.

³ Akyüz, Y., Türk Eğitim Tarihi, İstanbul, 1993, s.231.

⁴ Oktay, a.g.k., 2002, s.81.

⁵ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, Cumhuriyetimizin 75. Yılında Okul Öncesi Eğitim, Ankara, 1998, s.12.

5880 çocuk ve 136 öğretmen mevcut idi.

Bu dönemde 1927-1928 öğretim yılında, 1919 da kapanan ana öğretmen okulunun, Ankara da tekrar açıldığı görülmektedir. Öğretim süresi 2 yıl olan bu okul 1930-1931 öğretim yılında İstanbul'daki Kız Öğretmen Okuluna nakledilmiş, 1933 yılında da kapatılmıştır. Resmi Anaokullarının Türkiye'deki faaliyetleri, bu iki Ana Öğretmen okulunun, açılma ve kapanma tarihleri arasındaki yıllara rastlamaktadır.

Bu dönemde Türk vatandaşını okuryazar duruma getirmek çabası ve 1928 yılında yapılan Harf İnkılâbı, devleti tüm gücüyle İlköğretime önem vermek zorunda bırakmıştır. Bu nedenlerle okul öncesi eğitimi hizmetleri için ayrılan ödenekler ilköğretim hizmetlerine ayrılmıştır. Bundan sonraki dönemlerde okul öncesi eğitimin önemi çeşitli eğitim komisyonlarında ve Milli Eğitim Şuralarında ele alınmasına rağmen imkanların yetersizliği sebebiyle gözle görünür bir ilerleme sağlanamamıştır. 1960 yılında okul öncesi alanında öğretmen yetiştirmek amacıyla Kız Teknik Öğretmen okulunda Çocuk gelişimi ve eğitimi Ayrı bir bölüm haline getirilmiştir. 1961 yılında kabul edilerek yayımlanan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda, okul öncesi eğitim kurumları isteğe Bağlı Eğitim kurumları arasında yer almıştır. Ayrıca aynı kanunun 13. maddesinde okulöncesi eğitim kurumlarında mecburi öğrenim çağına gelmemiş çocuklar eğitilir denilmiştir.

İlköğretim ve Eğitim Kanununun kabul edilışinden sonra, bu kanunla belirtilen hususları gerçekleştirmek üzere yönetmelik çalışmalarına başlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda 16 Haziran 1962 de "Anaokulları Yönetmeliği" yayımlanmıştır. 1962-63 Öğretim yılında yaygın öğretim kurumlarına öğretmen yetiştiren öğrenim süresi iki yıl olan Kız Sanat Öğretmen Okulu açılmış. Ve bu okulda da çocuk gelişimi ve bakımı bölümünde öğretmen yetiştirilmeye başlanmıştır. 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun da Türk Milli eğitim sisteminin genel yapısı içinde okul öncesi eğitime örgün eğitim sistemi içinde yer verilmiş, ayrıca bu okulların nasıl kurulabileceği açıkça belirtilmiştir." ⁶

Cumhuriyet dönemindeki hazırlanmış 1989 yılında İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından okul öncesi eğitimi programı uygulamaya konulmuştur. İlköğretim çağına girmemiş çocukların eğitimine verilen önem nedeniyle 1992 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkındaki 3797 sayılı Kanunla; Merkez

---

⁶ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, Cumhuriyetimizin 75. Yılında, a.g.k., 1998, s.12.

teşkilatında yeni bir birim olarak okul öncesi eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.⁷

“Bu genel Müdürlüğün görevi: Mecburi ilköğretim çağına girmemiş çocukların eğitimine yönelik okul ve kurumların eğitim ve yönetimi ile ilgili bütün görev ve hizmetleri yürütmek, okul ile kurumlarının eğitim programlarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak. Talim ve Terbiye Kurulu’na sunmaktır.”⁸

1994 yılında yeni okul öncesi kreş, Anaokulu, Anasınıfını kapsayan eğitim programı yürürlüğe girmiştir. Bu yeni programın uygulamaya konulmasıyla MEB. Okullarında uygulanan konu amaçlı program yaklaşımı terk edilerek, ilk defa 0-6 yaş gurubundaki çocukların çok yönlü gelişimini ve temel davranışların kazandırılmasını esas alan çocuk merkezli aktif öğrenme ilkesine dayalı bir çerçeve program geliştirilmiştir. 2002 yılında bu programda yürürlükten kaldırılarak 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı uygulanmaya konulmuştur.

Milli Eğitim Şurası İlk defa 1939 yılında toplanmıştır. Bu tarihte toplanan milli eğitim şurasında, Türk Milli Eğitim sistemi üzerine görüşmeler yapılmış ve kararlar alınmıştır. 1953’ deki V. Milli Eğitim Şurası’nda okul öncesi eğitim kurumlarının açılması ile ilgili hükümlerin yeniden yer aldığı görülmektedir. Yer ve vasıta temini şimdilik ferdi teşebbüslere ve mahalli idarelerin yardımlarına bağlı olmakla beraber, vekâlet bu hususta elinden geleni yapacaktır denilmiştir. VII.1962 ve VIII. 1970 Milli Eğitim Şuraları’nda okul öncesi eğitime ilköğretim bünyesinde isteğe bağlı okullar olarak değinilmiştir.⁹

“1974’teki IX. Milli Eğitim Şurası, okul öncesi eğitimin amaç ve görevlerini, MEB. Genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak: Çocukların beden, zihin ve duyu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak. Onları temel eğitime hazırlamak. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak. Çocukların Türkçe’ yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak şeklinde belirtmiştir.”¹⁰

Aynı Şura’ da okul öncesi eğitim kurumlarını bağımsız anaokulları olarak kurulabileceği gibi, gerekli görülen yerlerdeki temel eğitim kurumlarının birinci kademesine bağlı ana sınıflar veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları

⁷ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, Cumhuriyetimizin 75. Yılında, a.g.k., 1998, s.13.

⁸ MEB, Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Ankara, 1995, s.5.

⁹ Oktay, a.g.k., 2002, s.84.

¹⁰ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Komisyon Raporu 14. Milli Eğitim Şurası, 1993, s.28.

olarak açılacağı de belirtilmiştir.¹¹

1981’ de gerçekleşen X. Milli Eğitim Şurası Türk Milli Eğitimini bütünlüğü olan program modeli, alt sistemler halinde ele almış ve bütün eğitim kademelerinde ortak ilkeler saptanmıştır. Belirlenen ilkeler doğrultusunda anasınıfının esaslarını; anasınıfı programları, amaçları, muhteva ve faaliyet kategorileri ve uygulamaya dönük öneriler başlıkları altında ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir.¹²

1988’ deki XII. Milli Eğitim Şurası’nda okul öncesi eğitim öğretmenliği iki yıllık bir yüksek öğretim kademesi olarak belirlenmiş, lise mezunlarının okullarda kendilerine verilecek pedagojik formasyon sonrası öğretmen yardımcısı veya eğitici olarak görevlendirilmeleri öngörülmüş, özellikle programların aile ortamından gelen yetersizlikleri giderecek şekilde Türkiye’nin şartlarına, sosyal ve kültürel yapısına ve değer sistemlerine uygun olarak geliştirilmesi kararı alınmıştır.¹³

29 Eylül 1993 Tarihinde gerçekleştirilen XIV. Milli Eğitim Şurası’nın gündemi, eğitim yönetimi ve okul öncesi eğitim konusudur. Bu şura toplantısında ‘’ okul öncesinin önemi, tanımı, kapsamı, tarihsel gelişimi tanıtılmıştır. Okul öncesinin yaygınlaştırılması, örgütün yapısı, ana-baba eğitimi, okul öncesi eğitimde kaynak temini, okulun program ve araçları, temel felsefe ve politikası, amaç ve hedefleri, ilkeleri, sorunları geniş bir şekilde görüşülmüş ve tartışılmıştır. Ayrıca okul öncesi eğitimi ile ilgili mevzuat ele alınmıştır. Okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirmenin tarihçesi ve modelleri geniş olarak incelenmiş ve öneriler geliştirilmiştir.¹⁴

Günümüzdeki okul öncesi sistemim yönetmelik ve program yapısı1993’teki 14. eğitim şurasında yapılandırılmıştır.

“Mayıs 1996 XV. Milli Eğitim Şura’ sında 5-6 yaş okul öncesi eğitimin ilköğretim bünyesine alınması, ilköğretimin 8 yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanması ve ilköğretimde yönlendirilmeye gidilmesi konusunda önemli kararlar alınmıştır. Aynı şurada aile- katılım programları ve ana- baba okulları yaygınlaştırılmalıdır önerisinde bulunulmuştur.”¹⁵

---

¹¹ Oktay, a.g.k., s.85.

¹² MEB, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, Cumhuriyetimizin 75. Yılında, a.g.k., 1998, s.58.

¹³ Oktay, a.g.k., 2002, s.85.

¹⁴ Kaykanacı, M., “Milli Eğitim Şuralarında Okul Öncesi Eğitim”, Eğitim Dergisi, Kastamonu, 2001, s.106.

¹⁵ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, Cumhuriyetimizin 75. Yılında, a.g.k., 1998, s.61.

Kalkınma Planlarında Okul Öncesi Eğitimin gelişimini incelersek:

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde okul öncesi eğitime yer verilmemiştir. Fakat 5 Ocak 1961 tarih ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu yürürlüğe girdikten sonra 16 Haziran 1962 tarihinde anaokulları ve sınıfları yönetmeliği yayınlanmıştır.¹⁶

Daha sonra konu İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında şu cümlelerle yer almıştır Okul öncesi eğitim 3-6 yaşındaki çocukların eğitimidir. Bu eğitim, ancak anne eğitiminden yoksun çocukların eğitimi için ele alınacaktır.1968-1972 döneminde okul öncesi eğitim hizmetleri bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı ana sınıfları kurularak geliştirilecektir. Bütün kız enstitülerinde eğitim programlarının ve okul öncesi eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla çocuk yuvaları açılacaktır.¹⁷

“Üçüncü Beş yıllık kalkınma planında okul öncesi eğitim anne eğitiminden yoksun 3-6 yaşlarındaki çocukların eğitimi olarak ele alınmıştır. Özel kesime örnek olması amacıyla Ankara, Adana, Bolu, Gaziantep ve Zonguldak illerinde olmak üzere 6 anaokulu açılmıştır. 1970-71 yılında anasınıflarının sayısı da 118 olmuştur. Bu dönemde özel kesimde gelişmeler başlamış yabancı ve azınlık okullar hariç olmak üzere özel kesime ait anaokullarının sayısı 70 olmuştur.Bu dönemde düşünülen tedbirleri şu şekilde ifade edebiliriz. Kız meslek liseleri bünyesindeki anaokulları, Sağlık ve sosyal yardım bakanlığının çocukları uygulaması genişletilerek devam ettirilecektir. Bu birimlerin standartları ve eğitim programları MEB’ inca belirlenecek, özel kesim bu alanda teşvik edilecek, yol gösterici yayınlar ve araştırmalar yapılarak denetleme sağlanacaktır.”¹⁸

“Dördüncü Beş yıllık kalkınma planı döneminde, önceki planın bir değerlendirilmesi yapılarak okul öncesi eğitime kaynakların sınırlılığı nedeniyle yeterince yer verilmediği belirtilmiştir. İlkokulların bünyesinde açılan ana sınıfların sayısı 1973-74 öğretim yılında 245 den 1977-78 öğretim yılında 984 e çıkmış olmasına karşın bağımsız anaokulu sayısı, aynı dönemden 8’den 11 e yükselebilmiştir. 11 anaokulunda 1977-78 öğretim yılında 60 öğretmen ve 1135 öğrenci, ilkokullara 984 anasınıfında ise 1087 öğretmen ve 17986 öğrenci ve kız meslek liselerine bağlı 275 uygulama anaokulunda ise 575 öğretmen ve 5782 öğrenci bulunmaktadır. Kreş ve çocuk yuvalarının gelişimi ise

¹⁶ Barkçın, F., Ya-Pa 7. Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Semineri, İstanbul, 1991, s.19.

¹⁷ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, Cumhuriyetimizin 75. Yılında, a.g.k., 1998, s.47.

¹⁸ Barkçın, a.g.k., s.19.

yeterli düzeyde olmamış özel anaokulları sayısı 1976-77 öğretim yılında 137'ye çıkmıştır. 3-6 yaş gurubundaki çocukların ancak %1.1i okul öncesi eğitimden yararlanmaktadır.”¹⁹

Bu dönemin ilke ve tedbirler bölümünde şu görüşlere yer verilmiştir. En çok kentleşmiş yörelerden başlamak üzere, özellikle gece kondular ve işçi çocukları hedef alınarak geliştirilecek olan ana okul eğitimi pilot uygulamaları ele alınacaktır. Okul öncesi eğitim pilot uygulama sonuçlarına göre sistemin yaygınlaştırılması için gerekli çalışmalar devam ettirilecektir.²⁰

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında okul öncesi eğitim ilköğretimle birlikte bir bütün olarak düşünülmüştür. Bu dönemde ele alınan bir önemli konuda: kalkınmada öncelikli yöreler ile gece konu bölgelerinde anasınıflarının hızla yaygınlaştırılması ve gerekli çalışmaların yapılacağı vurgulanmıştır.²¹

Bu planda okul öncesi eğitimin (5-6 yaş nüfusunun) okullaşma oranının %10' a çıkarılması için kamu ve özel kuruluş imkânların azami derecede faydalanılacağı belirtilmektedir.²²

“Beşinci Beş Yıllık Plan dönemi sonunda okul öncesi çağ nüfusunun %10'u olan 2.562.000. çocuğun okullaşması hedef gösterilmiştir, ancak bu hedefin %4,3' ü gerçekleştirilmiştir.”²³

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planının dönemi sonunda anaokulları ve anasınıflarının yaygınlaştırılması, okul öncesi eğitimde okullaşma oranının %11,5 hedef alınmıştır.

Yedinci beş yıllık Kalkınma Planında okul öncesi eğitim konusuna ilköğretim başlığı altında yer verilmiş ve okula başlama yaşı olarak 72 ay sınırı konusunda görüş birliğine varılmıştır. Programda okul öncesine ilişkin alınması gerekli tedbirler üç maddede toplanmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarının geliştirilmesi hususu şehirleşme ve sanayinin yoğun olduğu yöreler ile gece konu bölgelerinde başlatılan çalışmalara devam edilecektir. İş kanununda belirtilen sayının üzerinde işçi çalıştıran kamu kuruluşları ve özel kuruluşların, çalışanların çocukları için kreş ve anaokulu açmaları sağlanacaktır. Fiziki kapasite sağlandığı oranda 6 yaş için anasınıfı açılması uygulanmasına devam edilecek ve

¹⁹ DTP, Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1979, s.434.

²⁰ Yılmaz, N., YA-PA Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı, 1999, s.23.

²¹ Barkçın, a.g.k., s.19.

²² Oktay, a.g.k., s.87.

²³ Yılmaz, a.g.k., s.24.

bu sınıflarda eğitimin kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir.²⁴

2000 yılına rastlayan yedinci beş yıllık kalkınma planı okul öncesi eğitim için %16 oranında okullaşma ön görmekte, yalnızca okul öncesi için değil genelde tüm eğitim ve öğretim kademeleri için kalitenin yükseltilmesini ve her kademedeki eğitimin yaygınlaştırılmasına çalışarak fırsat eşitliğinin sağlanmasını, buna bağlı olarak okul öncesi eğitiminde bütünlüğü sağlamak amacıyla, okul öncesi eğitim tasarısı yaygınlaştırılmasını hedeflemektedir. Bu planda ayrıca değişik kurumların farklı mevzuatla yürütmenin hazırlanması kararlaştırılmıştır.

Milli Eğitim Şura' larında ve kalkınma planlarında alınan kararlarla okul öncesi eğitim, program ve yönetmelik olarak hazırlanmış 1989 yıllarına kadar oluşturulmuş. Bundan sonrada yaygınlaştırma çabalarına hız verilmiştir.

2. FRANSA' DA OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TARİHÇESİ

Fransa' da okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimine baktığımızda 17. yüzyılın üçüncü çeyreğine kadar dayandığını görürüz. Türkiye' de 19. yy başlarında itibaren bazı illerde açılmaya başlandı.

“Fransız eğitim sisteminde anaokulları uzun bir geçmişe sahiptir. 1771 yılında. Vojlarda 4-7 yaş arası çocuklar, Papaz Oberlin'in trikotaj okullarına kabul edildiler Çocukluk çağının gözeticileri” onlara yün eğirmeyi, örgü örmeyi, tiftik şeridi üretmeyi, kağıt kesmeyi alfabeyi, güzel yazı yazmayı, şarkı söylemeyi, ezberlemeyi, zihinsel hesap yapmayı, doğa bilimlerini ve din kültürünü öğretiyorlardı.1826 yılında, Paris'te belediye başkanı Cochin öncülüğünde barakalar kuruldu. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bu okulların sayısı 1836 yılında yüze ulaştı ve bu okullar 4.000 çocuğu kabul eder hale geldiler. 1837 yılında yürürlüğe giren bir yasa gereğince, ücretsiz olan bu kurumlara 2-6 yaş arası çocuklar kabul edilmeye başlandı. Amaç her şeyden önce, çocuklara düzenli olmayı temizliği, karşılıklı iyi niyetliliği aşılardı, bu onları ‘tam bir Hıristiyan olarak, doğru- dürüst bir hayata hazırlıyordu. Çocukların zekaların yoğun bir uygulamayla yormadan. Kademe kademe geliştirilmeleri gerekiyordu. Barakalar, 1.Nisan-1.Ağustos tarihleri arası, Saat 8' den 19' a kadar 1.Ağustos-1.Nisan tarihleri arası Saat 8'den 20'ye

---

²⁴ Oktay, a.g.k., s.88.

kadar açık olacaktı”²⁵

0 zamandan beri bu kurumlara katılan çocukların sayısı gittikçe arttı. Özellikle de 1852-1870 yılları arasında 1879 Eğitim Bakanı Jules Ferry ilkokullar içinde küçük çocuk sınıfları kurmayı uygun buldu. Eğitim kurumlarının kastedildiği *ecole maternelle* (Nursery school) terimleri kullanıldı.²⁶

Türkiye’ de ise 1913 yılında dönemin eğitim bakanı tarafından resmi okullar açılmaya başlanmış ve ülkenin her yerinde yaygınlaşması kararı alınmıştı. Bu kararlar uygulanamadı. Balkan ve ardın 1. Dünya savaşına yaşanmıştı.

“Fransa’da yuvaların sayısı arttıkça 1878 yılından başlayarak yöneticileri kız öğretmen okullarından yetiştirilmiştir.”²⁷

1881 de anaokulları ilkokullara dahil edildi ve 1886 da çıkarılan yasa ile okulöncesi kurumlar olarak tanımlandılar Burası çocuğun fiziksel ve manevi yönden olduğu kadar güç, zarafet ve karakter yapısı bakımından da geliştiği bir kurumdu.

1886 yılında Hachette Yayınevi Pauline Kergomard’ın ‘Okulda Anaokulu Eğitimi’ adlı eserini yayınlıyordu. 1887’de Pauline Kergomard’ın uğraşlarıyla bir eğitimsel program benimsendi. onun çabaları onu küçük çocuk okullarının kurucularından biri yaptı. 1910’da her ilde, bir anaokulları müfettişliği kuruldu, buraları bir bayan görevlinin sorumluluğuna verildi. Müfettişlerin anaokullarındaki pedagojik gelişim de belirgin rolleri oldu. 1920’ de çocuklara fiziksel egzersizler, solunum egzersizleri, oyunlar, müzik eşliğinde kademeli hareketler yaptırılmaya başlandı. Bu çalışmalar kısaca şöyle özetlenebilir: duyuşsal egzersizler, elle yapılan çalışmalar, öyküler ve hikâyeler üzerinde dil ve ezber çalışmaları, nesnelere inceleme çalışmaları, ilk ahlaki alışkanlıkların oluşmasını sağlamayı amaçlayan çalışmalar.²⁸

Türkiye’ de ise 1961 yılında okul öncesi eğitim İlköğretim Eğitim kanununda isteğe bağlı bir eğitim olarak kabul edilmiş. Yönetmeliği ise bir yıl sonra yayınlanmıştır. 1973 yılın da örgün eğitim sistemi içinde benimsenmiştir.

“Fransa’ da 1921’ deki bir resmi karar ile anaokulu öğretmenleri de ilkokul

²⁵ <http://hebergement.ac-patiers.fr> (08.11.2007)

²⁶ <http://www.eurydice.org/eurydice/files/dossier.html> (06.10.2007)

²⁷ Demirel, Ö., Karşılaştırmalı Eğitim, Ankara, 2000, s.43.

²⁸ <http://hebergement.ac-poitiers.fr> (08.11.2007)

öğretmenleri gibi benimsendi. 1939-1945 savaşı yıllarından önce, açık hava okulları açıldı.1948’de Fransa’nın girişiyle Dünya Okul Öncesi Eğitim Organizasyonu gerçekleştirildi. Bu organizasyonun amaçlarından biri de Fransız anaokullarının ve okul öncesi eğitimin çocuklara nasıl yardımcı olabildiğini dünyaya göstermekti. 1958 anayasasında eğitimle ilgili konuları kanunların belirleyeceği belirtilmiştir. 1975’ te Haby Law tüm 5 yaşındaki çocuklara anaokuluna gitme hakkı verdi.”²⁹

“1977’ de artık bayan öğretmenlere özgü bir alan olmaktan çıkan anaokullarında erkek öğretmenlerde görev alabiliyorlardı. Daha 1972 yılında, tüm yönleriyle ilkokulları yanı sıra veya meslek okullarını ve kolejleri kapsayan iki alanda yetiştirilmiş müfettişler erkek olabiliyorlardı.”³⁰

1980 yılında 4-6 yaşın, %100’ ü kabul edildi. 1989’ daki eğitim yasası ise tüm 3 yaşındaki çocuklara olabildiğince evine yakın bir anaokuluna veya bir küçük çocuk sınıfına ailesi isterse katılabilme hakkı verdi.³¹

1989 yasasından sonra, ilkokulların, anaokullarını da içine alan bir kaç yıllık dönemler şeklinde düzenlenmesi anaokulları için özel programlar hazırlanmasını da gündeme getirmiştir. 1995’ te anaokulu ve temel bilgiler okulunda yeni program uygulanmaya başlanmıştır.³²

Tarihçesinden anlaşılacağı gibi Fransa’ da okul öncesi eğitim tamamen yaygınlaşmış ve sistemsiz, eğitsel olarak oluşumunu tamamlamıştır. Günün gereklerine göre yenileşme çalışmaları yapmaktadırlar.

3. OKUL ÖNCESİ TARİHÇELERİN KARŞILAŞTIRMASI

Türkiye ile karşılaştırıldığında Fransız eğitim sisteminde okul öncesi eğitimin köklü bir geçmişi olduğu görülür. 1771 yılında Vojlar’ da kurulan Papaz Oberlin’ in okullarında (4-7 yaş çocuklar için) temel zihin ve el becerileri kazandırmak amaçtı.

Oysa Türkiye’ de okul öncesi eğitim 1908 yılından itibaren bazı illerde açılmaya başlandı ve bu yıllardan sonra Fransızca’dan okul öncesi eğitimle ilgili kitaplar çevrilmeye başlanmıştır. 1915 yılında ilk resmi yönetmeliği oluşmuştur. Öğretmen eğitimine de

²⁹ <http://eurydice.org/eurybase/files/dossier.html> (06.10.2007)

³⁰ <http://hebergement.ac.-poitiers.fr> (08.11.2007)

³¹ <http://www.eurydice.org/eurybase/files/dossier.html> (06.10.2007)

³² <http://hebergement.ac.-poitiers.fr> (08.11.2007)

başlanmıştır. 1. Dünya savaşı nedeniyle bu okullar kapatılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet döneminde 1927 yılında tekrar okul öncesi öğretmen okulu açılmış fakat okul öncesiyle ilgili etkili çalışmalar ve yaygınlaşmalar yapılmamıştır.

1837 yılın da Fransa’ da 2-6 yaş grubu çocuklar yürürlüğe giren yasayla kabul edilmeye başlandı ve bu uygulama halen devam etmektedir. Türkiye’ de ise 1913 yılında dönemin eğitim bakanı tarafından resmi okullar açılmaya başlanmıştı ve ülkenin her yerine yaygınlaşması kararı alınmıştır.

1878 yılında yuvaların sayısının artması üzerine bu okulların yöneticileri kız öğretmen okullarında yetiştirilmeye başlanmıştır. Fransa’da 1881’de okul öncesi eğitim, ilköğretime dahil edilmiştir. 1886 yılında okul öncesi yasal olarak tanımlanmıştır. Bugün aynı uygulama sürmektedir. Türkiye’ 1961 yılında İlköğretim ve eğitim kanununda isteğe bağlı bir eğitim olarak görülmüştür. Ana sınıfı ve anaokulları yönetmeliği 1962 yılında yayınlanmıştır.

1887 yılında okul öncesi eğitim programı kabul edilmiş, bu program 1995 yılına kadar uygulanmıştır. 1995de yeni program uygulanmaya konmuş ve bugün bu program yürürlüktedir. 1910 yılında her ilde bir anaokulu müfettişliği kurulmuştur. Türkiye’de okul öncesini ilköğretim müfettişleri denetler ve bu konuda zorluklar yaşanır. Türkiye’de 1973 yılında Milli Eğitim Temel Kanununun da okul öncesi Türk Milli Eğitimin örgün eğitim siteminde yer almıştır. İlköğretim birinci kademeye bağlı anasınıfları, bağımsız anaokulları şeklinde ve kız teknik eğitimlerde okul öncesi eğitimi verilerek yaygınlaşmaya çalışmaları yapılmıştır.

1989’da kabul edilen okul öncesi eğitim programı 1994 yılında yürürlükten kaldırılarak yeni bir okul öncesi program uygulamaya konmuş bu program da 2002 yılında kaldırılmış ve yerini bugün uygulanmakta olan “36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı”na bırakmıştır.

Türkiye’de okulöncesi eğitim ancak 1992 yılında, çocukların bu yaştaki eğitiminin öneminin anlaşılması ve etkili ve hızlı yaygınlaşma sağlamak amacıyla; merkez teşkilatta ayrı bir genel müdürlük olarak kurulmuştur. Mayıs 1996’da 5-6 yaşın ilköğretim bünyesi içine alınması yaygınlaştırılması ve programların düzenlenmesi kararı alınmıştır.

Fransa da 1881 yılından itibaren okulöncesi eğitim farklı bir boyut olarak ilköğretim sistemi içindeki yerini almıştır. 1921’de resmi bir karar ile anaokulu

öğretmenliği İlkokul öğretmenleri gibi benimsendi.1948’ de Fransa’ nın girişimi ile Dünya okul öncesi eğitimi organizasyonu gerçekleştirildi. 1975 yılında 5 yaşındaki tüm çocuklara anaokuluna gitme hakkı verildi. Fransa’da 1980 yılında 4-6 yaş okullaşma oranı %100’e ulaşmıştır. 1989’ da 3 yaşındaki çocuklar isterse anaokuluna katılma hakkı verildi.Oysa Türkiye de 1980’li yıllarda bu andaki okullaşma oranı %3 tur. 2007 yılında okullaşma oranı da Türkiye’de %25’ tir. Bu durum kesintili olsa dahi yüzyılı aşkın bir tarihi olan okul öncesi eğitim için çok düşük bir sonuçtur.

4.TÜRKİYE VE FRANSA’ DA OKUL ÖNCESİ YÖNETMELİĞİNİN KARŞILAŞTIRMASI

4.1. Amaç, Kapsam, İlkeler ve Çalışma Kuralları

Tüm eğitim sistemlerinde ister merkezi, ister federal yapıda olsun kuralları belirleyen yönetmelikler bulunmaktadır. Aşağıda Okul Öncesi Eğitimi yönetmeliklerini ana hatlarıyla inceleyeceğiz.

Birinci olarak Türkiye’de amaç, kapsam, dayanak, ilkeler ve çalışma kurallarının ele alacağız.Bizim ülkemizde son yüzyılda gelişmeye başladığı için daha ayrıntılı olarak kurallar belirtilmiştir.

“Amaç; Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel okul öncesi eğitim kurumlarının kuruluş, yönetim, eğitim, görev ve işleyişi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam: Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel okul öncesi eğitim kurumlarının kuruluş, yönetim, eğitim, görev ve işleyişi ile ilgili esasları kapsar.

Dayanak: 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun, 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararınameye dayanılarak hazırlanmıştır.

Okul Öncesi Eğitim Kurumu: Okul öncesi çağı çocuklarına eğitim veren resmî ve özel okul öncesi eğitim kurumunu.”³³

Okul: Anaokulu ile bünyesinde uygulama sınıfı ve ana sınıfı bulunan her

³³ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Kurumlar Yönetmeliği, Ankara, 2006, s.1.

derece ve türdeki Anaokulu: 36-72 ay çocuklarının eğitimi amacıyla açılan okulu, Ana sınıfı: 60-72 ay çocuklarının eğitimi amacıyla örgün eğitim kurumları bünyesinde açılan sınıfı, Uygulama Sınıfı: 36-72 aylık çocukların eğitimi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitimle ilgili program uygulayan eğitim öğretim kurumları bünyesinde açılan sınıfı, Tam Gün Eğitim: Anaokulları ile uygulama sınıflarında aynı çocuk grubuna yönelik olarak günün sabah ve öğleden sonraki bölümlerini kapsayacak ve öğretmenlerin günlük çalışma saati süresini aşmayacak biçimde okul müdürlüğünce düzenlenen zaman çizelgesine göre yapılan eğitimi, Yarım Gün Eğitim: Okul öncesi eğitim kurumlarında günde 6 çalışma saati süresini aşmayacak şekilde sabah veya öğleden sonra yapılan eğitimi, İkili Eğitim : Okul öncesi eğitim kurumlarında, her grupta bir öğretmen olmak ve günde 6 çalışma saati süresini aşmamak kaydıyla sabah ve öğleden sonra yapılan eğitimi, Çalışma Saati Süresi: Okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin günlük çalışma saatleri ile aylık ve ek ders ücretlerinin hesaplanmasına esas olan 50 dakikalık süredir,³⁴

Müdür: Anaokulu müdürü ile ana sınıfı ve uygulama sınıflarının bağlı bulunduğu okulun müdürünü, Müdür Yardımcısı: Anaokulu müdür yardımcısı ile ana sınıfı ve uygulama sınıflarının bağlı bulunduğu okulun müdür yardımcısını, Öğretmen: Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmeni, Usta Öğretici: Millî Eğitim Bakanlığı Kurumlarında Sözleşmeli veya Ek Ders Görevi ile Görevlendirilecek Uzman ve Usta Öğreticiler Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak görevlendirilen kişiyi, Öğretmenler Kurulu: Okul öncesi eğitim kurumlarında görevli yönetici ve öğretmenlerden meydana gelen kurulu, Zümre Öğretmenler Kurulu: Okul öncesi eğitim kurumlarında aynı yaş grubu çocukların eğitiminden sorumlu öğretmenlerden oluşan kurulu, Veli: Çocuğun ana veya babasını, vasisini ya da yasal sorumluluğunu üstlenen kişiyi ifade eder.³⁵

İkili eğitim, usta öğretici ve belirtilen hususlar Fransa'daki yönetmelikler yoktur. Türkiye'de yeterli sayıda bina ve kadrolu öğretmen olmamasından dolayı ikili eğitim ve usta öğreticiyle bu sorunlar giderilmeye çalışılmaktadır.

“Kuruluş: Mecburî ilköğretim çağına girmemiş çocukların eğitimini kapsayan ve isteğe bağlı olan okul öncesi eğitim kurumları, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak; ilgili Yönetmelikler doğrultusunda il millî eğitim

³⁴ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Kurumlar Yönetmeliği, a.g.k., s.3.

³⁵ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Kurumlar Yönetmeliği, a.g.k., s.4.

müdürlüğünün teklifi ile Valilikçe açılır ve aynı usulle kapatılır.

Okul Öncesi eğitimin Amaçları: Madde 6 Okul öncesi eğitiminin amaçları, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak :

Çocukların Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisini benimseyen, millî ve manevî değerlere bağlı, kendine güvenen, çevresiyle iyi iletişim kurabilen, dürüst, ilkeli, çağdaş düşünceli, hak ve sorumluluklarını bilen, saygılı ve kültürel çeşitlilik içinde hoşgörülü bireyler olarak yetişmelerine temel hazırlamak amacıyla çaba göstermek,

Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,

Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,

Çocuklara sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi davranışları kazandırmak,

Çocuklara hayal güçlerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışlarını kazandırmak, Çocukları ilköğretime hazırlamaktır.”³⁶

Yukarıda belirtilen amaçların hemen hepsi Fransızların da amaçlarında bulunmaktadır.

“Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri: Çocukların bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal, kültürel, dil ve hareket gibi çok yönlü gelişimlerini destekleyecek eğitim ortamı hazırlanır. Eğitim etkinlikleri düzenlenirken; çocukların yaşları, gelişim özellikleri, öğrenme hızları, ilgileri, gereksinimleri ile okulun ve çevrenin imkânları dikkate alınır.Çocukların; beslenme, uyku, öz bakım becerileri, doğru ve sağlıklı temel alışkanlıklar kazanmalarının yanında doğa sevgisiyle çevreye duyarlı olmaları da sağlanır. Eğitim etkinlikleri; çocukların, sevgi, saygı, iş birliği, katılımcılık, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirici nitelikte olur. Eğitim, sevgi ve şefkat anlayışı içinde yürütülür. Çocukların öz güvenlerini kazanmaları için ceza, baskı uygulanmaz, kısıtlamalar yapılmaz. Eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesinde belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı tespit edilir. Plânlama yapılırken bu sonuçlar dikkate alınır. Çocukların kendilerini ifade ederken; Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarına öncelikle önem verilir. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı

³⁶MEB, Okul Öncesi Eğitimi Kurumlar Yönetmeliği, a.g.k., s.2.

hazırlanması için çaba gösterilir. Oyun, çocuklar için en uygun öğrenme yöntemi olarak uygulanır. Eğitim programı hazırlanırken ailelerin eğitime etkin katılımı sağlanır. Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilir. ³⁷

“Çalışma Kuralları: Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim yılı süresinin 180 iş gününden az olmaması esastır. Ancak, 180 inci iş gününün haftanın ilk üç iş gününe rastlaması durumunda, eğitim yılı bitim tarihi, bir önceki haftanın son iş gününe alınarak kısaltılabilir. Kurumların eğitim öğretim yılı içinde eğitime açılması ve zorunlu olarak eğitime ara verilmesi durumlarında bu süre aranmaz.

Bir gruptaki çocuk sayısının 10 dan az, 20 den fazla olmaması esastır. Çocuk sayısı fazla olduğu takdirde ikinci grup oluşturulur. Ancak, her bir grubun azamî çocuk sayısı dolmadan yeni grup oluşturulamaz. Tek ana sınıflarında ve uygulama sınıflarında ise sınıf kapasitesi dikkate alınarak çocuk sayısı 25 e kadar çıkarılabilir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklar için düzenlenen eğitim etkinliklerinin aralıksız olması esastır. Bir çalışma saati süresi 50 dakikadır. Tam gün eğitim yapılan bağımsız anaokulu ve uygulama sınıflarında öğle yemeği için 60 dakika ara verilir. Bu kurumlarda binanın fizikî durumu, kapasitesi, personel sayısı, çevre şartları, velilerin istekleri ve çocuk sayısı göz önünde bulundurularak

Anaokulları ve uygulama sınıflarında tam gün eğitim ile ikili eğitimden biri veya her iki eğitim şekline bir günlük eğitim süreci içinde yer verilebilir.

Ana sınıflarında ikili eğitim yapılması esastır. Ancak, normal öğretim yapılan ve ikinci grup oluşturacak sayıda çocuk bulunmayan okullarda okulun öğretim şekline uygun olarak da eğitim yapılabilir.”³⁸

“Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenlerin çalışma saatleri, Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen ve Yöneticilerinin Ders ve Ek Ders saatlerine İlişkin Karar ile Okul Öncesi Eğitim Programına uygun olarak tam gün eğitimde bir günde en çok 9, haftada 42 çalışma saati süresini, ikili ve yarım gün eğitimde ise bir günde 6, haftada 30 çalışma saati süresini geçmeyecek şekilde okul yönetiminin düzenlenir.”³⁹

Fransa’ da okul öncesi yönetmeliği Türkiye’ deki gibi çok ayrıntılaşmamıştır genel

³⁷ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Kurumlar Yönetmeliği, a.g.k., ss.3-5.

³⁸ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Kurumlar Yönetmeliği, a.g.k., s.6.

³⁹ MEB, Okul Öncesi Eğitimi Kurumlar Yönetmeliği, a.g.k., s.7-8.

kurallar belirlenmiş olup okulların iç yönetmeliği ile okul kurulları tarafından genel kurallara aykırı olmayan düzenlemeler yapılır.

“Fransa’ da Okul hayatı 1990 tarihli anaokullarının ve ilkokulların kuruluş ve çalışmaları ile ilgili kararname de belirtilen amaçlara ulaşılabilecek şekilde düzenlenmiştir.

Bakanlık yönetmeliği çocukların motivasyonunu arttırmak için öğretmenlere ve yöneticilere öneriler sunmaktadır. Anaokulu çocuğun sosyalleşmesinde birincil bir rol oynar. Çocuğun gelişimini sağlamak için bütün olanaklar seferber edilmektedir. Bu nedenle çocuğa hiç bir ceza uygulanmamalıdır ve çocuklar hiç bir zaman gözetimsiz bırakılmamalıdır.”⁴⁰

Öğretmenin, öğrenciye veya ailesine karşı ilgisiz, küçümser, çocuğun duyularını rencide edecek herhangi bir harekette bulunması kesinlikle yasaktır. Öğrencilerde, tıpkı aileleri gibi, öğretmenin görevine ve kişiliğine, arkadaşlarına veya onların ailelerine karşı saygılı olmak zorundadır. Çocuklardan biri uyumsuzluk gösterdiği zaman, çocuğun durumu öğretmenler kuruluna bildirilir. Kurulda, okul doktoru ve veya okul psikologu eşliğinde gözlem yaparak kararlarını bildirir. Müdür, Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişinin ortak kararı sonucu ve ebeveynlerin işbirliğiyle çocuğu okuldan geçici olarak uzaklaştırma kararı alınabilir. Bu durumda çocuğu en uygun zamanda okul hayatına geri döndürmek için aile ile öğretmenler kurulu iletişim halinde olurlar.⁴¹

Türkiye’ de yukarıdaki gibi bir düzenleme yazılı olarak belirtilmemiştir. Pratikte yaşanır. Bu düzenleme Fransa’ nın çok yabancı göç almasından dolayı yaşanan zorluklar karşısında düzenlenmiş olabilir.

Fransız Anayasası’ nda eğitim tek bir maddede Eğitim konularını yasalar belirler biçiminde, Türkiye Anayasasında ise eğitim geniş şekilde ele alınmıştır 41, 42, 59, 62 maddelerde aile eğitimi, eğitim-öğretim hakkı, ana dil ve yabancı dil öğretimi vatandaşların ruh ve beden sağlığı ve yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının eğitimi üzerinde durulmuştur

Türkiye Anayasasında eğitim bu kadar ayrıntılı olarak ele alınması, eğitimin anayasa bir hak olması gerçeğine vurgu yapması bakımından önemlidir.

Yukarıda tarihi süreç gözden geçirildiğinde Fransa’da okul öncesi eğitim 1771-

⁴⁰ Maeyenes, C., - Lassalas, - P., - Deciran, P., Guide Tout Que Vous Devez, Savoir Pour Gener Votre Ecole, Poitiers, 1988, ss.18-21.

⁴¹ Vade Mecum, De La Reglementation Pour L’Ecole Primaire, Grenoble, 2002, s.3.

2007 tarihleri arasında yaklaşık iki buçuk asırlık bir süreyi kapsamaktadır. Toplumun ihtiyaçlarının sonucunda ortaya çıkan ve kesintiye uğramayan eğitim zaman için de yenilenecek kanun, yönetmelik ve kararnamelerle düzenlenmektedir. Türk eğitim sisteminde ise okul öncesi eğitim sistemi 1900'lü yılların başından günümüze değin, bir asırlık zaman içinde, toplumun fertleri ihtiyaç duymaksızın, eğitimin temel gereği olarak yöneticiler tarafından yasal, yönetsel ve kurumsal gelişme göstermiş, kesintiye uğramış ve değişiklikler göstermiştir. Cumhuriyet dönemiyle birlikte eğitimde tümenden yeni bir yapılanmaya gidildiği için eğitimin hedeflerine ulaşabilmek amacıyla eğitim şuraları ve kalkınma planlarında bu alana ayrıntılı şekilde yer verilmiştir.

Türkiye' de okulöncesi eğitimle ilgili yasalar sistemin işleyişini ve eğitim programlarını düzenlemektedirler. Fransa' da eğitim içeriğini düzenlemeye yöneliktir.

Her iki ülkede de okul öncesi eğitim yönetmeliği bulunmaktadır. Fransa' daki düzenleme İlkokul ve anaokullarını kapsayan İlköğretim yönetmeliğinde anaokullarına yönelik 2. madde yer almaktadır.

Türkiye okul öncesi eğitim yönetmeliğinde okul öncesi eğitimin amaç, kapsam ve ilkeleri, eğitim yılı, şekli, tüm çalışan personelin görevleri, kayıtlar mali yükümlülükler, okulun ve sınıfların içi ve dış düzenlemeleri öğrencilerin değerlendirilmesi, veli katılımları ayrıntılı bir şekilde ele alınırken, Fransa İlkokul yönetmeliğinde amaç ve ilkelere yer verilmiştir. Amaç ve ilkeler 1990 tarihli anaokullarının ve ilkokullarının genel amaçlarını belirleyen kararnamede açıklanmıştır: öğrencinin devam durumu, okul saatleri, bina kullanımı sorumluluk, temizlik güvenlik, çocukların okula giriş çıkışları, aile katılımları,geziler öğretmen ve okul toplantıları, aile birliği, okul sağlığı, okul yada sınıfta duvara asılacak belgeler ve gezilerdir.

Türkiye' de okulöncesi eğitimin amaçları kısmında çocuklara anadili öğretilmesi vurgulanmıştır. Fransa' da ise anadilinin sözlü ve yazılı öğretimine vurgu yapılmıştır. İki ülkede de çocuğun yaşama dair temel becerilerinin geliştirilmesine ve farklı çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı sağlanarak ilkokulla hazırlanmalarını sağlamaktır. Fransa' da ayrıca özel eğitim gerektiren çocukların erken teşhis ve tedavisinin de sağlanabilmesi de belirtilen amaçlar arasındadır.

4.2. Okul Öncesi Eğitimde Kayıt, Kabul

Kayıt ve kabul işlemlerindeki prosedür birbirine benzemektedir. Aşağıda bu maddeler açık bir şekilde verilmiştir.

Birinci olarak Türkiye’deki kayıt: okul öncesi eğitim kurumlarında yıllık çalışma takviminde belirtilen sürelerde yapılır. Ancak fiziksel kapasitenin uygun olması durumunda, eğitim yılı içinde de çocukların kayıtları yapılabilir.

“Kayıt Kabul Esasları: Anaokulu ve uygulama sınıflarına, kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonuna kadar 36 ayını dolduran ve aynı yılın aralık ayı sonuna kadar 72 ayını doldurmayan çocuklar kaydedilir. Ana sınıflarına, aralık ayı sonuna kadar 60 ayını dolduran çocuklar ile aynı yılın aralık ayı sonuna kadar 72 ayını doldurmayan çocuklar öncelikle kaydedilir. Bu yaş grubu çocukların sayısı yeterli olmadığı takdirde, 48-60 ay çocukların da ana sınıflarına kayıtları yapılabilir. Rehberlik araştırma merkezlerinde oluşturulan Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca düzenlenen rapor sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarına yerleştirilmeleri uygun görülen 36-72 aylık çocuklar, ağır ve çok ağır düzeyde zihinsel ve birden çok yeter sızlığı olmamak şartıyla 10 çocuk bulunan sınıflarda ikiden, 20 çocuk bulunan sınıflarda ise birden fazla olmayacak şekilde kaydedilirler. Çocukların, ailelerinin ikamet ettikleri yere en yakın okul öncesi eğitim kurumuna kaydedilmeleri esastır. Ancak, belgelendirilmek kaydıyla çalışan anne babalar çocuklarını, boş kontenjan olması ve Çocuk Yerleştirme Komisyonunca uygun bulunması durumunda iş yerine en yakın okul öncesi eğitim kurumuna da kayıt yaptırabilirler”⁴²

Türkiye’deki yönetmelikte, Fransız’larda olmayan bir de seçici komisyon bulunmaktadır.

“Seçici Komisyonun Görevleri: Kayıtların başlamasından 15 gün önce okul müdürünün teklifi ve il/ilçe millî eğitim müdürlüğünün onayı ile okul müdürü başkanlığında varsa müdür yardımcısı/bölüm şefi ve sene sonu öğretmenler kurulu toplantısında seçilen iki öğretmenden seçici komisyon oluşturulur. Kurumun fiziksel koşullarını, kapasitesini ve önceki yıldan devam eden çocukları da dikkate alarak okula alınacakların sayısını tespit eder. Kız ve erkek çocukların sayı itibarıyla gruplara dengeli olarak dağılımını sağlar. Şehit, harp malûlü, gazi çocukları, anne ve babası veya

⁴²MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.9.

bunlardan birisi ölmüş yada anne babası ayrılmış, ekonomik durumu yetersiz olan ailelerin çocukları ile özel eğitim gerektiren çocuklara öncelik tanır. Başvuruların fazla olması durumunda velilerin huzurunda kur' a çekimi yapar. Kurumlara, kapasitenin 1/10 u oranında şehit, malûl, gazi ve yoksul aile çocukları ücretsiz kabul edilir. Bu şartları taşıyanlardan ücretsiz kayıt yaptırmak isteyenler, Ek 5 inceleme formunu doldurup belgeleriyle birlikte seçici komisyona teslim ederler. Seçici komisyon, bu formdaki bilgileri belgeye dayalı olarak inceler, ücretsiz kayıt yapıp yapılmayacağına karar verir.”⁴³

Kayıt için Alınacak Belgeler: Okul öncesi eğitim kurumlarına alınacak çocukların kayıt şartları, kayıtların başlayacağı tarihten 15 gün önce okulun uygun bir yerinde görülebilecek şekilde ilân edilir. Kayıt için istenen belgeler; Başvuru formu, Nüfus cüzdanı örneği, sayılan belgeler, Dört adet fotoğraf, Aşı kartı, Velilerden çocukların kişisel kullanımları dışında hiçbir malzeme ve araç istenmez. Veli Zorunluluğu: Kurumlara kabul edilen her çocuğun bir velisi olur. Veli, çocuğun okula zamanında teslim edilmesini, günlük eğitimin bitiminde teslim alınmasını sağlar ve çocukla ilgili diğer yükümlülükleri yerine getirir.⁴⁴

“İkinci olarak Fransa’ da Kabul ve Kayıt koşullarıyla ilgili maddeler: Anaokulunda kabul edilecek çocuklar eğitim yılı başında 2 yaşında olmalıdır, sonraki haftalarda ve 31 aralık tarihine kadar 2 yaşını dolduracak çocuklarda ayrılan sınırlı yer sayısınca, doğum tarihleri göz önüne alınarak kabul edilirler. Kayıtlar, sağlık karnesi, aile doktoru belgesi, evlenme cüzdanı veya nüfus cüzdan sureti kontrolüyle okul müdürü tarafından yapılır. Çocuğun tüm zorunlu aşılarını olduğunu (Difteri, tetanoz, çocuk felci, verem) ya da ona zarar verebilecek durumları belirten bir belge ve okulun bağlı bulunduğu belediyeden bir kayıt belgesi, okul müdürü tarafından istenir . Okul müdürü kayıtlardaki tüm bilgilerin doğru ve güncel olmasına dikkat eder. Yasal hakları dolayısıyla anasınıflarına kabul sırasında yabancı uyruklu çocuklara karşı hiçbir ayırım yapılamaz. Bu sıralama koşullarının hepsi okula ilk kayıt sırasında geçerlidir. 6 yaşını dolduran (Aralık ayında) çocuklar ilkokula kabul edilmektedir. Okul değiştirme sırasında eski okulundan kayıt silme belgesi verilir. Ayrıca ailelerin imza atarak aldığı okul dosyası verilir.”⁴⁵

Fransa’ da bizdeki gibi seçici komisyon bulunmamaktadır. Fransa’da başvuran

⁴³MEB Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.10.

⁴⁴MEB Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.11.

⁴⁵Vade Mecum, a.g.k., s.1.

çocuklardan karma sınıflar oluşturulur. Ücret alınmadığı için bununla ilgili maddeler yoktur.

4.3. Okul Öncesi Eğitimde Devam Devamsızlık

Tüm eğitim sistemlerinde ,örgün eğitim kurumlarının hemen hepsinde devam takip ve onunla ilgili belli prosedürleri bulunmaktadır.İlk olarak Türkiye’deki maddeleri sıralayacağız:

“Devam-Devamsızlık: Kayıtları yapılan çocukların kuruma günlük eğitimi aksatmayacak şekilde devam etmelerinin sağlanması esastır. Ancak özel eğitim gerektiren çocukların sosyal uyum ve gelişim özelliğine göre günlük devam sürelerinde esneklik sağlanır.Özürsüz olarak aralıksız 10 gün okula devam etmeyen çocuğun velisi okul müdürlüğüne yazı ile uyarılır. Bu uyarıya rağmen özürsüz olarak aralıksız 20 gün okula devam etmeyen ve devam ettiği hâlde belirtilen süre içinde ücretleri yatırılmayan çocukların kaydı silinir. Bu durum veliye yazılı olarak bildirilir.”⁴⁶

Hastalık Sonrası Okula Devam: Bulaşıcı bir hastalık nedeniyle okula devam edemeyen çocuklar, sakınca olmadığına ilişkin sağlık kuruluşlarından alınacak tabip raporu ile kuruma devam edebilirler.

Türkiye’ de bir gruptaki öğrenci sayısının 20’ den fazla olmaması esastır. Tek anasınıflarında ve uygulama sınıflarında sınıfın kapasitesi dikkate alınarak çocuk sayısı 25’ e çıkarılabilir.

“Fransa’ da bir gruptaki öğrenci sayısı 22-29 arasında değişmektedir. Fransa’da anaokullarına kayıt yaptırıldığı zaman ailelerden çocuklarını, mümkün olduğunca okula göndermeleri istenmektedir, Ama ilkokullarda devam zorunluluğu vardır. Öğretmen her gün yoklama yapar. Ailelerle, devam konusunda sürekli görüşülmektedir. Gerekli görüldüğü durumlarda doktor belgesi istenir. Sürekli bir devamsızlık halinde çocuğun kaydı silinmektedir. Karar, öğretmenler kurulu ve öğretmenin ortak kararıyla alınıp aileye bildirilir. Fransa’da saatler: Anaokulu etkinlik saatleri ile ilkokulun saatleri 1969 ve 1985 tarihli kararlarla belirlenmiştir.”⁴⁷

Eğitim bölgesi müfettişi, milli eğitim bakanlığı yetkilisi, bölge milli eğitim kuruluna ve ilgili belediyelere danışarak, okula giriş ve çıkış saatlerini düzenler. Okulların listesi, eğitim bölge müfettişinin kendileri için belirlediği ders saatleri ile birlikte

⁴⁶ MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.11.

⁴⁷ Maeyenes, a.g.k., s.12.

yönetmeliğe iliştirilir. Bu listede iki tür okul vardır. Ders saatleri, ulusal yönetmeliğe uygun olanlar okul saatlerinin, düzenlenmesinde, ulusal kurallara uymayanlar.⁴⁸

Türkiye’deki yönetmeliklerde ders saatlerinin alt ve üst sınırları ne kadar olacağı belirtilmemiştir. Bu durumu öğretmen çocukların ihtiyaçlarının göz önüne alarak belirleyeceği vurgulanmıştır. Ayrıca ülkemizde okul öncesinde teneffüs saati bulunmamaktadır.

Fransa’da haftalık ders saatleri ilkokulların ve anaokullarının 2002 yılında 9 yarım gün üzerinden 26 saat olarak belirlenmiştir. İlkokullardaki ders saatleri çizelgesi aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir (Haftada 26 saat). Gündelik etkinlikler değişik ders saatleri içinde gerçekleştirilir; bu etkinliklere ayrılan zaman o ders saatlerinin içinde yer alır. İlkokullarda teneffüs saatleri; her yarım gün için 15 dakika olarak belirlenmiştir. Anaokulunda, teneffüs süreleri her yarım günde 15 dakika, 30 dakika arasında değişebilir. 22 Şubat 1995 tarihli kararla belirlenen anaokulu saatleri, yavaş yavaş yürürlüğe giren karara uygun hale getirilecektir.⁴⁹

Temel eğitimi derinleştirme dönemi (ilkokulun birinci sınıfı ve anasınıfıdır).

---

⁴⁸ Vade Mecum, a.g.k., s.2.

⁴⁹ Vade Mecum, a.g.k., s.4.

Tablo 1 İlkokullardaki Ders Saatleri

ALANLAR	AYRILAN ENAZ SÜRE	AYRILAN EN FAZLA SÜRE
Konuşma ve Fransızca	9 saat	10 saat
Ortak Yaşam	0.30 dk (haftalık)	
Sayısal	5 saat	5 sat 30 dk
Çevreyi Tanıma -	3 saat	3 saat 30 dk
Yöresel ve Yabancı Dil	1 saat	2 saat
Sanat Eğitimi	3 saat	
Spor Eğitimi	3 saat	
Gündelik	Ayrılan en az süre	
Okuma ve Yazma	2 saat 30 dk	

Kaynak: Vade Mecum, Dela Reglementation Pour L'Ecole Primaire, Grenoble, 2002, s.5.

Öğretmenler giriş saatinden 10 dakika önce okulda hazır bulunmak zorundadır. Öğretmenlerin son öğrenci gitmeden okuldan ayrılmamaları esastır. Anaokulu çocukları her günün sonunda veya yarım günün sonunda ebeveynleri tarafından veya onların yazılı olarak belge verdiği ve bizzat müdürle tanıştırdıkları kişi tarafından alınırlar. Eğer ebeveynler her ders çıkışı çocuklarını görmek isterlerse okul konseyinden fikir alan müdür, kısa süreli (5-10 dakika gibi) izinler vermektedir. Okul içi yönetmeliklere bu durumun yazılması önerilir. Bakanlık yönetmeliği ile belirlenen anaokulu giriş ve çıkış saatleri, ancak belediye başkanı ve eğitim bölge müfettişinin onayıyla yerel (bölgesel) nedenlerden dolayı bu saatler, yukarıda belirlenen gün ve saat sürelerini azaltmamak koşuluyla değiştirilebilmektedir.⁵⁰

Türkiye' de özürsüz olarak okula 20 gün aralıksız gelmeyen ya da ücreti belirtilen süre içinde yatırılmayan çocukların kaydının silineceği yönetmelikçe bildirilmiştir.

⁵⁰ Vade Mecum, a.g.k., s.5.

Fransa’da ise ailelerden mümkün olduğunca çocuklarını okula göndermeleri istenmektedir. Devlete bağlı anaokulları Fransa’da ücretsiz olduğu için ücret ödememe konusuna bağlı bir okuldan uzaklaştırma söz konusu değildir. Fransa’da sürekli devamsızlık halinde öğretmenler kurulu kararıyla, çocuğun kaydı silinir. İki ülkede öğrencilerin devamlarını kurallar koyarak sağlamaya çalışmaktadır.

Türkiye’ de okulöncesinde, yarım gün eğitim yapan kurumlarda 6 eğitim saati (50 dakika) üzerinden, tam gün eğitim yapan kurumlarda ise bir günde en çok 9 eğitim saati üzerinden 5 gün eğitim verilmektedir. Türkiye’ de anaokulları başlangıç ve bitiş saatleri sabittir. Fransa’ da ders saatleri ulusal yönetmeliğe uyan ve uymayan (bölge müfettişi, bakanlık yetkilisi, bölge milli eğitim kurulu ve belediyelere danışılarak okula giriş çıkış saatleri düzenlenir. Belirlenen saatlerin sürelerini azaltmamak koşuluyla) iki tip düzenleme yapılmaktadır. Fransa’ da okulöncesi eğitim haftalık eğitim programı 9 yarım gün (26saat) üzerine bina edilmiştir. Fransa’ da haftada yarım gün çocuğun evinde, yakın çevresi ve ailesiyle bulunması eğitim bilimsel bakımından yararlı kabul edilebilir. Ayrıca öğretmen açısından da olumlu bir öğedir.

Her iki Ülkede de, evden okula gidiş-gelişler ve çocukla ilgili insanlar konusunda kesin kurallar getirilerek yönetmelikte bildirilmiştir.

4.4. Binanın Kullanılması ve Güvenlik

Türkiye’ deki yönetmelikte bununla ilgili bir madde bulunmaktadır. Fransızlarda bu konuyla ilgili ayrıntılı açıklamalar vardır.

“Türkiye’de anaokulu binaları amacı dışında kullanılamaz. Hangi nedenle olursa olsun, projede belirtilen kullanım alanlarında izinsiz değişiklik yapılamaz.”⁵¹

“Dikkatli ve özenli planlanmış eğitim ortamları okul öncesi eğitim programlarının en iyi şekilde uygulanmasında büyük önem taşır. Güvenli ortam :Çocuklar sürekli olarak çevrelerini keşfederler. Bu, öğrenmenin en önemli yoludur ve teşvik edilmelidir. Oyun alanları ve oyun alanlarında kullanılan malzemeler, çocuklardaki yaralanmaların önemli bir bölümünü oluşturur. Güvenli bir çevre düzenlemesi, çocukların buluşlarına izin verirken yaralanmaların önlenmesinde etkili olur. Okul binalarının tümü ve binalarda bulunan gereçler müdürün sorumluluğundadır. Okul binalarındaki gereçler, eğitim materyalleri okul

⁵¹ MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.38.

arşivi, okul iç yönetmeliğinde belirlenen koşullarla güvence altına alınmıştır.”⁵²

Fransa’ da bina kullanımı sorumluluk daha detaylıdır Türkiye’dekinden. Ders dışında farklı amaçlar için belediye tarafından kullanılabilir.

Okul, devletin mali desteğiyle yapılmış olsa da, belediyeye ait bir bina ve mülktür. Belediye, binaların sahibidir, yapımlarından, büyütülmesinden, tadilatlarından. donatılmalarından ve işletilmelerinden sorumludur. Belediye Başkanı, okul kurulunun ve gerekli gördüğünde binada hak sahibi ortakların izniyle, belediye ye ait alanda bulunan okul binalarını, ders saatleri dışında, eğitimsel sosyal ve sportif etkinliklerin düzenlenmesinde kullanabilir. Etkinlikler, binaların yerleşimine ve düzenine uygun olmalıdır. Bu etkinlikler, eğitim, spor ve kültür amaçlı olup aynı zamanda, kamusal ve laik bir misyon içermelidir. Devletin belirlediği işlevlerin ve eğitimin yerine geçmelidir ve bunlara zarar vermemelidir. Dileyen tüm öğrencilerin katılımını sağlayacak, maddi koşullarda düzenlenmelidir. Bu etkinlikle katılım, bu konuda bilgilendirilen öğrencilerin ve ailelerin isteğine bağlıdır.⁵³

İki ülkeyi karşılaştırdığımızda: Türkiye’de okul binalarında güvenlik ,temizlik, bakım ve onarım olarak okul müdürü sorumludur. Türkiye’de okul binalarının amacı dışında kullanılması yasaklanmıştır. Okulun ders saatleri dışında kullanılması okul aile birliği ve resmi onaylarla mümkündür. Ve bu pek yaygın değildir. Fransa’da ise okul binalarını devlet yaptırrsa bile işletme yetkisi belediyelerdedir. Binaların her türlü ihtiyaçları belediyeler tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca belediyeler eğitim saatleri dışında eğitsel ve kültürel amaçlar için okul binasını kullanabilme yetkisine sahiptir.

Ülkemizde temizlik ve yardımcı hizmetleri okul kendi maddi imkanlarıyla karşılamaktadır. Fransa’da ayrıca çocuklara vücut temizliği öğreten personele yardım etmekle görevli bir uzman belediye personeli bulunmaktadır.

Ülkemizde okulda güvenlik sağlanması için giriş çıkış kontrolü ve sivil savunma tedbirleri (yangın, deprem ve sel gibi tatbikatları yapılmaktadır.) genel yönetmelikler bulunmaktadır Türkiye’de binaların denetimini ilköğretim müfettişleri yapmaktadır. Fransa’da okul içi yönetmeliklerinde bazı materyaller ve nesnelere okula getirilmesi yasaklanmaktadır. Ayrıca okullarda güvenlik tatbikatları yapılarak, binalar yerel güvenlik

---

⁵² Maeyenes, a.g.k., s.22.

⁵³ Maeyenes, a.g.k., s.86.

komisyonu tarafından denetlenmektedir.

Hijyen Güvenlik: Fransa’ da okullarda hijyene çok önem verilir. Bu konuda standartlar belirlenmiştir.

“Okulun iç yönetmeliği hijyen konusunda genel ölçütler belirler. Anaokullarında bina temizliği her gün yapılmaktadır. Çocuklarda öğretmenleri tarafından günlük temizlik ve düzen konusunda teşvik edilmektedirler. Anaokullarında çocuklara vücut temizliği öğreten personele yardım etmekle görevli bir uzman belediye personeli bulunmaktadır. Yürürlükteki yönetmelik uyarınca okullarda güvenlik egzersizleri yapılmaktadır. Bunalar yerel güvenlik komisyonu tarafından denetlenir.Okulun iç yönetmeliğinde bazı materyallerin ve nesnelerin okula getirilmesi yasaklanabilir.”⁵⁴

Gözetim Denetim : Okul binalarının konumu, bu binaların içinde ve dışında yapılan etkinliklerin nitelikleri göz önünde bulundurularak, çocuklar sürekli gözetim altında tutulur ve güvenlik sağlanır. Çocukların Sabah Alımı ve Akşam Ailelerine Teslim Edilmesi :Giriş saatinde (ders başlangıcından 10 dakika önce). Çıkış saatinde ayrıca teneffüslerde çocukların gözetimi öğretmenler kurulu tarafından belirlenen, öğretmenler tarafından gerçekleştirilir.Anaokulu çocukları her günün sonunda ya da yarım günün sonunda ebeveynleri veya ebeveynlerin yazılı olarak belge verdiği ve bizzat müdürle tanıştırdıkları kişiler tarafından alınır. Sabah ve akşam almanın özel durumları okulun iç yönetmeliğinde belirtilir. Okulun iç yönetmeliğinde belirtilen saatlerde her dersten sonra ebeveynler çocuğunu almakta ısrar ettiğinde, öğretmenler kurulu onayıyla müdür bir haftadan fazla olmamak koşuluyla çocuğa geçici uzaklaştırma verebilir.⁵⁵

Tablo 2 Gözetim ve Denetimin Düzenlenmesi

ÖZEL DURUMLAR	RESMİ METİN ALINTISI	PRATİK BİLGİLER
	Temel ilke Tepki verilmeyen durgun, materyallerle çalışmayın. “Öğretmene, eğitim verirken aynı zamanda gözetim zorunluluğu getirilmeli” RLR 560.1 .s.5.	Çocuklarla yapılan etkinliklerde her an aktif olun.

⁵⁴ Maeyenes, a.g.k., s.24.

⁵⁵ Maeyenes, a.g.k., s.29.

SINIF İÇİ		
Yoklama alınması	‘Yoklamalar, her yarım günde bir öğretmen tarafından özel bir deftere kaydedilir’ ‘İzinler, özel durumlarda ailenin yazılı isteği üzerine müdür tarafından verilir.’ 26.01.1978, RLR, 514, s.3	Her gün yoklama defteri tutun. Ailelerden yazılı izin belgesi isteyin ve onları dosyalayın.
Tehlikeli materyaller	‘Okulun iç yönetmeliği, okula bazı materyallerin veya nesnelere getirilmesini yasaklayan bir liste çıkarabilir.’ 26.01.1978, RLR, 514, s.60.	Eğitimler hiçbir ilgisi olmayan ve tehlikeli olabilecek tüm nesnelere okula getirilmesini yasaklayın.
Çocuğun arkadaşlarından ayrılması (ceza)	‘Öğretmen, problemleri bir çocuğu davranışları kendisi veya diğerleri için tehlikeli olabilecekse, kısa bir süre için ve gözetim altında arkadaşlarından ayırabilir’: 26.01.1978. RLR, 514, s.5.	Bir öğrenciyi gözetim olmadan asla karı dışına bırakmayın, göndermeyin.
öğrencilerin sınıfta yalnız bırakılması	‘Öğrencilerin üzerindeki gözetim devamlı olmalıdır. Tüm yarım gün eğitim etkinlikleri boyunca’ 26.01.1978, RLR, 514, s.6.	Bir süreliğine sınıfı terk etmek zorunda kalırsanız yerinize bir gözetmen bırakınız.
Tehlikeli egzersizler	‘Öğretmen bedensel veya maddi zarar riski taşıyan her türlü egzersizden kaçınmalıdır.’ 13.06.1979. RLR. 552, s.2	Sınıfta, deneylerde, atölyede. tehlikeli egzersizlerden kaçınin (eğer onu kontrol altına alamıyorsanız. Ör.”Gaz ocağı”
TENEFÜSTE		
Tedbir (önlem)	‘Teneffüslerde, öğrencilerin birbirlerine vurmasını, cisimler kullanmalarını yasaklamak yeterli değildir: önemli olan izin verilen oyunların doğru şekilde oynanmasıdır.’ Merdiven, alet gibi şeyler öğrencilerden uzak tutulmalıdır. Alet deposu kilitli olmalıdır. ‘ 20.11.1963, RLR, 562, 0, s.4	Şiddet içeren oyunları yasaklayın, Oyunların güvenli olmasına dikkat edin.

Nöbet düzeni	Gözetim nöbeti.... Öğretmenler kurulunca seçilen Öğretmen teneffüs boyunca nöbetçi olur. Okul binalarının konumu, yeri ve biçimi göz önüne alınarak öğrencilerin güvenliği sürekli sağlanmalıdır.” 26.01,1978, RLR. 514.Os.3	Bu nöbeti kolayca gerçekleştirebilmek için yeterli sayıda olmaya dikkat edin. İhtiyaç duyulduğunda hemen müdahale edebilmek için sürekli hareket halinde olun.
Alçı veya Protez takan çocuklar (Giriş)	“... bir doktor izin verdiğinde alçılı çocuğun diğer çocuk gibi normal şekilde okula kabul edilmesi rica olunur.” 7.04.1976	Geçici olarak sakatlanan çocukları kabul edin, fakat bir doktor belgesi isteyin. Bu çocuklar için daha dikkatli bir gözetim gerektiğini unutmayın.
SINIRLAR		
Sabah giriş, akşam çıkış	“Her yarım günde sabah giriş saatinde (ders başlangıcından 10 dakika önce)... ve ders bitimi sırasındaki çıkışlarda, öğrencilerin gözetimi sürekli olmalıdır	Dakik olun ve hizmetinizi iyi görün.
Anaokulu çocuklarının çıkışı	“Anaokullarında öğretmenler, çocukları ebeveynlerine veya ebeveynlerinin yazılı belgesini taşıyan ve müdürle bizzat tanışırılan ismi verilmiş kişilere teslim etmekle yükümlüdür. 13,06.1979, RLR, 552	Geciken ebeveynleri bekleyin; fakat iç yönetmelikte zaman sınırını belirtin.

Kaynak: Maeyenes, C., - Lassalas, - P., - Deciran, P., Guide Tout Que Vous Devez, Savoir Pour Gener Votre Ecole, Poitiers, 1988, s.30.

Gözetim - Denetim karşılaştığımızda Çocukların velilerden alınıp verilme şekli, çocukların gözetiminden sınıf öğretmeni ve nöbetçi öğretmenler sorumludur. Sınıftaki araç gereçlerin güvenliğinin sağlanmasından öğretmenler ve okul idaresi yükümlülüğündedir her iki ülkede.

Ülkemizde ise teneffüs saati olmamakla birlikte bahçede serbest oyun saatleri bulunmaktadır ve öğretmen daima çocuklarını gözetim altında tutmakla sorumludur. Fransa’da Türkiye’den farklı olarak teneffüs uygulaması vardır ve bu saatlerde öğrenciler nöbetçi öğretmen tarafından gözetim altında tutulurlar.

4.5. Yabancı Kişilere Verilen Eğitim İçi Yetkiler

Türkiye’de velilerin etkinliklere katılımları yönetmelik maddeleriyle belirtilmiştir. Öğretmenin görevi çocuklar için tüm eğitim etkinliklerini düzenlemektir. Öğretmen gerekli durumlarda kaynak kişilerden yararlanabilir (Tiyatrocu, ressam, polis, doktor vb.). Ancak bu öğretmenin gözetimi ve denetimi altında gerçekleştirilir. Okullarda yılda en az iki defa, öğretmenin gerekli gördüğü durumlarda müdürden bir hafta önce izin alınarak veli toplantısı yapılabilir.

“Veliler, istekli olmaları durumunda okul yönetiminin hazırlayacağı program doğrultusunda eğitim etkinliklerine katılabilirler. Aile eğitimi ile ilgili etkinlik ve toplantılara, okul yönetimi velilerin katılımlarını sağlar.”⁵⁶

Okul öncesinde aile katılımı; aile eğitim etkinlikleri, aile iletişim etkinlikleri, ailelerin eğitim etkinliklerine katılımı, ev ziyaretleri ve evde yapılabilecek etkinlikler, bireysel görüşmeler ve toplantılar yönetim ve karar verme süreçlerine katılım olmak üzere yedi ana başlıkta incelenebilir. Öğretmen, programdaki etkinliklerin hangilerinde aile katılımına yer vereceğini yıllık planını hazırlarken belirlemelidir. Her etkinlikte aile katılımı gerekmebilir.

Aile Eğitim Etkinlikleri: Aile eğitim etkinlikleri çocuk sağlığı, gelişim, davranış yönetimi, iletişim, beslenme, ruh sağlığı gibi konularda ailelerin bilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik sistemli ve planlı çalışmalardır. Aile eğitimi toplantılar, konferanslar, bireysel görüşmeler ya da makaleler, broşür, el kitabı, dergiler gibi basılı araçlar ve eğitim panoları yolu ile yapılabilir. Çalışmalara başlamadan önce ailelerin ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemek amacı ile yazılı bir form verilmelidir. Bu formların analizi sonucunda ortaya çıkan ihtiyaçlara göre hangi konunun hangi etkinlik yoluyla ve ne zaman yapılacağı planlanmalıdır.

“Özel gün ve bayramlar, okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların

---

⁵⁶MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.36 .

yaşlarına, gelişimlerine ve eğitim programlarına uygun olarak sınıf içi etkinlikler ile okul merkezli olmak kaydıyla eğitim etkinlikleri şeklinde düzenlenir. Bu etkinlikler, okulda görevli öğretmenlerin birlikte hazırlayacakları program çerçevesinde yapılır. Okul öncesi çağı çocuklarına yönelik il dışı gezileri, çocukların anne babalarının katılımı ve valilik onayıyla düzenlenebilir. Yakın çevre gezileri ise veliden bir hafta önce alınan gezi izin yazısı ile ilçe milli eğitim müdürlüğünün onayı ile Yönetmelikte belirlenmiş uygun araçlarla yapılır.”⁵⁷

Fransa ’da öğretmenin görevi, bütün okul faaliyetlerini düzenleyip çocuklara yaptırmaktır. Fakat tek bir çocuğa yoğunlaşmamalıdır. Öğretmen bazı zamanlarda yerini gelen kişilere bırakır ve gözlem yapar. Örn. Toplu gezi, araştırma yaptırmaktır. Bu kişiler animatörler, öğrenci velileri vs.dir. Etkinlikler sırasında öğretmen öğrencilerin yerlerini bilir ve ders saati süresince, etkinliklerin pedagojik olarak düzenlenmesinden sorumludur.⁵⁸

“Okul yönetmeliğiyle, genel yönetmelik haricinde ailelerle öğretmenler arasında işbirliğine gidilerek onların eğitime ne şekilde katılacağına karar verilebilir. Çocuğun durumu hakkında, ailelerin bilgilendirilmesi ve kurum ziyaretlerinin düzenlenmesi bu şekilde gerçekleştirilir. Müdür, okul için gerekli gördüğünde tek sınıf veya tüm sınıfların ailelerini toplantıya çağırabilir. Anaokullarının ve devlet okullarının iç yönetmelikleri bakanlığın yönetmeliği doğrultusunda okul kurulu tarafından hazırlanır. İç yönetmelik, her yıl okul konseyinin ilk toplantısında benimsenir veya değişiklik yapılır.”⁵⁹

Ders saatleri belediye ve Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişinin, öğretmenlerle ortak kararı sonucu verilir. Gezilere çıkarken unutulmaması gereken şunlardır: Kararlaştırılan geziyi, 8 gün öncesinden IDEN’ e haber vermeli, çocukların her birinin sigortalı olup olmadığı ve/veya kurum kontrat, imzalayıp imzalamadığı kontrol edilmeli, ailelerden izin alınmalıdır.⁶⁰

Yabancı kişilere eğitim içi verilen yetkiler her iki ülkede birbirine genel anlamda bezerlik göstermektedir.

---

⁵⁷ MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.37.

⁵⁸ Maeyenes, a.g.k., s.32.

⁵⁹ <http://perso.wana.doo.fr/albert.petit/hum> (12.10.2007).

⁶⁰ Maeyenes, a.g.k., s.46.

4.6. Personelin Görev Yetki ve Sorumlulukları

Personelin görev yetki ve sorumlulukları Türkiye’de yerel başka kurumlarla paylaşımlı çalışılmadığı için tamamıyla ayrıntılı bir şekilde maddeler halinde açıklanmıştır.

Görevlendirilecek Personel: Okul öncesi eğitim kurumlarında, Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik hükümleri çerçevesinde belirlenecek yönetici ve öğretmenlerin dışında gereksinim ve kadro imkânları çerçevesinde personel görevlendirilir.

Okul Müdürünün Görev, Yetki ve Sorumlulukları:

Türkiye’de müdüre geniş yetki ve sorumluluklar verilmiştir. Bu nedenle ilgili maddeler oldukça fazladır. Müdürler dersler çok az girerler ve kendilerine ait bir sınıfları yoktur.

“Müdür: Okul öncesi eğitim kurumu, demokratik eğitim öğretim ortamında diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir. Müdür; kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, program ve emirlere uygun olarak okulun bütün işlerini düzenlemeye, yürütmeye ve denetlemeye yetkilidir. Müdür, kalite yönetimi anlayışına uygun olarak okulun yönetilmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesinden sorumludur. Okulda bütün çalışmaları ilgililerle iş birliği yaparak eğitim yılı başlamadan önce plânlar ve düzenler. Eğitim ve yönetimin verimliliğini artırmak, eğitimin kalitesini yükseltmek ve bu konuda sürekli gelişimi sağlamak için gerekli araştırmaları yapar, eğitimle ilgili gelişmeleri izler ve sonuçlarını değerlendirir. Yıllık ve günlük plânların eğitim programlarına göre hazırlanmasında ve diğer çalışmalarda öğretmenlere rehberlik eder, plânlarını imzalar ve çalışmalarını denetler. Kurumun temizlik ve düzeni ile öğretmen ve diğer personelin sağlık, temizlik ve beslenme işleriyle ilgili çalışmalarını izler. Aylık yemek listesinin çocukların gelişim özellikleri, ihtiyaçları ve çevre şartları doğrultusunda hazırlanmasında müdür yardımcısı ve öğretmenlerle iş birliği yapar.

Okul bina ve tesislerinin kullanımı, bakımı, temizliği, doğal afete karşı korunması, binanın fiziksel durumu ve donanımından kaynaklanan kazalara neden olabilecek merdiven, radyatör, soba, korniş, kapı, pencere, kaygan zemin, oyun materyali ve benzeri unsurlara karşı okulun iç ve dış güvenliğinin sağlanması yönünde gereken

önlemleri alır. Özel eğitim gerektiren çocukların eğitimi için gerekli önlemleri alır.

Eğitim materyallerinin sağlanması, kullanılması, korunması, bakımı, temizliği ve düzeni için gerekli önlemleri alır.

Çocukların periyodik olarak sağlık kontrollerinin yapılmasını sağlar.

Okulun yıllık bütçesini hazırlar, ödeneklerin zamanında ve yöntemine uygun kullanılmasına ilişkin işlemleri izler, bütçenin ilgili makamlara gönderilmesini sağlar. Eğitim istatistiklerinin, ödenek istem çizelgelerinin ve resmî yazıların hatasız ve eksiksiz hazırlanmasını ve ilgili makamlara zamanında gönderilmesini sağlar.

Okulla ilgili olağanüstü durumları ilgili makama bildirir.

Eğitimle ilgili kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge ve emirleri personeline zamanında duyurur. Okul öncesi eğitimin tanıtımı ve yaygınlaştırılması amacıyla toplantı, panel, sempozyum ve benzeri etkinliklerin düzenlenmesi için gerekli çalışmaları yapar. Çocuklara verilen günlük yemek örneklerinin uygun ortamda 24 saat saklanmasını sağlar. Karşılama için bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sayıda Personelin disiplin ve sicili ile ilgili iş ve işlemlerini yürütür. Velilerden alınan ücretlerin harcanmasında ita amirliği görevini yerine getirir.”⁶¹

Müdür Yardımcısı: Müdür yardımcısı, okulun işleyişinden ve işlerin düzenli olarak yürütülmesinden müdüre karşı sorumludur. Sekreter: Okulun yönetim, eğitim ve büro işleriyle ilgili olarak müdür tarafından verilen görevleri yapar.⁶²

Usta öğretmenler, Millî Eğitim Bakanlığı Kurumlarında Sözleşmeli veya Ek Ders Görevi ile Görevlendirilecek Uzman ve Usta Öğreticiler Hakkında Yönetmelikte belirtilen esaslara göre Bakanlıkça tahsis edilen kontenjan çerçevesinde il millî eğitim müdürlüğünce seçilir, görevlendirilir ve malî yükümlülükleri il/ilçe millî eğitim müdürlüğünce yürütülür. Usta öğretmenler, eğitim hizmetlerinde öğretmen görev ve sorumluluğu içinde okul müdürünün düzenleyeceği esaslar doğrultusunda görev yapar.⁶³

Okulun kendi maddi imkânlarıyla karşılama üzere memur, doktor, hizmetli, bekleci, kaloriferci, psikolog, aşçı, vb. personel alabilir

⁶¹MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.13-14.

⁶²MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.15.

⁶³ MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.21.

Sekreter, usta öğretici ve e diğer personeller işleyişi belediyelerin yapmasından dolayı Fransa’ da bununla ilgili yönetmelikler bulunmamaktadır. Bizdeki gibi hizmetli ve diğer personel okul bütçesiyle alınmaz bu hizmetler belediyeler tarafından karşılanır.

“Öğretmen; Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge ve emirlerle programlarda belirtilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

Eğitim programına uygun olarak yıllık ve günlük plânları hazırlar ve uygular, Öğretmen Çalışma (Eğitim) Saatleri Devam Takip Defterini imzalar.

Etkinlikler için gereken eğitim materyallerini hazırlar. Araç gereç ve eğitim materyallerinin korunmasını, bakım ve onarımını sağlar.

Çocukların Kişisel Bilgi Formları ile Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan Kazanım Değerlendirme Formunu doldurur, gelişim ve sağlık kayıtlarını tutar, yıl sonu gelişim raporları ile öğrenci dosyalarını hazırlar

Aile eğitimiyle ilgili çalışmaların plânlanmasına katılır ve uygular.

Okulda kutlanacak özel günleri plânlar ve uygular. Okulun genel eğitim etkinliklerine katılır. Özel eğitim gerektiren çocukların eğitimi için önlemler alır. Nöbet çizelgesine uygun olarak nöbet görevini yerine getirir. Kanun, Tüzük, Yönerge, Genelge ve Tebliğler Dergisini okur ve imzalar. Öğretmenler Kurulu ve zümre öğretmenler kurulu toplantılarına katılır. İhtiyaç ve görevlendirme hâlinde tahakkuk memurluğu görevini yerine getirir. Yönetimin vereceği eğitimle ilgili diğer görevleri yapar.

Programda eğitim etkinliği olarak yer alan kahvaltı ve öğle yemeğine katılır, çocukların düzenli olarak yemek yeme alışkanlığı kazanmalarını sağlar.”⁶⁴

Fransa’ da ülkemizde belirtilen öğretmen görev ve sorumlulukları geçerli olmakla birlikte ayrıntılı bir şekilde yapılandırılmamıştır. Gerekli görülen durumlarda Okulların iç yönetmeliklerinde belirlenebilmektedir .

“Nöbetçi Öğretmen: Nöbet, okullarda öğretmen sayısı göz önünde bulundurularak eğitimi aksatmayacak şekilde, okul müdürü tarafından hazırlanan çizelgeye göre tutulur. Bayanlarda 20, erkeklerde 25 yıl ve daha fazla hizmeti olan öğretmenlere nöbet görevi verilmez. Ancak gereksinim duyulduğunda bu öğretmenlere de

---

⁶⁴MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.17.

nöbet görevi verilebilir. Ayrıca hamile öğretmenlere doğuma üç ay kala ve doğumdan itibaren bir yıl süre ile nöbet görevi verilmez. Ancak, istemeleri hâlinde nöbet görevi verilebilir.

Nöbetçi öğretmen: Okulda günlük eğitimin başlamasından yarım saat önce hazır bulunur ve çalışma süresinin bitiminden yarım saat sonra gerekli kontrolleri yaparak nöbet görevini bitirir. Eğitim ve yönetim işlerinin düzenli olarak yürütülmesinde, okul yöneticilerine yardımcı olur.”⁶⁵

Fransa’ da ülkemizdeki gibi ayrıntılı nöbetçi öğretmen maddeleri bulunmamaktadır Nöbetçi öğretmen nöbet sorumluluğunda çocukların gözetim ve güvenliğinden sorumludur şeklinde genel ifade kullanılmıştır.

“Öğretmenler Kurulu: Öğretmenler kurulu okul müdürünün başkanlığında, müdür yardımcısı ve okulda görevli öğretmenlerden oluşur. Müdürün bulunmadığı zamanlarda öğretmenler kuruluna müdürün görevlendireceği müdür yardımcısı başkanlık eder. Okulda görevli usta öğreticiler kurul toplantılarına dinleyici olarak katılırlar. Öğretmenler kurulu; eğitim yılı başında, ikinci yarıyıl başında, eğitim yılı sonunda ve okul yönetimince gerek duyulduğu zamanlarda toplanır. Kurulun toplantı gündemi, müdür tarafından bir hafta önceden duyurulur. Olağanüstü yapılan kurul toplantılarında bu süre aranmaz. Öğretmenler kurulu toplantılarında alınan kararlar, tutanakla tespit edilir ve toplantıya katılanlar tarafından imzalanır. Mazereti nedeniyle toplantıya katılamayanlar, tutanakta belirtilir ve bilgi edinmeleri için kendilerine okutturularak imzalatılır. Kurul toplantılarının, eğitim saatleri dışında yapılması esastır.

Öğretmenler kurulunda: İlk toplantıda, önceki yılın değerlendirilmesi ile yeni eğitim yılı çalışma esasları belirlenir ve iş bölümü yapılır. Eğitim programları ile önceki yılın eğitim plânları incelenerek ortak bir anlayış oluşturulur. Meslekî yayınlar, eğitim alanındaki değişim ve yeni gelişmeler değerlendirilir. Yıl içinde kutlanması gereken özel gün ve bayramlar tespit edilir. Yıllık ve günlük plânlar ile gezi, gözlem plânları arasında birlik sağlanır. Çocukların yaş gruplarına göre kişilik gelişimi, sağlık, beslenme, sosyal ilişkiler, ekonomik ve aile durumları değerlendirilerek alınacak önlemler görüşülür. Ana sınıfı ve uygulama sınıfı öğretmenleri, bağlı oldukları okulun kurul toplantılarına katılır ve okul öncesi eğitimi ile ilgili konuların değerlendirilmesini sağlar. Eğitim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında ve

---

⁶⁵MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.19.

kullanılan eğitim materyallerinin geliştirilmesinde amaç-araç ilişkisi göz önünde tutulur.

Aile eğitimi çalışmalarının plânlanmasında iş birliği sağlanır.

Eğitim yılı içinde yapılan toplantılarla ilgili çalışmalar gözden geçirilip değerlendirilir. Eksiklik ve aksaklıkların giderilmesi için alınacak önlemler görüşülür ve kararlaştırılır.”⁶⁶

Zümre Öğretmenler Kurulu: Zümre öğretmenler kurulu toplantısı anaokulu, uygulama sınıfı ve ana sınıflarında okul müdürlüğünce yapılacak plânlamaya uygun olarak; öğretmenlerin okul öncesi eğitimin geliştirilmesi çalışmalarında ortak bir anlayış oluşturmaları, grupları ile ilgili eğitim etkinliklerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunların çözüm yollarının araştırılması ve meslekî gelişmelerle ilgili bilgi alışverişinde bulunmaları için eğitim yılı başında, ortasında, sonunda ve ihtiyaç duyuldukça yapılır. Meslekle İlgili Çalışmalar: Okul öncesi eğitim kurumlarında görevli yönetici ve öğretmenler, meslekle ilgili çalışmalarını eğitimin bitiminden 1 temmuza, eylül ayının ilk iş gününden eğitimin başlangıcına kadar olan sürede yaparlar. Meslekî çalışmalarda; eğitim faaliyetleri, mevzuatta yapılan değişiklikler, eğitim metot ve teknikleri ile ilgili yenilikler ve gelişmeler, rehberlik, araştırma, planlama, aile eğitimi konularına öğretmenler kurulu ve zümre öğretmenler kurulu kararları doğrultusunda yer verilir. Meslekî çalışma programı okul yönetimi tarafından hazırlanır, il/ilçe millî eğitim müdürlüğünce onaylanır ve uygulanır.

“Fransa’da öğretmenler kurulu okul kurulu: Öğretmenler kurulu, müdür ve okulun öğretmenlerinden oluşmaktadır. Kurula müdür başkanlık eder. Kurul en az 3 ayda bir, müdür gerekli gördüğünde veya üyelerinden, üçte ikisi talep ettiğinde toplanır, Kurulda okul içi düzenlemeler ve okula ilgili tüm sorunlar hakkında fikir beyan edilir. Kurulda işlenen konuların bir kopyası İDEN’ e gönderilir.”⁶⁷

Fransa’da öğretmenler kurulu ve Türkiye’de ki uygulamayla benzerlik göstermektedir. Fakat ülkemizde Fransa’dakine bezer bir okul kurulu bulunmamaktadır. Bizi deki uygulamalar tamamen merkezi olduğu için belediye görevlisi ve aile birliği katılamaz ve yönetmelik ve uygulamalar hakkında kurallar da görüş beyan edip oylayamazlar.

“Fransa’ da Okul kurulu, 6 Eylül 1990 tarihli kararın 90’a 788 maddelerini uygular. Okul kurulunu oluşturanlar: Öğretmenler kurulu, belediye başkan ve okuldan sorumlu

---

⁶⁶ MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.19-20.

⁶⁷ Maeyenes, a.g.k., s.38.

belediye meclisi üyesi, aile birliği, okuldan sorumlu bakanlık yetkilisi, IDEN (tüm toplantılara direkt olarak katılabilir) Toplantı 8 gün önceden tüm okul kurulu üyelerine bildiri gönderilerek, haber verilir.Okul Kurulu en az üç ayda bir, zorunlu olarak seçim sonuçlarının açıklanmasının ardından 15 gün içersinde toplanır.Başkan (Müdür) kurulun fikrini aldıktan sonra, görüşmek gerekliliğine inanılan bir veya birkaç kişiyi kuruluna davet edebilir.

Görevleri: İç Yönetmeliği oylarlar,Şu konular hakkında fikir beyan eder: bakanlık yönetmeliği tarafından belirlenen ders saatleri, anaokulunun düzenlenmesi (okul kurulunun harcamaları belediye veya bir dernek tarafından sağlanır-1901 tarihli yasa)

Okul kuruluna danışılan konular; okulun finans işleri ve materyaller, ortamın engelli çocuklara göre düzenlenmesi, keşif derslerinin düzenlenmesi, eğitim faaliyetleri projeleri, okul içi ve okul dışı etkinlikler, onarımı, hijyeni, binalarının ders saatleri dışında kullanımı, eğitim, kültür ve spor alanında, tamamlayıcı etkinlikler konusunda fikir beyan eder.

Okul Kuruluna şu konularda bilgi verilir: derslerin içeriği, seçilen ders kılavuzunun veya çeşitli pedagojik malzemelerin ilkeleri.Ayrıca okul kuruluna öğretmenlerin, ailelerle toplantılarını hangi koşullarda düzenledikleri konusunda bilgi verilir.

Okul kurulunun her toplantısının içeriği, okulda saklanan bir deftere kaydedilir. Bu içeriğin iki örneği IDEN' e gönderilir. Bir örneğiyse, toplantıda bulunmayanlar dâhil her bir üyeye teslim edilir.⁶⁸

Fransa'daki okul kurul uygulaması son derece yerinde ve yerel olarak kuralları ve işleyişi ilgili olan kişi ve kuruluşların temsilcileriyle yapıldığı için oldukça iyi bir uygulamadır. Sorunlara yerinde çözüm getirebilir.

Ülkemizde bağımsız anaokullarının başında okul öncesi eğitimi branşından bir yönetici bulunmaktadır. İlköğretim okullarında ise ilköğretim müdürü (farklı bir branşandır), aynı zamanda anasınıflarının da müdürüdür. Fransa da okulöncesi eğitim kurumları ilköğretim bünyesinde olmakla beraber müdürleri ayrıdır.

Ülkemizde okul müdürü yönetmelikler çerçevesinde okulun her türlü iş ve işleyişinden sorumludur .Okulların kendi oluşturdukları resmi bir iç yönetmeliği yoktur.

---

⁶⁸ Vade Mecum, a.g.k., s.6.

Fransa’ da okul müdürü yetkilerini öğretmenler kurulu, okul kurulu ve bölge müfettişleriyle paylaşır. Türkiye’de öğretmenler kurulu olmasına rağmen okul kurulu yoktur.

Fransa’ da ki okul kurulu öğretmenler, belediye başkanı, okuldan sorumlu belediye meclis üyesi, aile birliği temsilcisi, okuldan sorumlu belediye meclis üyesi, aile birliği temsilcisi, okuldan sorumlu bakanlık yetkilisi ve IDEN (Bölge Müfettişi) ve davetlilerden oluşur. Bu kurulun önemli görevleri vardır. Okulun iç yönetmeliğini hazırlanması, okulun mali yapısını, ders saat ve içeriklerinde düzenlemeler vb. görevlerini yerine getirir.

Türkiye’ de Okulda veya Sınıfta Duvara Asılacak Olan Belgelerin Listesi bulunmamaktadır. Ama Fransa’daki aşağıda belirtilenlerin hepsi mevcuttur uygulamada

Sınıfların kullanım süreleri, ders zamanları , şarkı ve şiirler nöbetçi öğretmen tablosu kantinin menüsü, çocukların isim listesi (ister doğum tarihi sırasıyla, ister alfabetik sırayla) vekil öğretmen kullanma durumu olabileceğinden, günlük bilgileri içeren bir kağıt ve ders vakitleri içindeki kültür ve spor faaliyetlerinin saatleridir.

4.7. Okul İçi Sağlık

Okul içi Sağlık Türkiye’de İlk yardım dolabı ilk yardım çantası olarak belirtilmiştir ve yönetmelikte bir maddede tanımlanmıştır.

“Okul öncesi eğitim kurumlarında, kaza ve acil durumlarda kullanılmak üzere standartlara uygun olarak ilk yardım dolabı ile ilk yardım çantası ve bunlara ait araç ve malzeme bulundurulur. Doktor tavsiyesine göre kullanılması gereken ve reçete ile alınan ilâçlar bulundurulamaz ve çocuklara kullandırılmaz.”⁶⁹

Fransa’ da Okul İçi Sağlık Şunları içine alır: Sosyal, klinik, pedagojik ve psikolojik unsurlar. Duyumsal eksiklikleri ve zihnin duygusal ve psiko-motor gelişim bozukluklarını bulup ortaya çıkarmayı amaçlar. Hekim velilerin dikkatine bir sağlık raporu hazırlar.

İstek üzerine kontroller: Özellikle fazla risk altında olan çocuklar için, sektörün sosyo-mediko ekibinden özel bir vizite istenebilir. Bu istek öğretmenden de gelebilir.

Bulaşıcı hastalık ve kaza vakaları: Okulda bulaşıcı hastalık vakası görüldüğünde, öğretmen

---

⁶⁹ MEB, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, a.g.k., s.19-20.

IDEN'in yanı sıra derhal sosyal hizmet ve sağlık hizmeti veren bölümlere haber vermelidir. Kaza veya şiddetli rahatsızlık durumunda öğretmen hemen haber verdiği doktorun veya aileden birinin gelmesini beklerken ilk müdahalede bulunmalıdır. Çok ağır vakalarda öğrenciyi derhal kliniğe veya hastaneye göndermekte tereddüt edilmemelidir.

Öğretmen kaza bildirisini hazırlamayı unutmamalıdır. Bunun bir örneği hiyerarşik yoldan eğitim bölgesi müfettişine gönderilir. Bir diğer örneği, uzun yıllar okulun arşivinde saklanmalıdır. Daha iyi önlemler alabilmek için, bazı okullar eğitim yılı başında karşılaşılabilecek sağlık sorunları ve kazalar hakkında bir kitapçık dağıtmaktadır. Dönem başından velilerden sağlık bilgilerini içeren form doldurmaları istenir.

Okul Sigortası :Zorunlu etkinlikler çerçevesinde, yani okul programında yer alan ve öğrenciler için zorunlu olan etkinliklerde, okul sigortası gerekmemektedir.

Kurumların, sunduğu zorunlu olmayan etkinlikler çerçevesinde Çocuğun neden olacağı zararın yanı sıra çocuğun başına gelebilecek zararlar içinde sigorta yaptırmak zorunludur.⁷⁰

Sigorta şunlar için gereklidir: Çocukların topluca yaptıkları seyahat ve geziler, etütler, keşif dersleri, yeşillik dersleri, kar dersleri vs öğrencinin gözlük kullanımı. Zararların Karşılanması: Çocuğun okulda veya dışarıda neden olduğu tüm zararları içeren; aile reisi - kişisel sorumluluk sigortası . Öğrencilerin başına gelebilecek zararları içeren ve özellikle ölüm, felç gibi durumlarda tazminat ödeyen kişisel sigorta - bedensel kazalar sigortası gerekmektedir. 20 yaşından küçük, eğitim gören çocukların hastane ilaç ve doktor masraflarını sosyal sigortalar kurumu karşılamaktadır.⁷¹

Okul İçi Sağlığın karşılaştığımızda :Fransa'da okul sağlığı ve güvenliği sosyal, klinik, pedagojik ve psikolojik unsurları içerir. Hekim velilerin dikkatine bir sağlık raporu hazırlar. Gerekliğinde ilgili kurumlara özel yönlendirmelerde bulunur. Her veli çeşitli durumlara göre çocuğunu sigortalatmak zorundadır. Okul sigorta sistemi etkin bir şekilde çalışmaktadır. Türkiye de ise böyle bir işleyiş bulunmamaktadır. Çocuk her velinin kendi sağlık ve sosyal güvencesi içindedir. Okulda bir sorun görüldüğü takdirde veli öğretmen ve müdür tarafından ilgili kurumlara yönlendirilir. Okullarımızda Fransa da ki gibi sağlık uzmanı bulunmamaktadır. Her iki sistemde kaza bildirim formları bulunmaktadır.

Ülkemizde ayrıntılı bir şekilde yönetmeliğin Malî Hükümler Ücret Tespit

⁷⁰ Maeyenes, a.g.k., ss.46-90.

⁷¹ Maeyenes, a.g.k., ss.90-101.

Komisyonu bulunmaktadır Fransa'da böyle bir komisyon bulunmamaktadır. Bu eğitim tamamen ücretsiz olarak yapılmaktadır.

Türkiye'de yönetmeliğin; Tutulacak Defter, Dosya ve Formlar Defter, Dosya ve Formların belirtildiği yönetmelikte bulunan ekleri, Bahçe Düzenlemesi, Gözlem Gelişim Dosyası Öğrenci Dosyası, Atatürk Köşesi, bulunmaktadır. Fransa' da bu maddeler ile ilgili ayrı yönetmelik hükümleri yoktur. Bunlar ya iç yönetmeliklerde yada tanımlarda ve uygulamalarda anlatılmaktadır.

Fransa'da değişik amaçlar için kullanılan sınıfları kullanım süreleri, ders zamanları, nöbetçi öğretmen listeleri, öğrenci isim listeleri asılmak zorundadır. Türkiye ve Fransa' da evcilik, blok, müzik, fen ve matematik kitap, manipülatif oyuncaklar, sanat etkinlikleri köşeleri diğer köşeleri bulunmaktadır. Ülkemizde farklı olarak Atatürk Köşesi' nin bulundurulması vurgulanmıştır.

5. TÜRKİYE VE FRANSA' DA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRMASI

5.1. Okul Öncesi Eğitim Programların Özellikleri

Türkiye' deki program okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36-72 aylık çocukların psikomotor, sosyal, duygusal, dil ve bilişsel gelişimlerinin desteklenmesini, öz bakım becerilerinin kazandırılmasını ve ilköğretime hazır bulunuşluklarının sağlanmasını amaçlamaktadır.

Türkiye'de 2002-2003 Eğitim öğretim yılından bu yana uygulanan önceki program; uzmanlardan ve uygulamacılardan alınan geri bildirimlerin, çağdaş program geliştirme, gelişim ve öğrenme kuramlarının, toplumun değişen eğitim gereksinimlerinin ve yeni ilköğretim Programlarında benimsenen ilke, yaklaşım ve özelliklerin doğrultusunda gözden geçirilmiş gerekli düzeltmeler yapılmış ve geliştirilmiştir

“Programın temel özellikleri; çocuk merkezlidir, amaç ve kazanımlar esastır, gelişim özellikleri her yaş için ayrı düzenlenmiştir, konular amaç değil araçtır, üniteler yer almamaktadır, esnektir, öğretmene özgürlük tanır, yaratıcılık ön plandadır, öğretmenlerin planlı çalışmasını gerektirir, çocuğun özgürce deneyimler kazanabilmesine olanak tanıyan ortamlar önemlidir, problem çözme ve oyun temel etkinliklerdir, öğrenme yaşantılarının çeşitlendirilmesi önemsenmektedir ve yakın çere olanaklarının eğitim amaçlı kullanılması

teşvik edilmektedir, aile katılımı önemlidir, değerlendirme süreci çok yönlüdür, geliştirilmeye açıktır.”⁷²

Fransa’ da İlköğretim Okulları Programı içinde yer alan bilgiler şunlardır.

2002 ders yılı başlangıcı: Temel eğitim döneminin 1.sınıfı, temel eğitimi derinleştirme döneminin 1.sınıfı (anaokulunun anasınıfı) yoğun temel eğitim döneminin 1.sınıfı. Başlangıç: Anaokullarında öncelikle dille ifadeye (konuşma) öncelik verilir ve yazı yazmaya giriş yapılır. İlkokulun birinci sınıflarında ise okumayı bilmek ve sevmek temel hedeflerdir. Yazı yazmayı öğrenmek anaokulunda başlar. Anaokulu, ders alanlarına veya ders saatlerine bölünmüş bir program içermez.Hazırlık sınıfından (anasınıfı) itibaren, yerel veya yabancı diller eğitimi başlar.

Anasınıflarında (Anaokulu sınıfları) tarih, coğrafya ve bilimden edinilen bilgilerle veya bir metnin anlaşılır olmasını sağlayan okuma parçalarıyla vakit doldurulur. Anaokulu Giriş: Anaokulunun temel amacı, her çocuğa başarılı bir okul deneyimi sunmaktır.Öğretmenlerin amacı her çocuğa otonomisini destekleyen ve aynı zamanda yeni deneyimler yaşamasına izin veren bir yaşam çerçevesi oluşturmasını sağlayan etkinlikler düzenlemektir.

Bu program anaokullarının tüm programlarını içermektedir ve belirtilen hedeflere. Ana sınıfının sonunda ulaşılmış olmalıdır. Öğretmenler, kendilerine emanet edilen çocukların eğitimine ailelerin işbirliğiyle gerçekleştirirler. Bu durum karşılıklı güvene dayanır ve sürekli bilgi alışverişini gerektirir. Çok küçük yaştaki çocukların okula alınmalarıyla, anaokulları gün geçtikçe çoğalan karma öğrenci problemiyle karşı karşıya kalmıştır. Henüz 2 yaşında olan çok küçük gruplar. Neredeyse 6 yaşını dolduran büyüklerle bir araya gelmişlerdir.⁷³

Fransa’ da çok küçüklerin kabulü özel bir çaba gerektirmektedir. Bu çocuklar gelişimleri için gerekli olan istirahat zamanları dikkate alınarak karma grupların oluşması aynı zamanda başkalarını kabullenme ve onlarla işbirliği yapma, ortak paylaşımı da beraberinde getirmektedir. Fransa’ daki bu uygulama çocukların gelişiminde faydalı olmaktadır. Büyük ve küçük çocukların bir arada olması, onlara bu konuda kolaylık sağlamaktadır. Okulun şartları ve çocukların gereksinimleri göz önünde bulundurularak, farklı sınıflarda eğitim yapma imkanı da göz önüne alınması şeklindeki uygulamalar

⁷²MEB, Okul Öncesi Eğitimi Programı, Ankara, 2002, s.11.

⁷³Minister De L’Education Nationale Horaires Et Programmes D’Enseignement De L’Ecole Primaire, 2002, ss.1-3.

eğitimde dengeyi oluşturmaktadır. Türkiye’ de okul öncesi eğitim kurumlarında karma grup uygulaması yoktur. Çocuktan çocuğa eğitimin, sosyal ve duygusal gelişim ortamını zayıflatmaktadır.

5.2. Programdaki Etkinliklerin Karşılaştırması

Fransa’ da okul öncesi programında etkinlikler gelişim alanlarıyla bütünleşmiştir. Türkiye’de okul öncesi programda amaç ve kazanımlar etkinlikler yoluyla uygulanır.

Türkiye’deki etkinlikler: Serbest zaman etkinlikleri programın ilk etkinlikleridir. Bu etkinliklerin çocukları diğer etkinliklere ve güne hazırlama özelliği vardır. Ancak her gün serbest etkinlikle başlama zorunluluğu da yoktur. Öğretmen isterse çocukların ilgisini çekmek ya da o günkü etkinliklere çocuğu hazırlamak amacıyla serbest zaman yerine farklı bir etkinlikle de güne başlayabilir. Öğretmen serbest zaman etkinliklerinde çocukların bireysel gereksinimlerine ve ilgilerine yönelik olarak çok sayıda seçeneği aynı anda sunmalıdır. Serbest zaman etkinlikleri ilgi köşelerinde oyun ve sanat etkinliklerinden oluşmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında ilgi köşeleri evcilik, fen ve matematik, sanat, resimli kitap, blok, müzik, kukla, eğitici oyuncak köşeleri ile amaçlar ve kazanımlar doğrultusunda düzenlenen geçici ilgi köşelerini içermektedir.

Türkçe etkinlikleri içinde tekerlemeler, parmak oyunları, şiir, bilmece, sohbet, resimli kitap okuma, öykü anlatma, taklit oyunları, pandomim, dramatizasyon, öykü tamamlama etkinlikleri vb. yer almaktadır. Türkçe etkinlikleri sırasında çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarının sağlanmasının yanı sıra sözcük dağarcıklarının geliştirilmesi üzerinde de önemle durulması gerekmektedir. Oyun ve hareket öğretmen ya da çocuklar tarafından yapılandırılmış, kuralları olan ve grupça oynanan etkinliklerdir. Sınıf içinde ya da bahçede oynanabilir. Öğretmenin belli bir amaca ulaşmak üzere başlattığı; ancak sürecin tamamen çocuk tarafından yönlendirildiği oyunlar yarı yapılandırılmış oyunlardır. Yarı yapılandırılmış oyunlar, oyunun öğrenme yöntemi ve tekniği olarak kullanıldığı kategoridir. Aynı zamanda çocuk merkezlidir. Bu oyunlarda çocuğun inisiyatifini kullanması önemlidir. Böylelikle çocuğun yaratıcılığı desteklenir.

Herhangi bir materyalle oynanan, kuralları önceden belirlenmiş olan ya da öğretmenin belli bir amaç ya da kazanıma ulaşmak için başlattığı ve süreçte öğretmenin ve çocuğun aktif olduğu oyunlar ise yapılandırılmış oyundur. Okul öncesi çocuğunun temel

gereksinimlerinden biri de harekettir. Çocukların hareket gereksinimleri oyun etkinlikleri sırasında doğal olarak karşılanabilir. Ancak, programda yer alan psikomotor alandaki amaçlara ulaşmak için özellikle planlanmış beden eğitimi çalışmalarının (hareket gelişimi) yapılmasına da önem verilmelidir. Bu çalışmalar beden koordinasyonu, denge, hız, güç vb. etkinlikleri içerebilir.⁷⁴

Müzik etkinlikleri günlük planda yer alan diğer etkinlikler sırasında da kullanılabilen etkinliklerdir. Ses dinleme ve ayırt etme çalışmaları, şarkı söyleme, ritim çalışmaları, yaratıcı hareket ve dans, müzik eşliğinde hareket, müzikli öykü oluşturma ve çeşitli işitsel algı etkinliklerini içermektedir.

“Fen ve Matematik Çocukları gözlem yapmaya, araştırma, inceleme ve keşfetmeye yönelen etkinliklerdir. Bu etkinlikler; Deneyler, Araçları tanıma ve kullanma, Çeşitli çalışma yöntem ve tekniklerini kullanma, Keşifler, icatlar, Mutfak çalışmaları, Doğa gezileri ve yürüyüşleri, piknikler, kamplar, Koleksiyonlar, İlgili bilim alanlarındaki kaynak kişileri konuk olarak çağırma, Başvuru kitaplarını, diğer kitapları ve dergileri inceleme, Fotoğraf çekme, fotoğraf inceleme, Belgesel vb. izleme gibi çalışmalardan oluşmaktadır. Ayrıca Fen ve Matematik etkinlikleri sırasında çocukları doğaya çıkarıp; onları, doğayı ve doğadaki canlı ve cansız varlıkları tanıtmaya, sevdirmeye ve korumaya yönelik bilgi ve becerilerle donatmanın önemli olduğu da unutulmamalıdır.”⁷⁵

Okuma-Yazmaya Hazırlık Çalışmaları: Okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları çocukların ilköğretime geçişini kolaylaştırmak, hazır bulunuşluk düzeylerini artırmak amacıyla yapılan etkinlikleri içermekte, asla okuma ya da yazma öğretmek amacını taşımamaktadır. Bu çalışmalar yalnızca son aylara yoğunlaştırılmamalıdır.

Okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları tüm yıl içinde, çeşitli etkinliklerde gerçekleştirilmelidir. Aşağıda verilen çalışmalar ilköğretime hazırlık çalışmalarının bir bölümünü oluşturmaktadır.

“Görsel algılama çalışmalarında el-göz koordinasyonu , şekil-zemin ayrımı, şekil sabitliği mekânda konum, mekânsal ilişkilerdir. İşitsel algı çalışmaları (Fonolojik duyarlılık) dinleme , konuşma, sesleri ayırt etme, seslerle nesnelere ya da nesne

---

⁷⁴ MEB, Okul Öncesi Eğitim Programı, a.g.k., s.42.

⁷⁵ MEB, Okul Öncesi Eğitim Programı, a.g.k., s.43.

resimlerini eşleştirmedir. Dikkat ve bellek çalışmaları, temel kavram çalışmaları, problem çözme çalışmalarıdır. El becerisi çalışmaları, çizme, boyama, kesme, katlama, yoğurma, yapıştırma vb. Öz bakım becerilerini geliştirme çalışmaları, güven ve bağımsız davranış geliştirme çalışmaları”⁷⁶

Drama çalışmaları çeşitli kaynaşma - ısınma çalışmaları, pandomim, rol oynama, doğaçlama, öykü oluşturma, dramatizasyon gibi etkinliklerden oluşur.

Alan gezileri çocukların ilgisini çekecek, yöresel, kültürel, meslekî ve güncel önem taşıyan her mekân çocuk için doğal öğrenme alanıdır. Bu alanlar; içinde bulunulan yörenin tarihî bir binası, müzesi, bir ressamın sanat atölyesi, matbaa, fabrika vb. olabilir. Alan gezileri yalnızca fen çalışmaları kapsamında düşünülmemelidir. Çocukların araştırma yapma, problem çözme ve olayı yerinde gözlemlene yolu ile doğrudan öğrenme gereksinimlerini karşılamak amacıyla da çeşitli çevre gezileri yapılmalıdır.

Sanat çalışmaları gün içinde çeşitli formlarda çocuklar için etkili bir öğrenme fırsatı olarak da kullanılabilir. Sanat çalışmalarından eğitim programındaki amaç ve kazanımlara ulaşmada teknik olarak da yararlanılabilir. Çok sayıda sanatsal teknik kullanılarak yapılabilecek çalışmalar vardır. Bu çalışmaların günlük plan içinde yer alması beklenir. Sanat çalışmaları yalnızca serbest zamanda yapılan etkinlikler değildir. Bazen tek başına bir sanat çalışması yapılabildiği gibi bazen de diğer etkinliklerin tamamlayıcısı olarak yapılabilir.

Türkiye’ de okul öncesi programda 36-72 Aylık Çocukların Eğitimleri İçin Belirlenen Amaç ve Kazanımlar beş başlık halinde toplanmıştır. Bunlar: Psikomotor alan, sosyal duygusal alan, dil alanı, zihinsel alan ve son olarak öz-bakım becerileri alanıdır.

Fransa’ da okul öncesi programda beş büyük etkinlik alanına ayrılmıştır. Bunlar: Temel eğitimde dil, ortak yaşam (paylaşma), vücudu kullanma ve hareket etme, ortamı tanıma ve sonuncusu hissetme, hayal etme, yaratma alanıdır. Fransa’da özellikle Türkiye’deki gibi etkinlikler belirtilmemiştir. hedeflerin içindedir.

Aşağıda tüm bu alanların uygun olanları birbirine karşılık gelecek şekilde sıralanmıştır ve benzer ve farklı yönlerini incelenecek.

---

⁷⁶ MEB, Okul Öncesi Eğitim Programı, a.g.k., s.44.

5.2.1. Psikomotor Alan - Vücutu Kullanma ve Hareket Etme

Türkiye’deki, okul öncesi programında, psikomotor alan beş amaç ve 46 kazanım olarak tanımlanmıştır.

“Bedensel koordinasyon gerektiren belirli hareketleri yapabilmeye. Kazanımlar: Sözel yönergelere uygun olarak ısınma hareketleri yapar, değişik yönlerde yuvarlanır. Değişik yönlerde doğru uzanır. Sözel yönergelere uygun olarak yürür. Sözel yönergelere uygun olarak koşar. Belirli bir mesafeyi sürünerek gider. Belli bir yüksekliğe çıkar. Belli bir yüksekliğe tırmanır. Tırmanılan yükseklikten uygun şekilde iner. Belli bir yükseklikten atlar. Belli bir engel üzerinden sıçrayarak atlar. Pedal çevirme hareketini yapar. Araç kullanarak koordineli ve ritmik hareketler yapar. Atılan nesnelere yakalar. Nesnelere belli bir mesafedeki hedefe atar.

El ve göz koordinasyonu gerektiren belirli hareketleri yapabilmeye.

Kazanımlar: Küçük nesnelere toplar. Nesnelere kaptan kaba boşaltır. Nesnelere üst üste, yan yana, iç içe dizer. Nesnelere takar. Nesnelere çıkarır.. Nesnelere ipe vb. dizer. El becerilerini gerektiren bazı araçları kullanır. Nesnelere yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir. Değişik malzemeler kullanarak resim yapar. Yönergeye uygun çizgiler çizer. Şekilleri değişik araçlar kullanarak çizer. Çeşitli malzemeleri değişik şekillerde katlar. Malzemeleri istenilen nitelikte keser. Malzemeleri istenilen nitelikte yapıştırır. Nesnelere değişik malzemelerle bağlar

Büyük kaslarını kullanarak belirli bir güç gerektiren hareketleri yapabilmeye.

Kazanımlar: Farklı ağırlıktaki nesnelere iter. Farklı ağırlıktaki nesnelere çeker. Farklı ağırlıktaki nesnelere kaldırır. Farklı ağırlıktaki nesnelere döndürür. Farklı ağırlıktaki nesnelere taşıyarak belirli bir mesafeye gider.

Küçük kaslarını kullanarak belirli bir güç gerektiren hareketleri yapabilmeye. Kazanımlar: Nesnelere kopartır, yırtar. Nesnelere sıkar. Nesnelere çeker, gerer. Malzemelere elleriyle şekil verir. Malzemelere araç kullanarak şekil verir.

Denge gerektiren belirli hareketleri yapabilmeye. Kazanımlar: Farklı zeminler üzerinde yürür. Zemin üzerine çizilen şekiller üzerinde yürür. Tek ayak üzerinde belirli bir süre durur. Tek, çift ayak üzerinde olduğu yerde zıplar. Tek, çift ayakla sıçrayarak belirli bir

mesafeyi dengeli bir şekilde gider. Çift ayakla ileri - geri sıçrar.”⁷⁷

Psikomotor alana, Fransızlarda vücudu kullanma ve hareket etme amacı karşı gelmektedir. Genel anlamda birbirleriyle örtüşmektedir.

Fransa’ da Vücudu Kullanma ve Hareket Etme Alanı:Hareket çocuğun gelişiminde önemli bir unsurdur. Çocuk hareket ederek çevresini keşfeder, tanıdık nesnelere dokunur, koşmak, zıplamak, tırmanmak, kaymak, fırlatmak, dengeyi sağlamak gibi vücudunun ona sağladığı çeşitli imkanların farkına varır; bunlara oyun oynamak, çeşitli materyallerin ve nesnelere, balonların, çemberlerin, bisikletin, patenlerin kullanımı da dâhildir.

Fiziksel etkinlikler, çocuğun çabalarını yönlendirir ve bu çabalara anlam kazandırır Bu alandaki deneyimler, çocukları hissettiklerini ve izlenimlerini ifade etmeye ve onları paylaşmaya yönlendirir.

Vücudu Kullanma ve Hareket Etme Alanındaki Etkinlikler: yakın çevreyi keşfetme (okul, sınıf, teneffüs alanımı), daha uzak çevreyi keşfetme (mahalle, doğa da yapılan gezintiler, nakil sınıflar).

Devinime yönelik toplam hareket; somut engellerle karşılaşılan ve bunların kullanıldığı farklı birçok ortamlarda yetilerini çalıştırma: yürümek, koşmak, zıplamak, tırmanmak, atmak, sürünmek, kaymak, çekmek, itmek, kullanmak, dengeyi sağlamak, sarkmak, suyun içinde, buz veya kar üstünde hareket etmek;

Bedensel olanaklarını keşfetmek; Harekete esneklik ve belirginlik vermek amacıyla devinimsel davranışların uyarlanması, hareket halindeki nesnelere yörüngelerine bağlı olarak hareketin toplam ayarlanması, eylemlere ortaklaşa katılım, bireysel ve ortak oyunların kurallarını kabullenme ve onlara uyum sağlama, tek başına veya diğerleri ile birlikte vücut dilini konuşurma, nesnelere (sandalyeler, masalar, banklar...), oyuncakların (toplar) balonlar. çemberler, iplik...) ve materyallerin (tay tay arabaları, üç tekerlekli bisikletler,bisikletler, patenler...) duymusal keşfi, kullanımı ve bunlara uyum sağlama, enerjisini ayarlayarak ve tehlikeleri hesap ederek kendini aşmak;

Ses dünyasının özelliklerini tanımak ve bunlara tepki vermek (gürültüler, müzik,ritimler).⁷⁸

Fransa’ da Türkiye’ den farklı olan yakın ve uzak çevreyi keşfetmek, tek

⁷⁷ MEB, Okul Öncesi Eğitim Programı, a.g.k., s.25.

⁷⁸Minister De L’Education Nationale, a.g.k., ss.4-6.

başına diğerleriyle vücut dilini konuşurmak ve enerjisini ayarlayarak tehlikeleri hesap ederek kendisini aşmaktır.

5.2.2. Sosyal Duygusal Alan - Ortak Yaşamı Paylaşma

İkinci olarak Türkiye’deki okul öncesi programında sosyal duygusal alan:15 amaç ve 55 kazanımdan oluşmaktadır.

“Kendini tanıyabilme. Kazanımlar :Fiziksel özelliklerini söyler. Belli başlı duyuşsal özelliklerini söyler.

Duyularını fark edebilme. Kazanımlar: Duyularını söyler. Duyularının nedenlerini açıklar. Duyularının sonuçlarını açıklar. Duyularını müzik, dans, drama vb. yollarla ifade eder.

Duyularını kontrol edebilme. Kazanımlar: Olumlu - olumsuz duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ortaya koyar. Yetişkin denetiminin olmadığı durumlarda da gerektiği gibi davranır. Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.

Kendi kendini güdüleyebilme. Kazanımlar: Kendiliğinden bir işe başlar. Başladığı işi bitirme çabası gösterir.

Başkalarının duygularını fark edebilme. Kazanımlar: Başkalarının duygularını ifade eder. Başkalarının duygularını paylaşır.

Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme. Kazanımlar: Kendiliğinden iletişimi başlatır. Grup etkinliklerine kendiliğinden katılır. Grupta sorumluluk almaya istekli olur. Aldığı sorumluluğu yerine getirir. Kendisinin ve başkalarının haklarına saygı gösterir. Gerekli durumlarda nezaket sözcüklerini kullanır. Gerektiğinde lideri izler. Gerektiğinde liderliği üstlenir. Etkinliklerin süresine ilişkin yönergeye uyar. Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.Gerekli durumlarda kararlılık gösterir.

Hoşgörü gösterebilme. Kazanımlar: Hata yapabileceğini kabul eder. Kendi hatalarını söyler. Kendisini başkalarının yerine koyarak duygularını açıklar. Başkalarının hatalarını uygun yollarla ifade eder. Başkalarının hata yapabileceğini kabul eder.

Farklılıklara saygı gösterebilme. Kazanımlar: Kendisinin farklı özelliklerini kabul eder. Başkalarının farklı özelliklerini kabul eder.

Yaşamın iyileştirilmesinde ve korunmasında sorumluluk alabilme. Kazanımlar: Yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli olan kaynakları verimli kullanır. Günlük yaşamdaki kurallara uyar. Canlıların yaşama hakkına özen gösterir. Canlıların bakımını üstlenir ve korur. Yaşamda diğer canlılarla paylaştıklarını açıklar.

Toplumsal yaşamın nasıl sürdüğünü kavrayabilme. Kazanımlar: Toplumda farklı rollere sahip kişiler olduğunu söyler. Aynı kişinin farklı rolleri olduğunu söyler. Kendi kültürünün belli başlı özelliklerini açıklar.

Estetik özellikler taşıyan ürünler oluşturabilme. Kazanımlar: Estetik bedensel hareketlerle yürür / dans eder. Özgün şiir, öykü, şarkı vb. söyler. Görsel sanat etkinliklerinde ürün yapar. Görsel sanat etkinliklerinde özgün ürün yapar. Çeşitli materyaller kullanarak ritim oluşturur. Çeşitli sesleri kullanarak müzik oluşturur. Ürünlerini çeşitli yollarla sunar. Sunularında hayali / gerçek nesnelere kullanır.

Çevredeki güzellikleri koruyabilme. Kazanımlar: Çevredeki güzelliklerin korunma nedenlerini söyler. Çevredeki güzellikleri korumak için yapılması gerekenleri açıklar. Çevredeki güzellikleri korumada sorumluluk alır.

Çevreyi estetik bakımdan düzenleyebilme. Kazanımlar: Çevresinde gördüğü güzel, rahatsız edici durumları söyler. Çevre sorunları ile ilgili kendi yapabileceklerine örnek verir. Çevresini farklı biçimlerde düzenler.

Sanat eserlerinin estetik özelliklerini fark edebilme. Kazanımlar: Sanat eserlerinin özelliklerini söyler. Sanat eserleri hakkındaki duygularını açıklar.

Atatürk ile ilgili etkinliklere ilgi gösterebilme. Kazanımlar: Atatürk ile ilgili etkinliklere katılır. Atatürk ile ilgili etkinliklerde aldığı sorumlulukları yerine getirir.”⁷⁹

Türkiye’deki sosyal duygusal alana karşılık Fransız’lardaki programda karşılık gelen ortak yaşam ve paylaşma amacıdır.

Fransa’ da çocuk anaokulunda aynı ortamı ve etkinlikleri başkalarıyla paylaşıyor. Okula geliş saatlerinde gerçekleştirilen çalışmalar ve oyunlar sırasında, yetişkinlerle ve arkadaşlarıyla bağlantı kuruyor. İletişim kurmayı, başkaları ile konuşmayı ve onları dinlemeyi öğreniyor.

---

⁷⁹ MEB, Okul Öncesi Eğitim Programı, a.g.k., ss.26-28.

Ortak Yaşam Alanındaki Etkinlikler: Kabul, ortak yaşam, iletişim olmak üzere üç kısımda yapılmaktadır.

Kabul :okula ilk gelişlerinde çocuğun ve ailesinin kabulü, sınıfı, okulu keşfetmek,

Özellikle dil etkinlikleri yönünden zengin ve pedagojik olarak düzenlenmiş günlük kabul, Ortak yaşamın zaman içindeki belirtilerinin ortaya konması ve hatırlanması. Yetişkinleri tanımak (onları bulmayı, onlara hitap etmeyi öğrenmek, bir diyalogun gerektirdiği biçimde cevap vermek). Çocuğa kimliğini kazanmış bir birey gibi kendini ifade etmesini. adını, soyadını tanınmasını sağlayacak ortamlar oluşturmak.

Ortak Yaşam: Çocuğun kendisini ve diğerlerini: diğer çocukları, yetişkinleri, her birinin okuldaki ve sınıftaki rolünü, tanınmasını sağlayan etkinlikler. Okulun, sınıfın, ortak yaşamın kurallarını açıklayıcı oyunlar, Doğal ortamlarda oyunlar. Ortak oyunlar. Organize edilmiş oyunlar, kurallı oyunlar. Bir projenin ortaklaşa gerçekleştirilmesi. Somut olaylar üzerinde tartışarak ortak yaşamın düzenlenmesi. Okulun, sınıfın içinde sorumlulukları paylaşmak. Ortak yaşamın içinde karşılaşılan veya medyanın duyurduğu (özellikle, bunlar çocukta çok güçlü duygusal tepkiler meydana getirdiğinde), Somut olayları inceleme fırsatı bulunduğunda, sosyal değerler ile ilgili problemleri tartışmak.

İletişim: Tüm iletişim ortamlarının özellikle bir yetişkinin yönerge ilettiği durumların sözlü ya da sözsüz açıklanması, sözlü iletişim olanakları ortaya koymak. Çocuğa arkadaşlarıyla, bir yetişkinle sözlü iletişime girme fırsatı veren ortamların oluşturulması. Diyalogun gidişatını yönlendirmeyi sağlayan ortamlar oluşturmak. Gerçek tartışma konuları, çözülecek gerçek problemler üzerinde ortak diyalog durumları oluşturmak. Bir tartışma esnasında söz almayı, diğerlerini dinlemeyi. sözünün dikkate alınmasını sağlamayı öğrenmek.⁸⁰

İki ülkeyi kıyasladığımızda Fransızların kabul kısmına Türkiye'deki amaçlardan kendini, duygularını tanıma, kontrol edebilme ve güdüleyebilme karşı gelmektedir. Fransızlardaki sorumluluk kısmına Türkiye'deki amaçlardan toplumsal yaşam ve roller hoşgörü, farklılıklara saygı karşılık gelmektedir. Türkiye'deki Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme, yaşamın iyileştirilmesi ve korunmasında sorumluluklu alabilmeyi kısmi olarak Fransızlardaki iletişim karşılamaktadır.

---

⁸⁰ Minister De L'Education Nationale, a.g.k., s.11-12.

5.2.3. Dil Alanı - Temel Eğitimde Dil

Üçüncü olarak Türkiye’de okul öncesi programında dil alanı 8 amaç ve 37 kazanımdan oluşmaktadır.

“Sesleri ayırt edebilme. Kazanımlar: Sesin kaynağını söyler. Sesin geldiği yönü belirler. Sesin özelliğini söyler. Verilen sese benzer sesler çıkarır.

Konuşurken sesini doğru kullanabilme. Kazanımlar: Nefesini doğru kullanır. Kelimeleri doğru telaffuz eder. Konuşurken sesinin tonunu işitilebilir biçimde ayarlar. Konuşurken sesinin hızını ayarlar.

Türkçeyi doğru kullanabilme. Kazanımlar: Konuşmalarında söz dizimi kurallarını doğru olarak kullanır. Konuşmalarında temel dil bilgisi kurallarına uygun konuşur.

Kendini sözel olarak ifade edebilme. Kazanımlar: Dinlerken, konuşurken göz teması kurar. Sohbeta katılır. Belli bir konuda konuşmayı başlatır. Belli bir konuda konuşmayı sürdürür. Söz almak için sırasını bekler. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler. Duygu, düşünce ve hayallerini yaratıcı yollarla açıklar. Üstlendiği role uygun konuşur.

Dinlediklerini çeşitli yollarla ifade edebilme. Kazanımlar: Dinlediklerini başkalarına anlatır. Dinlediklerine ilişkin sorular sorar. Dinlediklerine ilişkin sorulara cevap verir. Dinlediklerini özetler. Dinlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü vb. yollarla sergiler.

Sözcük dağarcığını geliştirebilme. Kazanımlar: Dinlediklerinde yeni olan sözcükleri fark eder. Yeni sözcüklerin anlamlarını sorar. Verilen sözcüğün anlamını açıklar. Yeni öğrendiği sözcükleri anlamlarına uygun olarak kullanır. Zıt anlamlı sözcüklere örnek verir.

Ses bilgisinin farkında olabilme. Kazanımlar: Sözcüklerin başlangıç seslerini söyler. Aynı sesle başlayan sözcükler söyler. Kafiye sözcükler söyler.

Görsel materyalleri okuyabilme. Kazanımlar: Görsel materyalleri inceler. Görsel materyallerle ilgili sorular sorar. Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir. Görsel materyalleri açıklar. Görsel materyalleri kullanarak olay, öykü gibi kompozisyonlar oluşturur. Görsel materyalleri özenle kullanır. ⁸¹

Türkiye’deki dil alanını Fransa’da temel dil alanı karşılamaktadır. Türkiye’den

⁸¹ MEB, Okul Öncesi Eğitim Programı, a.g.k., s.28-29.

en farklı olan yönü temel okuma yazma becerilerine dönük amaçları olmasıdır.

Fransız okul öncesi programında temel eğitimde dil alanındaki hedefler :

Başkalarını anlama, kendini ifade edebilme, dış dünyada hareket edebilme, kendini koruma, hayali diyarları keşfetme ile dilin kullanımına ve işlevine yönelen çocuk. Fransızca'yı öğrenir.

Bu dil, onun çevresindekilerle iletişimini sağlamakla kalmayıp aynı zamanda, temel çizgisi olduğu kültüre çocuğu yaklaştırır. Bu ulusal dil çocuğun içinde yaşadığı dünyayı tanımasını ve anlamasını sağlar.

Çocuk aynı zamanda yazıdan da kopmaz, alfabenin işlevini okumayı ve yazmayı nasıl sağladığını öğrenmeye başlar.

Anaokulu, yerel veya yabancı dillerin öğretildiği eğitim sistemini uygulayarak. Çocukların başka dilleri karakterize eden ses tonlarına aşina olmalarını da sağlar. Bu aşamada ulusal topraklarda konuşulan farklı diller özellikle bazı öğrencilerin ana dilleri kullanılır. Anasınıfından itibaren çocuklar yeni bir dil öğrenebilme konumuna gelirler

Temel Eğitimde Dil Alanındaki Etkinlikler :Dil alanında ses Çalışmaları,sözcükler, dinleme ve sözlü anlatım, yetişkin yardımıyla yazı dünyasına giriş, metin oluşturmaya giriş

Dil Alanında Ses Çalışmaları: Ses perdesinin, ahengin ve ses seviyesinin, üzerinde oynanmasını sağlayan şiirlerin. Şarkıların, çocuk oyunları şarkılarının öğrenimi.Çocuk oyunları şarkılarının, şiirlerin sözleriyle ritmik oyunlar: vurguların, hecelerin keşfi. Sözlü kafiye oyunları: kafiyeli metinlerin tamamlanmamış kafiyelerini öğrenmek. keşfetmek ve tamamlamak. Tümcenin sonundaki, başındaki ortasındaki dil seslerini ses birimi ayırt etmeli. Fransızcada kullanılan farklı seslerin (ses birimleri ve heceleri) bilincine varmak. Yapısal çalışmadan kaçınarak, söz dizimi yapılarını tekrarlamaya yönelik dil oyunları (nakaratlı şarkılar veya çocuk oyunları şarkıları. belirli bir yapısal biçim kullanılarak takip edilen küçük hikayeler...)

Sözcükler: Belirli bir konu çerçevesinde kullanılan sözcükleri hatırlama (anlatılacak bir hikaye, bir gezintinin ya da etkinliğin özeti...)Kullanılan sözcükleri değişik ölçütlere göre sınıflandırma: canlı varlıkları ve cansız nesnelere adlandıran sözcükler, sözcük grupları...Bir sözcüğün alabileceği tüm farklı anlamları araştırma. Bilinmeyen sözcüklerin

bağlamdan yola çıkarak yorumlanması.

Dinleme ve Sözlü Anlatım: Öğretmen tarafından dile getirilen, görüntülü ya da görüntüsü (radyo,sinema, televizyon) manyetik araçlara kaydedilmiş, öykücülerle yapılan gezintiler ya da görüşmeler sırasında, kukla gösterilerinde gerçek bağlamları içinde keşfedilen, sözlü geleneğe ait (şarkılar, çocuk oyunları şarkıları, öyküler, bilmeceler,.. hikayeler...) geniş bir metin yelpazesinin dinlenmesi; Karşılaşılan farklı yazılı belgeler üzerinde tartışmalar, bir yetişkinin yardımıyla (örneğin belirli bir yapı çerçevesinde) ortaklaşa benzer metinler oluşturmak.

Bir yetişkinin yardımıyla yazı dünyasına giriş: Kitap harflerin her şekilleriyle önce metin içinde daha sonra tek tek tanımak yetişkinin yardımıyla yorumlamak. Okuma saatlerinde, okuma köşesine veya kütüphaneye küçük gruplar halinde sık sık düzenli olarak katılmak. Çocuklar için anlam bakımından zengin metinlerin sık sık yeniden okunması. Öğretmenin yardımıyla kütüphane kitaplarının sıralanması ve farklı türdeki metinlerin ilk sınıflandırmasının yapılması (kurgu, belgesel). Yazılı metin sınavı (sayfa yapısını, paragraf, cümle, kelime bölünmelerini saptama). Yazılı metinlerin ortaklaşa yorumlanması (bir cümlenin, bir kelimenin. Ne anlama geldiği? Zamirler kime gönderme yapıyor? Bağlaçların işlevleri nelerdir? Harfler ve sesler arasındaki ilk uyum; metni okudukça akılda tutmak çalışmaları (okunulan yerlerin tekrar edilmesi, daha önce okunanla, yeni karşılaşılanları birbirine bağlamak, metnin devamını tahmin edebilmek...)

Metin oluşturmaya giriş: Bir yetişkine yazdırarak, arkadaşlarıyla ortaklaşa veya küçük gruplar halinde metinler oluşturmak: haber ilanları, yaşamış olayların anlamı önceden duyulmuş metinlerin yinelenmesi, kullanım kılavuzları, talimatlar yemek tarifeleri belgesel metinler, küçük özetler, okul yazışmaları. Bakarak kopya çekerek, uydurarak ilk bağımsız yazı yazma çalışmaları (ad kısa cümleler, kısa metinler). Çocukların sözlü önerilerini yazıya döken yetişkinin yazdığı metinler aracılığıyla yazılı metnin özelliklerini keşfetmek. Çocuk tarafından yetişkine yazdırılarak, yazdırma yöntemlerinin edinimi (konuşma hızını ayarlama, cümlenin söz dizim yapısını düzenlemek, yetişkinin hareketini farkına varmak, yeniden okuma isteği). Metnin ve resmin bir arada bulunduğu yazılı nesnelere oluşturmak (albümler, resimli öyküler, belgeler).⁸²

Fransızlarla Türkleri dil alanında kıyasladığımızda Fransızların programının daha komplike olduğunu görürüz. Ses, sözcük, dinleme ve sözlü anlatımda benzerlik

⁸² Minister De L'Education Nationale, a.g.k., ss.13-17.

göstermekle birlikte; okuma yazma ve metin oluşturma çalışmaları ile başka yabancı dil eğitimi çalışmaları Türkiye'deki programda bulunmamaktadır.

5.2.4. Bilişsel Alan –Ortamı Tanıma

Türkiye' de dördüncü olarak okul öncesindeki programda bilişsel alan 21 amaç ve 97 kazanımdan oluşur.

“Kendisi ve ailesi ile ilgili bilgileri kavrayabilme. Kazanımlar: Kendisi ile ilgili bilgileri açıklar. Aile bireyleri ile ilgili bilgileri açıklar. Adresini ve telefon numarasını söyler.

Olay ya da varlıkların çeşitli özelliklerini gözlemleyebilme. Kazanımlar: Olay ya da varlıkların özelliklerini söyler. Olay ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır.

Dikkatini toplayabilme. Kazanımlar: Dikkat edilmesi gereken nesneyi, durumu, olayı fark eder. Dikkatini nesne, durum, olay üzerinde yoğunlaştırır. Dikkat edilmesi gereken nesneyi, durumu, olayı söyler. Nesneyi, durumu, olayı ayrıntılarıyla açıklar.

Algıladıklarını hatırlayabilme. Kazanımlar: Olay ya da varlıkları söyler. Varlıkların rengini söyler. Varlıkların yerini söyler.. Varlıkların şeklini söyler. Varlıkların sayısını söyler. Olay ya da varlıkların sırasını söyler. Nesnelerin neden yapıldığını söyler.. Nesnelerin içinden eksilen ya da eklenen bir nesneyi söyler. Nesne, durum ya da olayı bir süre sonra yeniden ifade eder.

Varlıkları çeşitli özelliklerine göre eşleştirebilme. Kazanımlar: Varlıkları bire bir eşleştirir. Varlıkları renklerine göre eşleştirir. Varlıkları şekillerine göre eşleştirir. Varlıkları büyüklüklerine göre eşleştirir. Varlıkları miktarlarına göre eşleştirir. Varlıkları dokunsal özelliklerine göre eşleştirir. Varlıkları kullanım amaçlarına göre eşleştirir. Nesneleri sayılarına göre eşleştirir. Eş nesnelere örnek verir. Nesneleri ve nesne gruplarını uygun rakamla eşleştirir.

Varlıkları çeşitli özelliklerine göre gruplayabilme. Kazanımlar: Varlıkları renklerine göre gruplar. Varlıkları şekillerine göre gruplar. Varlıkları büyüklüklerine göre gruplar. Varlıkları miktarlarına göre gruplar. Varlıkları dokunsal özelliklerine göre gruplar. Varlıkları kullanım amaçlarına göre gruplar.

Nesne, durum ya da olayları çeşitli özelliklerine göre sıralayabilme. Kazanımlar: Nesneleri

büyükliklerine göre sıralar. Sıralanmış nesne grubu içinde nesnenin yerini gösterir. Sıra bildiren sayıyı söyler. Nesnelere renk tonlarına göre sıralar. Nesnelere sayılarına göre sıralar. Varlıkları büyüme aşamalarına göre sıralar. Olayları oluş sırasına göre sıralar.

Nesnelere ölçebilme. Kazanımlar: Ölçme sonucunu tahmin eder. Standart olmayan birimlerle ölçer. Ölçme sonuçlarını tahmin ettiği sonuçlarla karşılaştırır.

Nesnelere sayabilme. Kazanımlar: 20 içinde ileriye doğru birer birer ritmik sayar. içinde geriye doğru birer birer ritmik sayar. Söylenilen sayı kadar nesneyi gösterir. Gösterilen belli sayıdaki nesneyi doğru olarak sayar. Nesnelere sayarak miktarlarını az ya da çok olarak söyler. Sayıca 10'dan az olan bir gruptaki nesnelere sayısını söyler.

Geometrik şekilleri tanıyabilme. Kazanımlar: Her nesnenin bir şekli olduğunu söyler. Daire, üçgen, kare ve dikdörtgene benzeyen nesnelere gösterir. Daire, üçgen, kare ve dikdörtgenleri kullanarak farklı modeller oluşturur.

Günlük yaşamda kullanılan belli başlı sembollere tanıyabilme. Kazanımlar: Gösterilen sembolün anlamını söyler. Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir. 10 içindeki rakamları okur. 10 içindeki rakamları modele bakarak yazar.

Mekânda konum ile ilgili yönergeleri uygulayabilme. Kazanımlar: Nesnenin mekândaki konumunu söyler. Yönergeye uygun olarak mekânda konum alır. Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir.

Bir örüntüdeki ilişkiyi kavrayabilme. Kazanımlar: Modele bakarak nesnelere örüntü oluşturur. Bir örüntüde eksik bırakılan öğeyi söyler. Bir örüntüde eksik bırakılan öğeyi tamamlar. En çok üç öğeden oluşan örüntüdeki kuralı söyler. Nesnelere özgün bir örüntü oluşturur.

Parça-bütün ilişkisini kavrayabilme. Kazanımlar: Bir bütünün parçalarını söyler. Uygun şekil veya nesnelere iki eş parçaya böler. İki yarımı birleştirerek bütün elde eder. Nesnelere arasında yarım olanları gösterir. Yarım ve bütün arasındaki ilişkiyi açıklar.

Nesnelere basit toplama ve çıkarma yapabilme. Kazanımlar: Nesne grubuna belirtilen sayı kadar nesne ekler. Nesne grubundan belirtilen sayı kadar nesneyi ayırır. Nesnelere kullanarak toplama yapar. Nesnelere kullanarak çıkarma yapar. 10 içinde toplama gerektiren problemleri çözer. 5 içinde çıkarma gerektiren problemleri çözer.

Belli durum ve olaylarla ilgili neden-sonuç ilişkisi kurabilme. Kazanımlar: Bir olayın olası nedenlerini söyler. Bir olayın olası sonuçlarını söyler. Yarım bırakılan olayı, durumu, şiiri, öyküyü, şarkıyı vb. özgün bir şekilde tamamlar.

Zamanla ilgili kavramlar arasında ilişki kurabilme. Kazanımlar: Olayları oluş sırasına göre söyler. Zamanla ilgili kavramları anlamına uygun şekilde kullanır. Zaman bildiren araçların işlevini açıklar.

Problem çözebilme. Kazanımlar: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yolları içinden en uygun olanlarını seçer. Seçilen çözüm yollarını dener. En uygun çözüm yoluna karar verir. Karar verdiği çözüm yolunun gerekçelerini açıklar.

Nesne grafiği hazırlayabilme. Kazanımlar: Nesneleri kullanarak grafik oluşturur. Nesneleri sembollerle gösterir. Hazırlanmış nesne grafiği çerçevesine sembolleri yerleştirir. Grafikte yer alan nesnelere sayar. Grafiği inceleyerek sonuçları söyler.

Atatürk' ü tanıyabilme. Kazanımlar: Atatürk'ün hayatı ile ilgili olguları söyler. Atatürk'ün kişisel özelliklerini söyler.

Atatürk' ün Türk toplumu için önemini açıklayabilme. Kazanımlar: Atatürk'ün getirdiği yenilikleri söyler. Atatürk'ün getirdiği yeniliklerin önemini açıklar.”⁸³

Türkiye’ deki bilişsel alanı bir kısım karşılayan Fransa’daki ortamı tanıma alanıdır.

“Ortamı Tanıma: Çocuk, diğerleriyle birlikte yaşadığı ortamı tanıırken, aynı zamanda konuşmayı, nesnelere, niteliklerini belirgin biçimde isimlendirmeyi, onların hareketlerini ve özelliklerini belirtmeyi öğrenmeye devam eder.

Öğretmen, anaokulunda Çocuğun nesnelere ve canlıları içine alan çevresindeki dünyayı keşfetmesi için tüm imkânları seferber ediyor.

Çocuk çevresel problemlere, hijyene, tutumluluğa, güvenliğe karşı daha duyarlı hale geliyor, zaman kavramının farkına varıyor: Takvimler, olayları ve geçmişi ayırt edebilme. Resim dünyasına karşı duyarlı hale geliyor: afişleri, resimler videolar.

Ortamı tanıma alanındaki etkinlikler: Nesnelere dünyasını keşfetme, Maddeler dünyasını

---

⁸³ MEB, Okul Öncesi Eğitim Programı, a.g.k., ss.30-33.

keşfetme, Canlılar dünyasını keşfetme, Doğayı ve canlı ortamları keşfetme; çevresel sorunlara duyarlılık, Tüketim ve hijyen konularına duyarlılık, güvenlik eğitimi, Geçen zaman Resim dünyasıdır.

Etkinliklerin İçeriği ve Niteliğini ayrıntılı şekilde aşağıda ele alacağız.

Nesneler dünyasını keşfetme: Çeşitli teknik nesnelerin, işlevsel durumlarda kullanımı (okul hayatı, beslenme ve mutfak, okul içi ve okul dışı iletişim, oyunlar, üretim atölyeleri..). Yaratıcı oyunlar. Nesnelerin kurulması ve sökülmesi. Nesne üretimi, bir nesneyi gerçekleştirme projesi, duruma uygun araç ve materyallerin seçimi, özel teknik hareketler(katlamak, kesmek,yapıştırmak).

Maddeler dünyasını keşfetme:Doğal maddelerin bazı özelliklerini tanıma (tahta, toprak, taş...). Havanın varlığı konusuna ilk yaklaşım (rüzgar...). Suyun varlığı konusuna ilk yaklaşım (sıvı, yağmur, kar, buz). Işığın etkilerini inceleme (gölge oyunları).

Canlılar dünyasını keşfetme:Bedeni bir bütün olarak ve farklı bölümleriyle keşfetme;Canlının özelliklerini inceleme (doğum, büyüme, gelişme, yaşlılık ve ölüm canlının önemli fonksiyonlarına (büyüme, devinme, beslenme, üzerene), farklı çevrelerde (sınıf, göl, çimenlik, hayvanat bahçesi gibi yakın çevreye yapılan gezintiler) veya görsel ve işitsel belgeler sayesinde inceleyerek, ilk yaklaşımı.

Doğal ve canlı ortamları keşfetme; evresel sorunlara duyarlılık, ölçülerin ve şekillerin görsel değerlendirilmesi, doğanın (bitkiler, hayvanlar yakın çevrenin, daha az tanıdık olan ortamın keşfi incelenmesi ve betimlenmesi. Pratik etkinlikler, bahçeyle ilgilenmek, hayvan bakımı. Farklı çevreleri saptama, kırsal, deniz, dağ, ova, orman, akarsu, şehir...İnsanların kurduklarını inceleme, evler, ticaret, yollar; Atıkların öneminin bilincine varmak.. Zararlı şeyleri tespit etme: gürültü, koku...

Tüketim ve hijyen konularına duyarlılık, güvenlik eğitimi: Yaşamın dengesinin bilincine varma ve bunu inceleme (uykunun ve dinlenmenin önemi). Besin hijyenine somut yaklaşım (yemek düzeni, terkibi). Hijyenin temel kurallarını öğrenme, duymasal yeteneklerin gelişimi (tat alma, dokunma, koku alma, işitme. Görme. Tüketim sorunlarına ilk yaklaşım: farklı türdeki alışveriş biçimleri (büyük. mekanlar, pazarlar). Tanıtım,Tanıdık ortamdaki (tehlikeli nesneler, zehirli ürünler), caddedeki, sokaktaki tehlikelerin bilincine varma, güvenliği sağlayan davranışların eğitimi, bazı temel trafik kurallarının özümlemesi.

Geçen Zaman: Zamansal kavramların farkına varmak (gün. mevsim. Yıl). Vakitlerin derece derece saptaması, zamanı belirlemenin basit yöntemlerinin edinimi (haftanın günü, ayın ya da yılın şu ya da bu günü, aylar, seneler). Takvimleri, ajandaları, saat çizelgelerini kullanmak ve oluşturmak.Yakın geçmişi ve daha eski bir geçmişi düzenleme (olayları sırayla yerleştirme). Basit soy ağaçları oluşturma. Yakın çevresindeki malvarlıklarını keşfetme ve inceleme (şehirdeki. mahalledeki kalıntılar, evredeki nesnelere).Geçmişteki olayları sorgulama, tanıklarla görüşmelere, belgeleri okumayı basit katılımlar.

Resim Dünyası: Çocuk çok küçük yaştan itibaren çok sayıda resimle karşı karşıya gelir. Sabit resimler (afişler, fotoğraflar, albümler...). Canlı resimler (Video, televizyon, sinema...). Ona bu resim bolluğunu kabullenmeyi öğretmek çok önemlidir. Resimlerle önce duyarlılığına, tarihine, kültürel çevresine bağlı olarak karşılaşır, yavaş yavaş zekasına göre, resimleri eleyerek algılamaya yönelir.”⁸⁴

Fransa’daki hissetme, hayal etme ve yaratma alanı Türkiye’deki programla birine direk karşılık olmamaktadır. Sosyal duygusal yaşamdaki amaç 11-14, dil alanındaki 1,4,5,7’ye karşılık gelmektedir. Amaç ve kazanımları oluşturmak için kullanılan resim ve plastik sanat, müzik, dans etkinliklerini içerir.

5.2.5. Öz Bakım Becerileri – Hissetme, Yaratma

Beşinci olarak Fransa’daki gelişim alanı hissetme, hayal etme, yaratmadır. Anaokulun eğitim faaliyetleri beş büyük etkinlik alanına ayrılmıştır.

Anaokulu vücut dilini, bakışları ve mimikleri kullanarak gerçekleştirilen ifade biçimlerini geliştirir ve teşvik eder. Çocuk yaratma zevkini, aramayı, oluşturmayı, değiştirmeyi, ifade etmeyi, hissetmeyi yaşayabilmelidir.

Hissetme Hayal etme, Yaratma Alanındaki etkinlikler: Müzik eğitimi ve plastik sanatlardır.

Etkinliklerin İçeriği ve Niteliği :Müzik eğitimi, sesli etkinlikler,bedensel etkinlikler, dinleme etkinlikleri, sesli etkinliklerdir.

Müzik Eğitimi:Sesli basit repertuar, çocuk oyunları şarkıları ve çocuklar için, sözlü geleneğe özgü şarkılar, kısa müzikal cümleler ve basit motifler, şarkılardan, çocuk oyunları

---

⁸⁴ Minister De L’Education Nationale, a.g.k., ss.21-23.

şarkılardan veya şiirlerden oluşan sesli oyunlar, öykülerin seslendirilmesi, kukla diyalogları, şarkılar uydurmak.

Bedensel Etkinlikler: Rond ve danslı oyunlar repertuarı, çocuklar için sözlü geleneksel oyunlar, danslar uydurmak. Enstrümanlı etkinlikler, sesli nesnelerin, basit enstrümanlar hareketsel keşfi, çeşitli müziklere uygun olarak bedensel hareketler, basit müzikal kavramlara yaklaşım (ritimler, nüanslar...)

Dinleme Etkinlikleri: Ses dünyasını dinleme: tanıdık çevrenin seslerini, gürültülerini farklı ses ortamlarını tanıma, karşılaştırma, yeniden oluşturma: Değişik müziklerin dinlenmesi: ülkelerin, çağların, tarzların... Dinlemenin geliştirilmesi: bir gürültünün, bir sesin devam etme süresi, şiddeti, aracılığı, ses hareketleri, şarkılardan bölümler. Ritmik ve melodik biçimlerin kavranması ve yeniden oluşturulması.

Plastik Sanatlar: Tasarımlar gerçekleştirmek için gerekli olan uygulamalar

Bilgilerin edinimi ve gelişimi, yapılanların tanıtımı, tasarımları gerçekleştirmek için gerekli oyun uygulamalar. Materyallerin nesnelerin, şekillerin, görsel ve dokunsal keşfi. renklerin görsel keşfi. Kişisel müze oluşturma, grafizm çizgiler ve damgalar oyma, resim, boyama, kolaj, oylumlu nesnelerin üretimi. Basit işlemlerin kullanımı, elementlerin ayrıştırılması, evirtimi yok edilmesi. Görsel hafıza egzersizleri. Bilgilerin edinimi ve geliştirilmesi. Sanal dünyanın önemli göndermeleri, elementler (hava, toprak, su, ateş), ev, ağaç..

Plastik maddelerin tanınması: şekil, renk, madde, hacim yapılanların tanıtımı. Karışım uygulamalarını inceleme (materyal seçimi, renkler...) ⁸⁵

Hissetme hayal etme ve yaratma etkinlik alanı Türkiye'deki programda direk karşılığı yoktur. Dil, psikomotor ve zihin alanındaki amaç ve kazanımların bir kısmını içerir. Müzik, oyun ve fen ve doğa etkinlikleri yoluyla uygulanır.

Türkiye'deki öz - bakım becerileri alanının Fransızlar da bire bir karşılığı yoktur. Fransızların ortamı tanıma alanındaki, insanların kurduklarını inceleme ve hijyenin temel kurallarını öğrenme etkinliklerine bir kısmı karşılık gelmektedir. Öz bakım becerileri 5 amaç ve 26 kazanımdan oluşmaktadır.

---

⁸⁵ Minister De L'Education Nationale, a.g.k., ss.24-26.

“Temizlik kurallarını uygulayabilme. Kazanımlar: Temizlikle ilgili malzemeleri doğru kullanır. El, yüz ve vücudun diğer kısımlarını uygun biçimde yıkar. Tuvalet gereksinimine yönelik işleri yardımsız yapar. Yiyecek ve içeceklerin temizliğine dikkat eder. Ev ve okuldaki eşyaları temiz ve düzenli kullanır. Beslenme için gerekli araç-gereçleri temizlik kurallarına uygun kullanır. İçinde bulunduğu çevreyi temiz tutar.

Giysilerini giyme ve çıkarabilme. Kazanımlar: Duruma ve hava koşullarına uygun giyeceği seçer. Giysilerini yardımsız çıkarır. Giysilerini yardımsız giyer. Giysilerini doğru şekilde giyer. Giysilerini katlar.6. Giysilerini asar.

Doğru beslenmenin önemini fark edebilme. Kazanımlar: Yiyecek ve içecekleri ayırım yapmadan yer, içer. Yiyecekleri ve içecekleri yeterli miktarda yer, içer. Yiyecekleri yerken sağlık ve görgü kurallarına özen gösterir. Sağlığı olumsuz etkileyen yiyecekleri ve içecekleri yemekten, içmekten kaçınır. Öğün zamanlarında ve süresinde yemeye özen gösterir.

Dinlenmeyle ilgili kurallara uyabilme. Kazanımlar: Yorulduğu durumlarda dinlendirici bir etkinliğe katılır. Dinlenme ya da uyku için gerekli hazırlığı yapar. Dinlenme ya da uyku için belirlenen saatte yatağına gider. Dinlenme ya da uyku sonrası toplanır.

Kendini kazalardan ve tehlikelerden koruyabilme. Kazanımlar: Tehlikeli olan durumları söyler. Tehlikeli olan durumlardan uzak durur. Herhangi bir tehlike anında yetişkinlerden yardım ister. Acil durumlarda başvurulabilecek telefon numaralarını söyler.”⁸⁶

Bu alanların dışında amaç ve kazanımları açıklayıcı Türkiye’ de kavramlar listesi Fransızlarda ise genel hedefler listesi bulunmaktadır.

5.2.6. Genel Hedefler ve Kavram

Fransa’ da her alana özgü hedeflere ulaşılmasını sağlayan etkinlikler, aynı zamanda genel hedeflerinde oluşmasını sağlar. Merak etme ve öğrenme arzusu, kendini ifade etme, başkalarına saygı gösterme, otonomi, sürekli teşvik edilen tutumlar arasında yer alır. Dikkat, sabır, konsantrasyon, hareketlerin olduğu kadar incelemenin de temelinde yer almalıdır.

---

⁸⁶ MEB, Okul Öncesi Eğitim Programı, a.g.k., s.34.

Tablo 3 Birinci Dönem Programındaki Hedefler

FRANSIZCA YAZMA

		Küçük	Orta	Büyük
Şekiller, yörüngeler oluşturabilme	Dikey,yatay ve eğik çizgiler çizme	X	X	X
	Kıvrımlar oluşturma		X	X
	Yuvarlaklar çizme	X	X	X
	Kırık çizgiler çizme		X	X
	Dalgalanmalar çizme	X	X	X
	Spiraller çizme	X	X	X
	Çizgileri soldan sağa yönlendirme	X	X	X

		Küçük	Orta	Büyük
Kelimeler üretebilme	Adını kopyalama		X	X
	Örneğe bakmadan adını yazma		X	X
	Bir satır üzerinde yazma		X	X
	Satırlar arasında yazma			X

YAZILI HABERLEŞME

		Küçük	Orta	Büyük
Yetişkine imla ettirebilme	Bir cümleyi yazmaya muktedir olma	X	X	X
	Kısa bir metni yazmaya muktedir olma		X	X

OKUMA

		Küçük	Orta	Büyük
Yazılı çeşitli araçları saptayabilme	Bir kitabı tanıma ve adlandırma	X	X	X
	Bir mecmuayı tanıma ve adlandırma	X	X	X
	Bir gazeteyi tanıma ve adlandırma	X	X	X
	Bir afişi tanıma ve adlandırma	X	X	X
	Bir mektubu tanıma ve adlandırma	X	X	X

		Küçük	Orta	Büyük
Çeşitli yazılı belgeleri saptayabilme	Bir hikayeyi, şarkıyı,şiiri tanıma ve adlandırma	X	X	X
	Teknik bir fişi tanıma ve adlandırma	X	X	X
	Bir oyun kuralını tanıma ve adlandırma	X	X	X

		Küçük	Orta	Büyük
	Bir hikayeye tekabül eden resimleri seçme,		X	X

Çeşitli tipte yazılmış belgelerin manalarını anlayabilme	düzenli sıralama			
	Resimlendirilmiş talimatlara uyarak bir montaj, bir yol, bir güzergah gerçekleştirme		X	X
	Bir evrak bütünü içerisinde istenen bilgileri bulma			X

		Küçük	Orta	Büyük
Yazılı, çeşitli yapılacak işler için gerekli araçlar içerisinde çeşitli unsurları bulabilme ve tanıyabilme	Bir kapağı tanıma ve adlandırma	X	X	
	Bir başlığı tanıma ve adlandırma	X	X	
	Bir yazarı tanıma ve adlandırma		X	X
	Bir editörü tanıma ve adlandırma			X
	Bir sayfayı tanıma ve adlandırma	X	X	
	Bir kıtayı, bir paragrafı tanıma ve adlandırma			X
	Bir olayı tanıma ve adlandırma			X
	Bir kelimeyi tanıma ve adlandırma	X	X	
	Sayıları tanıma ve adlandırma	X	X	
	Bir noktalama işaretini tanıma ve adlandırma (“;?;!..)			X

		Küçük	Orta	Büyük
Kelime veya kelime gruplarını tanıyabilme	Adını tanıma	X	X	
	Çeşitli grafik sistemlerde adını okuma : kitap harfi (büyük ve küçük harf), işlek yazı		X	X
	Başka isimler taşıyan etiketleri tanıma	X	X	X
	Haftanın günlerini tanıma		X	X
	İçinde bulunulan ayı tanıma			X
	Bu amaca yönelik hazırlanmış etiketler aracılığı ile günün tarihini meydana getirme	X	X	X

		Küçük	Orta	Büyük
Hece ve sesleri tanıyabilme	Bir kelimenin hecelerini sözlü olarak ayırma	X	X	X
	Benzer hecelere sahip kelimeleri bağlama			X
	Bir kelimenin ses birimlerini sözlü olarak ayırma		X	X
	Aynı sese sahip kelimeler söyleme		X	X
	Yazılı ve sözlü arasındaki irtibatın bilincinde olma			X

MATEMATİK

SAYI YAKLAŞIMI

		Küçük	Orta	Büyük
Sayıların devamını dile	Sayıları arka arkaya sayma	X	X	X

getirebilme	Herhangi bir sayıdan başlayarak sayma		X	X
	Tersten sıra ile sayma			X

		Küçük	Orta	Büyük
Sayı sırasını kullanabilme	Sayıları ezbere okumayı senkronize ederek bir koleksiyonun unsurlarını sayma	X	X	X
	Sayılmış eşyaların sayısını bir koleksiyondan çıkartma		X	X

		Küçük	Orta	Büyük
Sayıları okuyabilme ve yazabilme	Elin parmak sayısını hemen algılama		X	X
	Oyun zarının isabet ettiği sayıyı hemen algılama		X	X
	Üzerinde rakam bulunan etiketleri takımları irtibatlandırma	X	X	X
	0'dan 6'ya kadar rakamları yazma		X	X
	6'dan 9'a kadar sayıları yazma			X

MANTIK

		Küçük	Orta	Büyük
Eşyaları karşılaştırabilme	Ortak özelliklere sahip eşyaların kendi aralarında birleştirme		X	X
	Bir koleksiyonda ilgisiz olanı bulma	X	X	X

		Küçük	Orta	Büyük
Eşyaları seçebilme	Şekil ve renklerine göre eşyaları seçme	X	X	X
	Diğer kriterlere göre eşyaları seçme	X	X	X

		Küçük	Orta	büyük
Eşyaları sıralayabilme	Ardarda gelen sınıflandırmalarla eşyaları sıralama	X	X	X
	Üleştirme yolu ile eşyaları sınıflandırma	X	X	X
	Her bir sınıfın eşyalarının ortak özelliklerini bulma		X	X
	Sınıflandırma hatalarını düzeltme	X	X	X

		Küçük	Orta	büyük
Eşyaları düzenli sıralayabilme	3 veya 4 unsurlu en küçükten en büyüğe ve en büyükten en küçüğe sıralama	X	X	X
	Kronolojik sıraya göre eşyaları dizme	X	X	X
	Düzenli sıralanmış bir eşya koleksiyonunu analiz etme ve bu		X	X

	koleksiyonun sırasını yazma			
	Verilen açıklamalara göre bir eşya koleksiyonunu düzenli olarak sıralama	X	X	X
	Somut eşyaları düzenli olarak sıralama	X	X	X
	Takdim edilen eşyaları düzenli olarak sıralama	X	X	X

ÖLÇÜLER

		Küçük	Orta	Büyük
Kitlelerin uzunluklarını seçebilme, karşılaştırabilme ve sıralayabilme	Bilinçli olarak “uzun” “kısa” “ağır” ve “hafif” terimlerini kullanma	X	X	X
	2 eşyanın uzunluklarını karşılaştırma	X	X	X
	En uzun ve en kısa eşyayı bir koleksiyonda seçme (ağır/hafif)	X	X	X
	En uzundan en kısaya (ağır/hafif) ve en kısıdan uzuna doğru eşyaları sıralama			X
	Bir sıralama oluşturma		X	X
	Bir sıralamayı uzatma			X

		Küçük	Orta	Büyük
Yüzey nosyonuna yaklaşım	Belirlenmiş yüzeyleri renklendirme ve boyama	X	X	X
	Yüzeyleri döşeme		X	X

		Küçük	Orta	Büyük
Kapasiteleri karşılaştırabilme	“boş” ve “dolmuş” nosyonları bilinçli olarak kullanma	X	X	X
	Çeşitli kapsamlı kaplarda kaptan kaba aktarmayı gerçekleştirme	X	X	X
	Verilen seviyeye ulaşabilmek için bir kabın kapsamını değiştirme	X	X	X
	Benzer kap koleksiyonu içindeki doludan boşa doğru seçim yapma	X	X	X

		Küçük	Orta	Büyük
Bir referans ölçüsü kullanma	Bir referans ölçüsü seçme ve onu kullanma	X	X	X

		Küçük	Orta	Büyük
	Gün içindeki zaman bilme	X	X	X
	Günün anlarını ifade etme	X	X	X
	Haftanın her anını ifade etme	X	X	X

Zaman ölçüsü	Haftanın günlerini bilme	X	X	X
	Uzak zamanı tanımlama	X	X	X
	Ayları sayma	X	X	X
	Başka bir güne nazaran günün zaman dilimlerine oturma	X	X	X
	2 olayın çakışmasını ifade etme			X
	Bir olayın öncesini ve sonrasını ifade etme	X	X	X

ÇALIŞMA METODLARI

		Küçük	Orta	Büyük
Bir talimat, kişisel bir proje uygun olarak bir çalışmayı tamamlayabilme	Bitiş amacı göz önünde bulundurulmadan geçerli bir faaliyeti tekrar ele geçirmeye muktedir olma	X	X	X
	Hatasını bulma ve onu araçları, yetişkin e eşleri yardımı ile düzeltme	X	X	X

		Küçük	Orta	Büyük
Dikkatini sabitleyebilme, inceleyebilme ve konsantre olabilme	Serbest aktivitelerle acemilik dönemine kendini verme	X	X	X
	Çalışmanın kalitesini itina gösterecek kapasitede olma	X	X	X

DAVRANIŞ

		Küçük	Orta	Büyük
Kişilik oluşumu otonomi, sosyal hayatın öğrenilmesi dönemi	Oyun oynamaya diğer çocukların yanında bir aktivite gerçekleştirmeye muktedir olma	X	X	X
	Öngörölmüş yerden oyuncak ve malzemeleri almaya ve onların düzenleme kapasitesine sahip olma	X	X	X
	Bir aktiviteye katılmak için kullanma ve düzenleme talimatlarına uyma kapasitesine sahip olma	X	X	X
	Ortak bir aktivite gerçekleştirebilmek için çeşitli malzeme ve oyuncakları paylaşırma kapasitesine sahip olma			X
	Tek ve ikili olarak çeşitli okullara gitmeye muktedir olma			X
		Küçük	Orta	Büyük
Tanıma isteği ve öğrenme isteği	Yapılan bir deney, bir inceleme ile ilgili sebebi, menşei, işleyişi ve sonuçları ile ilgili soru sorma yeteneğine sahip olma	X	X	X
	İnceleme ve deney sırasında önceki bilgileri hatırlayarak yorumlar yapabilme(benzer,aksi,karşılaştırma)	X	X	X

ALAN VE ZAMAN

		Küçük	Orta	Büyük
Bir zaman konsepti kurabilme	Sıra ile haftanın günlerini sayma		X	X
	Resim ayırarak günün kronolojik bir bölüştürmesini yapma		X	X
	Dakik ve dağılmış olayları yerleştirerek o haftanın kronolojik bir bölüştürmesini yapma			X

		Küçük	Orta	Büyük
Alan konseptinin kurulması	Bir alanda yerleşmek yer değiştirmek veya yönelmek kapasitesine sahip olma		X	X
	İşaretlere göre bir eşyayı yerleştirmek yerinde oynatmak veya yönlendirmek kapasitesine sahip olma		X	X

VERİLERİ DEĞERLENDİRME

		Küçük	Orta	Büyük
	1.1 Belleğe yerleştirebilme kapasitesi	X	X	X
	1.2 Bir talimatı anlama ve gerçekleştirme kapasitesine sahip olma	X	X	X

Kaynak: Ministère De L'Education Nationale, Horaires Et Programmes D'Enseignement De L'Ecole Primaire, ss.27-32.

Türkiye’ de kavramlar listesi okul öncesi programında, öğretmenler yıllık ve günlük planlarını hazırlarken amaç ve kazanımları destekleyen kavram listesinden yararlanırlar. Bu listeden çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun seçim yaparlar.

**36 -72 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI
KAPSAMINDA ELE ALINMASI ÖNERİLEN KAVRAMLAR LİSTESİ (*)**

Büyük – orta - küçük	Derin - sığ
İnce-kalın	Parlak
Uzun-kısa	Sivri-küt
Geniş-dar	Tüylü
Şişman-zayıf	Mutlu
Az-çok	Üzgün
Ağır-hafif	Kızgın
Boş-dolu	Korkmuş
Tek-çift	Şaşkın
Bütün-yarım	Aynı-farklı-benzer
Kalabalık-tenha	Açık-kapalı
Parça-bütün	Hızlı-yavaş
Önce-şimdi-sonra	Canlı-cansız
Gece-gündüz	Hareketli-hareketsiz
Sabah-öğle-akşam	Kolay-zor
Dün-bugün-yarın	Karanlık-aydınlık
Uzak-yakın	Ters-düz
Ön-arka	İlk-orta-son
Önünde-arkasında-yanında	Başı-sonu
Yukarı-aşağı	Başlangıç-bitiş
Yukarıda-aşağıda	Kirli-temiz
İç-dış	Alçak-yüksek
İçinde-dışında	Aç-tok
İçeri-dışarı	Islak-kuru
Sağ-sol	Güzel-çirkin
Sağında-solunda	Doğru-yanlış
Arasında	Para
Alt-üst-orta	Ana renkler: kırmızı-sarı-mavi
Altında-üstünde-ortasında	Ara renkler: turuncu-yeşil-mor
İleri- geri	Renk tonları
Tatlı	Siyah
Tuzlu	Beyaz
Acı	Koyu-açık
Ekşi	Kenar-köşe
Sıcak-soğuk-ılık	Düz-eğri
Sert-yumuşak	Daire
Taze-bayat	Çember
Kaygan	Üçgen
Kokulu-kokusuz	Kare
Sesli-sessiz	Dikdörtgen
Eski-yeni	1-20 arası sayılar
Yaşlı-geç	Düzenli-dağınık

Kaynak: MEB, Okul Öncesi Eğitim Programı, Ankara, 2002, s.130.

Ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36-72 aylık çocukların psikomotor, sosyal, duygusal, dil ve bilişsel gelişimlerinin desteklenmesini, öz bakım becerilerinin kazandırılmasını ve ilköğretime hazır bulunuşluklarının sağlanmasını amaçlamaktadır. Fransa'da ise Temel Eğitimde Dil (ses çalışmaları, sözcükler, metin oluşturmaya giriş olmak üzere üç temel kısımdan oluşur), Ortak Yaşam (Kabul, iletişim, ortak yaşam etkinliklerini içermektedir) Vücutu Kullanma ve Hareket Etme, Ortamı Tanıma (çocuk yakın ve uzak çevreyi, zamanı, takvimi, olayları ve geçmişi ayırt edebilmeyi, görsel uyaranlara karşı resim, afiş, video vb duyarlı hale geliyor), Hissetme- Hayal Etme - Yaratma" olmak üzere eğitim faaliyetler beş büyük etkinlik alanına ayrılmıştır Her alana özgü hedeflere ulaşılmasını sağlayan etkinlikler aynı zamanda genel hedeflerin oluşmasını sağlamaktadır.

Programın temel özellikleri; çocuk merkezlidir, amaç ve kazanımlar esastır. Gelişim özellikleri her yaş için ayrı düzenlenmiştir, esnek, öğretmene özgürlük tanır, planlı çalışmayı gerektirir, çocuğa özgürce deneyimler kazandıracak ortamlar sağlar, çocukların eğitimi oyun temellidir, aile katılımları ve değerlendirme çok önemlidir, problem çözme becerilerini geliştirir.

Programda tam gün sekiz saat ve yarım gün, altı saat eğitim yapan kurumlarda uygulanacak etkinliklerin listesi verilmiştir. Fakat listede adı geçen etkinliklerin hepsine aynı gün içinde yer vermek gerekmemektedir. Etkinlikler arasında yumuşak geçişler yapılır. Fransa'da anaokulu, ders alanlarına veya ders saatlerine bölünmüş bir programa sahip değildir. Fransa'da 26 saatlik ders saatleri çizelgesi büyük grupta yer alır, fakat tamamen öğretmenin inisiyatifine bırakılmıştır. Fransa da çok küçük yaşta çocukların okula alınmalarıyla anaokulları gün geçtikçe çoğalan karma öğrenci problemleriyle karşı karşıya kalmıştır. Ülkemizde ise karma yaş gruplarıyla eğitim yapılmamaktadır.

Ülkemizde programın ilk etkinliği genellikle serbest zamandır. Çocuklar istedikleri ilgi köşelerinde oyun oynarlar. Türkçe etkinliği sırasında çocukların dili doğru ve güzel konuşmaları, sözcük dağarcıklarını geliştirmesi üzerinde önemle durulur.

Oyun etkinlikleri hareket gelişimi psikomotor alanı çeşitli etkinliklerle destekler. Fen ve matematik çocukları gözlem yapmaya, araştırma inceleme ve keşfetmeye yönelten etkinliklerdir. Müzik diğer etkinlikler arasında kullanılabilen bir etkinliktir. Ses dinleme ve ayırt etme, şarkı söyleme ritim çalışmaları yaratıcı hareket ve dans ,müzik eşliğinde öykü oluşturma gibi etkinlikleri içerir. Okuma yazmaya hazırlık çocukların ilköğretime geçişini

kolaylaştırmak amacıyla yapılan, asla okuma yazma öğretmek amacını taşımayan çalışmalardır. Fransa' da programda dille ifadeye öncelik verilir. Yazı yazmayı öğrenmek anaokulunda başlar. Türkiye programında Fransa'dan farklı olarak Atatürk ve Cumhuriyet Tarihi ile ilgili hedefler yer almaktadır.

Türkiye programında Fransa'dan farklı olarak Atatürk ve Cumhuriyet Tarihi ile ilgili hedefler yer almaktadır.

Fransa' da hazırlık sınıfından itibaren yerel ve yabancı diller eğitimi küçük gruptan itibaren başlar bu da çocukların anasınıfından itibaren yeni bir dil öğrenebilme konumuna gelmesini sağlamaktadır. Aynı şekilde bilgisayar eğitimi başlar. Türkiye'de ise anasınıflarında (devlet okullarında) böyle bir uygulama yoktur.

Fransa' da Türkiye' den farklı olarak hissetme-hayal etme boyutları daha ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Temel olarak müzik eğitimi ve plastik sanatları içerir. Müzik eğitimi: sesli, dinleme ve bedensel etkinliklerden oluşmaktadır. Özellikle dinleme etkinliğinde değişik müziklerin çağların ve tarzların farkındalığının oluşumu, Plastik sanatların uygulanmasında kişisel müze oluşturma ve hava, su, toprak, ateş, ev ağaç gibi maddelerin göstergelerini fark edip kullanmak bizim programımızda yeterli değildir.

Türkiye' deki 36-72 aylık çocukların eğitimi için hazırlanan okulöncesi eğitim programı genel bilgi ve uygulama ilkelerini içerirken, Fransa'nın eğitim programında her bölgeye özgü uygulama süreçleri ayrıntılı şekilde de alınarak yerleştirilmektedir.

Fransa' daki çocuklarının eğitimleri için belirlenen hedef ve bu hedeflere ulaşmak için kazanılması beklenen davranışlar Bunlar ayrıntılı ve başlıklar halinde görülmektedir: yazma, yazılı haberleşme, okuma, sayı yaklaşımı, ölçüler, mantık, çalışma metodları ve davranış olarak somut ve açıklayıcı nitelikte olup, Türkiye ile karşılaştırıldığında daha net ve uygulamaya yönelik olduğu görülür. Türkiye'de amaç ve kazanımlar olarak iki ayrı kategori içine beş alan içine yayılmıştır. Programlar ayrıntı ve uygulama şekli dışında birbirine benzemektedir. Aktif öğrenme metodu uygulanmaktadır.

SONUÇ

Fransa' da tüm sistemler uygulama ve ihtiyaçlar sonucunda kurumlarını, kurallarını ve yasalarını oluşturmuşlardır. Bunun sonucunda yaygınlaşarak yerleşik düzenlerini kurmuşlardır. Kurumların ve uygulamaların kendinden menkul köklü bir geçmişi vardır. Bu durum Milli Eğitim Bakanlığında görülmektedir. Zaman içinde çağın gereklerine ve toplumsal ihtiyaçlara göre yenilenerek bu süreci devam ettirmektedirler Merkezi bir sistem yönetimi benimsemesine rağmen gerektiğinde bölgesel ve yerel yönetimlerden yararlanarak sistemi hantallaşmaktan kurtarmıştır.

Demokratik işleyiş kurum ve kuruluşlarda birbirini objektif olarak denetlemektedir. Halk Cumhurbaşkanını ve meclisi farklı zamanlarda genel seçimlerle, senatoyu da iki dereceli seçimlerle üç yılda bir üçte birini yenileyerek kontrol edip etkin bir şekilde yönetime katılmaktadır.

Tarihi temellere indiğimizde Fransa' da ulusçuluk akımı 15 ve 16. YY' larda oluşmaya başlamıştır, çok sağlam bir temele sahiptir. Bugün Fransız ulusçuluğu, sanayi devrimini gerçekleştirmiş. Uluslararası birikimler kendi değerler sisteminin içine katarak zengin ve esnek bir yapı kurmuştur. Buna karşılık Türkiye çok kültürlü, üç kıta üzerine yayılmış bir imparatorluğun küçülmüş bir mirasçısıdır. Bu nedenle ulusalcılık akımı Türk toplumunda 20.YY' ın ilk çeyreğinde başladığı bilinmektedir. Sanayi devriminin gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Aramızda birkaç yüzyıllık fark bulunmaktadır. Günümüz bilgi çağı olarak adlandırılmaktadır. Henüz bilgi çağını yaşıyoruz.

Türk Milli Eğitiminin merkeziyetçi yapısı bölgesel ve yerel yapılanmadan uzaktır. Türkiye'de eğitim sisteminin ulusal niteliğinin yerel ve bölgesel yapılanmalarla zenginleştirilmesi ve esnekleştirilmesi, mevcut hantal yapıdan kurtulması gereklidir.

Fransa' da eğitim bölgeleri sisteminde başta rektör birinci derecede lise ve üniversitelerden sorumlu, ona bağlı olan iller kolejlerden, belediyelerde anaokulu ve ilköğretimden sorumludur. Merkezi yönetim ise bu yapılanmanın genel kurallarını belirleyip, düzenleyerek müfettişlik sistemiyle kontrolünü sağlamıştır. Bu şekilde yerinden yönetimle bölgesel özelliklerden kaynaklanan farklılık ve ihtiyaçların da göz önüne alarak yerleşmeyi sağlamıştır. Bu yerleşme kaynak kullanımını ve çevresel ihtiyaçları dengelemiştir. Bunu yaparken sivil organizasyonları, özel sektörü, veliyi ve belediyeleri çeşitli kurullar aracılığı ile tüm halkı çeşitli şekillerde eğitimin içine katmıştır. Türkiye'de

böyle bir sisteme geçmeyi yıllardır konuşuyor bir türlü düzenlemeler yapılmıyor. Artık acilen bu yapılanmaya gidilmesi zorunlu bir hal almıştır.

Fransa’ da 1886 yılında okul öncesi eğitim yasal olarak tanımlanmıştır. 1887 yılında kabul edilen okul öncesi eğitim programı 1995 yılına kadar uygulanmıştır. Bunun anlamı Fransa’da okul öncesi sürekliliği olan bir yapı olarak biçimlenmiştir.

Türkiye’ de 1989 yılında kabul edilen okul öncesi eğitim programı 1994 yılında yürürlükten kaldırılmış onun yerine hazırlanan programla 2002 yılında yürürlükten kaldırılarak yeni program uygulanmaya konmuştur. Türkiye’de okul öncesi eğitimin kurumsal bir yapıya kavuşabilmesi için Fransa’daki gibi sürekliliği olan bir yapıya kavuşması gerekir. Türkiye’de ortaya konan uygulamaların gereği gibi yapılması ve sürdürülmesi, etkin bir denetim yapısının kurulması gerekmektedir.

Fransa’ da eğitim sistemi basamağının ilki olan okul öncesi eğitim 3-6 yaş arası %100 ‘e ulaşmıştır. Bu nedenle eğitim programlarında okuma yazma çalışmaları bulunmaktadır. 2 yaşından itibaren eğitim aldıkları için okuma yazmaya hazır bulunuşlukları vardır. Türkiye’de 5-6 yaş gurubu %25 okullaşma oranına son birkaç yılda ulaşmıştır. Eğitimin en temel basamağında çocuğun beden ve zihin gelişiminin %60’ınının olduğu bu süreçte eğitimin temelini sağlam bir yapı üstüne kurulmadığı görülmektedir. Fransız devrimiyle birlikte eğitim bir insan hakkı haline gelmiş devlet bu hizmeti bütün vatandaşlarına vermekle yükümlü kılınmıştır. Türkiye’de okul öncesi eğitim üst sosyo-ekonomik tabakadaki çocuklara eğitim ayrıcalığı olarak ya da çalışan ailelerinin çocuklarının bakımı olarak iki farklı alanda ortaya çıkan ihtiyacı için hayata geçirilmiştir. Okul öncesi eğitim ne bir çocuk bakımı ne de ayrıcalıkların eğitimidir. Bütün çocukların hakkı olan bir eğitimidir. Ülkemizde ücretli olan bu eğitim; devletin kaynaklarının yetersiz olması durumunda asgari ücret alan bir ailenin geliri oranında belirlenebilir. Devlet ve yerel yönetimler vergi gelirlerinden belli bir oranı okulöncesine ayırabilir. İvedilikle okul öncesi eğitim devlet ve hükümet politikası haline getirilerek yaygınlaştırılıp tüm çocukların eğitime dahil edilmesi gerekmektedir. Eğitimin birinci önceliği bu olmalıdır. Bunun için alternatif uygulamalar yapılmalıdır. Zorunlu hale getirilip, değişik mekanlardan yararlanılmalı, yerel ve sivil toplum örgütleriyle işbirliğine gidilmeli, mobil anaokulu uygulamaları, gerekirse üçlü eğitim yapılarak, yaz okulları düzenlenerek vb yöntemlerle bu çağ çocukları ilköğretime geçmeden eğitilmeli. Kısa orta ve uzun vadeli gerçekçi planlamalar nüfus artışı göz önüne alınarak yapılmalı.

Çağımızda ülkelerin en büyük zenginliği yer altı yer üstü kaynaklarından ziyade, iyi eğitilmiş insan gücüdür. Bu nedenle bu yüzyıla bilgi çağı adı verilmiştir. Türkiye de okul öncesinin geçmişe 1950 li yıllarda başlamış olup felsefi, düşünsel ve teorik bir alt yapısı yoktur. Uygulama ve pratik kısmı ülkenin genel eğitim felsefesine göre yapılanmaktadır. Programlara bakıldığında birbirine benzer olduğu görülmekle birlikte. Uygulama da farklılıklar bulunmaktadır. Değişen süreçlere uyum yapacak insan kaynakları hizmet içi eğitimlerle yeterince eğitilememektedir. Bunun için standartlar geliştirilmeli, merkezi sınavlarla objektif olarak denetlenmeli ve sonuçlar doğrultusunda öğretmene hizmet içi eğitimler verilmeli.

Fransız eğitim sisteminde önemli bir yere sahip olan öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi çalışmalarına ülkemizde de ağırlık verilmelidir.

0-8 yaş arasının erken çocukluk olarak kabul edildiği günümüzde öğretmen eğitiminin ve uygulamaların aynı olup birbirinin devamı haline getirilmesi çalışmalarına hız verilmelidir. Fransa'da anaokulları zorunlu olmaksızın eğitim sisteminin temeli haline gelmiştir. Aynı zamanda temelini oluşturduğu eğitim sistemiyle bütünleşmiştir. Bu Türkiye'de de Milli Eğitim Bakanlığının ele alması gereken önemli konulardan biridir. Yapılacak düzenlemelerle okul öncesi eğitim kurumları ile ilköğretim arasında bir eşgüdüm sağlanmalıdır.

Fransa' da okul öncesi eğitimle ilgili yönetmelikle eğitim içeriğini düzenleme ve eğitimin nasıl yapılacağı ile ilgilidir. Oysa Türkiye'de sistemin işleyişini düzenleme daha ağırlıklı bir hedeftir.

Fransa' da okul öncesi eğitimde özel eğitim gerektiren çocukların tespiti ve eğitilmesi önemli bir hedef olarak belirlenmiştir. Türkiye'de bu alanda ne yazık ki herhangi bir çalışma yoktur. Okul öncesi eğitimde böyle bir açılımın sağlanması bu tür çocuklara ailelerine önemli imkanlar sağlayacaktır.

Fransa' da okul sağlığı ve güvenliği sağlamak amacıyla her veli çocuğunu sigortalı yapmak zorundadır. Türkiye'de üniversite öğrencilerinde olduğu gibi devlete bağlı sağlık kartesi uygulaması getirilebilir ya da özel okulların yaptığı gibi özel okul sağlığı ve kaza sigortası yaptırabilmeli (Fiyatları çok ucuzdur, günümüzde 5 YTL' dir).

Fransa' da anasınıfından itibaren yabancı dil farklı etnik kökenden olanlara ve göçmenlere verilmektedir. Küçük yaşta bir başka yabancı dille karşılaşan çocuklarda bu

uygulama başka bir dil öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Bu sebeple yurtdışında bulunan vatandaşlarımıza ana dilini öğretecek öğretmen bakanlık tarafından gönderilmektedir. Bizim ülkemizde de böyle uygulamalar yapılabilir.

İlköğretim 1. kademesi ile 2. kademesi 6-9. sınıf arası olan kolejer fiziki ve işletimsel olarak ayırılırlar. Kolejerdeki çocukların ilk yılı gözlem ve uyumdur. 7.ve 8. sınıflar derslerde derinleşme dönemidir. 9. sınıfta temel dersleri aynı sınıflarda alırlar, başarılı oldukları alanlarda yetenek ve ilgileri doğrultusunda proje dersleri almaya başlayarak yönlendirilirler. Genel ve teknolojik sınıflarda gurup çalışmalarına ağırlık verilir. Yıl sonundaki dönem raporları ve karne durumlarına göre 10. sınıfta genel veya teknolojik hazırlık sınıflarına, mesleki sınıflara veya mesleki yetenek sertifikası sınıflarına yönlendirilirler.

Türkiye’ de ilköğretim 2. kademesinde böyle bir yönlendirme yoktur.Tüm çocuklar bütün dersleri aynı ağırlıkta görürler. Sonunda OKS denilen sınava girip aldıkları puanlar ve not ortalamaları doğrultusunda değişik liselerde hazırlık eğitimi alırlar (Bütün liselerin hazırlık eğitiminde aynı müfredat uygulanır). 1. sınıflarda branşlaşma başlamaktadır. Türk eğitim sisteminde de çocuklarda ilköğretimin 2. kademesinden itibaren bu şekildeki yönlendirme sistemine şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır. Çocuklarımıza tek tip olarak bakıp, tek boyutlu bir eğitim uygulanmaktadır. Bu uygulamada onları yetenekleri doğrultusunda gelişmelerini engellemekte ve başarısız mutsuz bir eğitim yaşamı geçirmelerine sebep olmaktadır. Türkiye’ de ki en önemli insan gücü kaynağı olan genç nüfusu etkili bireyler haline getirememektedirler. Bu da ülkemiz için büyük bir kayıptır. Ciddi toplumsal(işsizlik, kalifiye iş gücü kaybı vb.), ekonomik ve politik sorunlara neden olmaktadır.

Fransa’ da hazırlık sonrası lise eğitiminde bu yönlendirme bir üst seviyeye geçecek şekilde devam etmektedir. Çocuklar 10 yıllık zorunlu eğitim sonrası; mesleki yetenek sertifikası alan çocuklar eğitim hayatından çalışma yaşamına geçerler, devam edenler ise mesleki çalışma sertifikası, ve teknikerler yetiştirir. Bunlar üniversitelerin ilgili bölümlerinde isterlerse eğitimlerine devam etmeye hak kazanırlar. Genel liselerin bölümleri de aynı uygulamaya tabidir.

Fransa’ da özel öğretim Katolik eğitiminin hakim olduğu özel okullarda yapılıyor. Devlet bir kısım mali veya eğitmen kadrosunu karşılamaktadır. Türkiye’de ise tüm eğitim basamaklarında ve yaygınlaşarak özel öğretim yapılmaktadır. Devletin denetimi altındadır. Devletin hiçbir mali ve eğitmen katkısı olmamaktadır. Bu durum anayasanın

eşitlik ilkesine aykırıdır. Devlet vatandaşlarının bir kısmının eğitim giderlerini karşılarken diğer bir kısmını karşılamamak gibi bir uygulamada bulunamaz. Devlet eğitim kademesine göre bireyin devlete mal olan maliyetini karşılamalıdır. Bununla ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.

Türkiye’ de özel eğitim konusunda, eğitim basamakları içinde bir yapılanma neredeyse yok gibidir. Bu konuyla ilgili özel öğretmen yetiştirilmesi de çok sınırlıdır. Bu durum özel eğitime ihtiyacı olan çocuk ve velileri yalnız, çaresiz bırakmaktadır. Fransa’daki gibi bir yapılanmaya acilen gidilmesi gerekmektedir. Devlet bu konuda sorumluluğunu yerine getirmelidir. Okul öncesinden başlayarak eğitim psikoloğu, özel eğitim uzmanı ve okul doktorlarıyla bu çocukların tespiti yapıp eğitimleri kaynaştırma ve özel olarak gerçekleştirilmeli. Uygun olan eğitim basamaklarına çocuklar sevk edilerek temel ve meslek eğitimi almalıdırlar.

Fransa’ da meslek, halk eğitimi ve üniversite eğitiminde özel sektör ve diğer bazı bakanlıklar arasında aktif bir işbirliği bulunmaktadır. Hatta bu kurumların yüksek meslek eğitimi veren enstitüleri bulunmaktadır. Türkiye de buna benzer işbirliği ve yapılar kurulmalıdır.

Türkiye ve Fransa arasında öğretmen eğitiminde farklılar bulunmaktadır. Fransa’ da öğretmen eğitimi bölgelere bağlı eğitim enstitülerinde yapılmakta ve eğitim süresi en kısıası 5 yıldır. Sistemlerinden kaynaklanan çok ayırt edici bir başka durum ise okul öncesi ve sınıf öğretmenliği ülkemizde farklı bir eğitimi gerektirirken Fransa’da Temel eğitim öğretmenliği adı altında yapılmaktadır. 2-9 yaş arası çocukların eğitiminden sorumludurlar. Ülkemizde okul öncesi eğitimle, ilköğretimin birbirine uyumlaştırma çalışmaları devam etmektedir. Eğitim fakültelerinde ders programlarında bir kısım düzeltmeler yapılmaktadır. Ülkemizde okul öncesi eğitim yaygınlaşıp geliştikçe, bu eğitimler arasında birbirini takip eden doğal süreç yakalanabilir. Aradaki fark kapandığında, ülkemizde Fransa’ da ki şekli alabilir.

KAYNAKÇA

Akyüz, Y., Türk Eğitim Tarihi, İstanbul, 1993.

Armaoğlu, F., 19. Yüzyıl Siyasi Tarihi, Ankara, 1997.

Aytaç, K., Avrupa Eğitim Tarihi Antik Çağdan 19. Yüzyılın Sonlarına Kadar, İstanbul, 1998.

Aytaç, K., Avrupa Okul Sistemlerinin Demokratlaştırılması, Mukayeseli Eğitim Araştırması, Ankara, 1985.

Barkçın, F., “DPT Çalışmaları ve Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Okul Öncesi Eğitimin Yeri”, Ya-Pa 7. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul, 1991.

Başaran, İ. E., Türkiye Eğitim Sistemi, Ankara, 1993.

Başaran, İ. E., Eğitim Yönetimi, Ankara, 2000.

Binbaşoğlu, C., Eğitim Düşüncesi Tarihi, Ankara, 1982.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Cilt 8, s.4249.

Commission Of The European Communities, New Information Technology In Education, Luxembourg, 1992.

Çağlar, A., “Eğitim Fakültelerinde Yeni Düzenlemeler, Sekiz Yıllık Eğitimde Fen ve Matematik Öğretimi”, Sempozyumu, İstanbul, 1998.

Çelikkaya, H., Eğitime Giriş, İstanbul, 1997.

Debesse, M., Mialaret, G., Traite Des Sciences Pedagogiques, Paris, 1974.

Demirel, Ö., Karşılaştırmalı Eğitim, Ankara, 2000.

DPT, Beş Yıllık Kalkınma Planı 1979-1983, Ankara, 1979.

DPT, Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989), Ankara, 1985.

- DPT, Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1990-1994, Ankara,1990.
- Fidan, N., Erden, M., Eğitime Giriş, Ankara, (Tarih Yok).
- Encyclopaedia, Universalis Ansiklopedisi, 7.Cilt, France, 1996.
- Erdoğan, İ., Çağdaş Eğitim Sistemleri, İstanbul, 1995.
- Eren, E., Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, İstanbul, 2001.
- Foulguie, P., Pedagoji Sözlüğü (Ç. Cenap Karakaya), İstanbul, 1994.
- Fremy, M. D., Quide 2002, Paris, 2001.
- Gültekin, M., Eğitim Bilimlerinde Yenilikler, Eskişehir, 1998.
- Hilker, I., La Pedagoji Comparee, Paris, 1964.
- Kanad. F., Pedagoji Tarihi, İstanbul, 1963.
- Kaykanacı, M., “Milli Eğitim Şura’ larında Okul Öncesi Eğitim”, Eğitim Dergisi, S.106, Kastamonu, Mart, 2001.
- Konaklı, N., “Kalkınma Planlarında ve Yıllık Programlarda Okul Öncesi Eğitim”, 8. Ya- Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul, 1992.
- La Bordreie, R., L’Exique De L’Education, Paris, 1998.
- Lauwersy, J., - Varış F., - Neff, K., Mukayeseli Eğitim, Ankara, 1971.
- Maeyenes, C., - Lassalas, - P., - Deciran, P., Guide Tout Que Vous Devez, Savoir Pour Gener Votre Ecole, Poitiers, 1988.
- MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Genel Sekreterliği, Okul Öncesi Eğitimi Komisyon Raporu, On Dördüncü Milli Eğitim Şura’ sı, Ankara, 1993.
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı’ nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Ankara, 1995.
- MEB, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, Okul Öncesi Eğitimi, Ankara, 1996.

- MEB, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, Cumhuriyetimizin 75'inci Yılında Okul Öncesi Eğitimi, Ankara, 1998.
- MEB, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Ankara, 1999.
- MEB, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, 2002 Yılı Başında Milli Eğitim, Ankara, 2001.
- MEB, Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği Ankara, 2002.
- MEB, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı, Ankara, 2002.
- MEB, Eurydice Avrupada Temel Eğitime İlişkin Temel Veriler 2005, Ankara, 2008.
- MEB, 2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor, Ankara, 2008.
- Minister De L'Education Nationale Horares Et Programmes D'Enseignement De L'Ecole Primaire, Paris, 2002.
- Naffakh A., P., "Fransa' da Öğretmen Eğitimi Avrupa Konseyi Ülkelerinde Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Modeller", Toplantısı, Ankara, 1995.
- Oktay, A., Yaşamın Sihirli Yılları, Okul Öncesi Dönem, İstanbul, 2002.
- Öz, F., Okul Öncesi Eğitim, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, İstanbul, 1983.
- Öztürk, C., 21. Yüzyılın Eşiğinde Türkiye' de Öğretmen Yetiştirme, 21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi, İstanbul, 2001.
- Pökön, A., Fransa ve Türkiye Okul Öncesi Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması, İstanbul, 2003.
- Rayaud, P., Thibaud, P., La Fin De L'Ecole Republicaine Le Modele Educatif Français, Fransa, 1990.
- Sağlam, M., Avrupa Ülkelerinin Eğitim Sistemleri, Eskişehir, 1999.

Sözer, E., Üç Avrupa Ülkesinde Eğitim, Almanya, Danimarka ve Fransa Eğitim Sistemleri, Eskişehir, 1997.

Türkoğlu, A., Karşılaştırmalı Eğitim, Adana, 1998.

Ültanır, G., Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi Kuram ve Teknikleri, Ankara, 2000.

VADE Mecum, De La Reglementation Pour L'Ecole Primaire, Grenoble, 2002.

Wexliard, A., La Pedagogie Comparee Methodes Et Problemes, Paris, 1967.

Yılmaz, N., Ya-Pa Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı, İstanbul, 1999.

<http://Habergement.ac.poitiers.fr/ecoles/g/dhtm./institut/Ec.../d.3chau> (08.11.2007)

<http://www.education.gouv.fr/svst/deatuit.html> (06.10.2007)

<http://www.eurydice.org/eurybase/files/dossier.html> (06.10.2007)

<http://www.erpac.grenoble.fr/pratique.html> (24.01.2002)

<http://perso.wana.doo.fr/albert.petit/hum> (12.10.2007)

<http://www.tbmm.gov.tr> (12.02.2008)

<http://www.anayasa.gen.tr> (12.02.2008)

<http://www.cankaya.gov.tr> (12.02.2008)

<http://www.basbakanlik.gov.tr> (12.02.2008)

<http://www.meb.gov.tr> (12.02.2008)

ÖZGEÇMİŞ

21.04.1970 Giresun'un Dereli ilçesinde doğdu. İlköğretime Ankara'da başlayıp, orta ve lise öğrenimini Düzce' de tamamladı. 1989' da Gazi Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünü bitirdi. 1994 Marmara Üniversitesi Fransızca Öğretmenliğinden mezun oldu . Galatasaray Üniversitesinde idari işlerde, Boğaziçi Üniversitesinde ve en son olarak da MEB' ında öğretmen olarak çalıştı. Halen İstanbul' un, Avcılar ilçesinde Selahattin Müzeyyen Kaçaker Anaokulunda Müdür olarak çalışmaktadır. Evli ve bir çocuk annesidir.

Hülya GÜREL